

Peredele mõeldud toetuste ning alushariduse ja lapsehoiu rahastamise mõju analüüs vaesusele ja töötamise stiimulitele

Projekti „Peredele mõeldud toetuste ning alushariduse ja
lapsehoiuteenuse mõjude analüüs“ koondraport

2014

Andres Võrk, Alari Paulus, Cenely Leppik

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Uuringu algatasid Sotsiaalministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium. Uuring viidi läbi Riigikantselei tarkade otsuste fondi ja Euroopa Sotsiaalfondi toel.

Autorid:

Andres Võrk on Praxise töö- ja sotsiaalpoliitika analüütik 2001. aastast. Ta on raporti põhiautor ja vastutav kõikide peatükkide eest.

Alari Paulus on alates 2006. aastast Essexi Ülikooli Sotsiaal- ja Majandusuuringute Instituudi teadur ning alates 2009. aastast vanemteadur. Varasemalt on ta töötanud analüütikuna Praxise töö- ja sotsiaalpoliitika ning hariduspoliitika programmis. Alari on mikrosimulatsioonimudeli EUROMOD arendaja, sh Eesti osamudeli kaasautor ning ta nõustas EUROMODi arendamist käesoleva projekti raames.

Cenely Leppik oli Praxise külalisuurija käesolevas projektis. Cenely oli töö kirjutamise ajal Tartu Ülikooli majandusteaduskonna magistrant. Cenely on teenuste analüüsi kaasautor.

Poliitikauuringute Keskuse Praxise poolt panustasid antud projekti lisaks töö- ja sotsiaalpoliitika programmi töötajad Reelika Leetmaa ja Helen Biin.

Käesolevasse raportisse andsid olulise panuse ka Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Riigikantselei töötajad, kes osalesid mitmetel projekti töökohtumistel ning andsid olulist informatsiooni vahereportite ja lõppraportite analüüsistsenaariumide koostamiseks.

Poliitikauuringute Keskus Praxis on Eesti esimene sõltumatu, mittetulunduslik mõttekeskus, mille eesmärk on toetada analüüsile, uuringutele ja osalusdemokraatia põhimõtetele rajatud poliitika kujundamise protsessi.

Poliitikauuringute Keskus Praxis

Tornimäe 5, III korrus
10145 Tallinn
tel 640 8000
www.praxis.ee
praxis@praxis.ee

Väljaande autoriõigus kuulub Poliitikauuringute Keskusele Praxis. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Andres Võrk, Alari Paulus, Cenely Leppik. 2014. *Peredele mõeldud toetuste ning alushariduse ja lapsehoiu rahastamise mõju analüüs vaesusele ja töötamise stiimulitele.* Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Lühikokkuvõte

Käesoleva uuringu eesmärk on analüüsida lastega peredele suunatud rahaliste toetuste ja lasteaiakohtade mõju lastega leibkondade vaesusele, töötamise stiimulitele ja riigieelarve kuludele. Uuringuga soovitakse leida enim vaesust vähendava, kuid teisalt kuluefektiivse ja tööhõivet soodustava viisi lastega perede toetamiseks. Uuringu algatasid Sotsiaalministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium. Uuring viidi läbi Riigikantselei tarkade otsuste fondi ja Euroopa Sotsiaalfondi toel.

Uuringus analüüsiti riiklike peretoetuste, toimetulekutoetuse, vajaduspõhise peretoetuse, laste eest saadava täiendava tulumaksuvabastuse, vanemahüvitise ja lasteaia kohatasu mõju. Analüüsis kasutatakse mikrosimulatsioonimudelit EUROMOD ja Eesti Sotsiaaluuringu 2011 andmeid, mida on ajakohastatud muutustega tööturul ja sissetulekutes aastatel 2010-2015. Uuringus simuleeritakse lastega leibkondade absoluutse ja suhtelise vaesuse näitajad, kulud riigieelarvele ja töötamise stiimulid tegelike ja hüpoteetiliste poliitikameetmete korral 2015. aasta seisuga. Uuringu lõppraportis on esitatud detailsed arvulised tulemused 40 erineva stsenaariumi jaoks, mille puhul viidi läbi võrdlevanalüüs.

Raport tõdeb, et poliitikameetmete sihipärasust lastega perede vaesuse vähendamisel ning vastavate poliitikaeesmärkide täitmisel raskendab erinevate sissetulekupiiride ja arvutusmeetodite samaaegne kasutamine: elatusmiinimum kui absoluutne vaesuspiir, toimetulekupiir, suhtelise vaesusriski piir ja vajaduspõhise peretoetuse maksmise piir.

Analüüsi tulemusena leiti, et vaadeldud meetmetest vähendab kõige kuluefektiivsemalt laste absoluutse vaesuse riski toimetulekutoetuse valemis laste kaalu suurendamine, millega kaasnevatest täiendavatest kuludest ligi 90% jõuab allpool absoluutset vaesuspiiri elavate lasteni. Ka toimetulekupiiri lihtne tõstmine või vajaduspõhise peretoetuse suurendamine ei jää efektiivsuses palju maha. Vajaduspõhise toetuse saamiseks saajate ringi laiendamine sissetulekupiiri tõstmise kaudu ei ole aga absoluutse vaesusriski vähendamisel nii kuluefektiivne.

Teisest küljest, mida suuremad on erinevad vajaduspõhised toetused, seda väiksemad on töötamise stiimulid madalalpalgaliste jaoks, eriti võrreldes universaalsete toetuste, nt lapsetoetuse tõstmisega. Vajaduspõhise peretoetuse suurendamine vähendab töötamise stiimuleid enam kui toimetulekutoetuse skeemi kaudu perede toetamine, sest töötasu suurendamist karistatakse vajaduspõhise peretoetuse praeguse valemiga enam kui toimetulekutoetuse puhul.

Eri meetmetel on veidi erinev mõju eri vanuses lastele. Lapsetoetuse tõus vähendab suhteliselt enam koolieelses eas laste absoluutse vaesuse määra, toimetulekupiiri tõstmisel on suurem mõju 7–12-aastaste laste vaesusele, üksikvanemaga laste toetuste tõstmine vähendab enim 13–17-aastaste laste vaesust.

Raportis analüüsiti ka teenuste rahalist väärtust leibkondade jaoks ning simuleeriti lasteaia kohatasu tõusu ja mitteaktiivsete lapsevanemate tööle minemise mõju vaesusele. Simulatsioonid näitasid, et samavõrd oluline, kui on lasteaiakohtade kättesaadavus, on oluline, et lasteaiakoha maksumus leibkonna jaoks ei oleks kõrge võrreldes lastevanemate töötasuga. Analüüs näitab ka, et subsideeritud lasteaiateenuse rahaline koguväärtus on samaväärne rahaliste toetustega lastega peredele, moodustades ligi kolmandiku sissetulekust esimeses sissetulekukvintilis olevate leibkondade jaoks.

Sisukord

Sissejuhatus	7
1. Uuringu meetodika.....	9
1.1. Uuringu taust	9
1.2. Simulatsioonimudeli lühikirjeldus.....	10
1.3. Väljundi mõõtmine	12
1.4. Eesti Sotsiaaluuringu andmete esinduslikkus.....	16
2. Rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamisele ja töötamise motivatsioonile	20
2.1. Poliitikastenaariumide kirjeldus	20
2.2. Baasstenaariumi lühikokkuvõte	22
2.3. Poliitikastenaariumide mõjud	26
2.3.1. Poliitikastenaariumide mõju eelarvekuludele	26
2.3.2. Poliitikastenaariumide mõju laste vaesusele eri vanuses ja peretüüpides	27
2.3.3. Meetmete kuluefektiivsus vaesuse vähendamisel.....	36
2.3.4. Meetmete mõju töötamise stiimulitele	38
3. Lasteaia kohatasu mõju töötamise stiimulitele ja vaesusele	42
Kokkuvõte.....	49
Kasutatud kirjandus.....	54
LISAD	55
Lisa 1. Baasstenaariumi tulemused	55
Lisa 2. Poliitikavariantide simuleeritud mõju	57
Lisa 3. Subsideeritud lasteaia kohatasu rahalise väärtuse ümberjaotav mõju.....	78
1. Sissejuhatus	78
2. Subsideeritud lapsehoiuteenuse jaotusliku mõju meetodika ja varasemad tulemused	79
3. Eesti analüüs	83
3.1. Andmete ja meetodika tutvustus	83
3.2. Tulemused	85
Lisa 4. 2014. aasta koalitsioonilepingu perepoliitika muudatuste mõju.....	92

Jooniste loetelu

Joonis 1. Uurimisobjekt.....	10
Joonis 2. Laste jaotumine laste arvu ja vanuse järgi leibkonna sissetuleku lõikes, 2015	23
Joonis 3. Erinevate toetuste ja vaesuse arvutamisel kasutatud piirid erinevate leibkonnatüüpide jaoks, 2015, prognoos.....	24
Joonis 4. Lastega perede vaesusrisi erinevad indikaatorid, 2015	25
Joonis 5. Hüpotetiline lastega perede toetuse ära kaotamise mõju vaesusele, 2015.....	26
Joonis 6. Poliitikameetmete kulude muutus võrreldes baasstsenaariumiga, mln euro, 2015	27
Joonis 7. Laste absoluutse vaesuse määr eri stsenaariumide korral, 2015	28
Joonis 8. Laste süvavaesuse määr eri stsenaariumide korral, 2015	29
Joonis 9. Üksikvanemaga lapse absoluutse vaesuse määr, 2015	30
Joonis 10. Kolme ja enama lapsega pere absoluutse vaesuse määr, 2015.....	30
Joonis 11. Meetmete mõju absoluutse vaesuse määra vähendamisele erinevates vanusrühmades, 2015.....	32
Joonis 12. Meetmete mõju süvavaesuse määra vähendamisele erinevates vanusrühmades, 2015	33
Joonis 13. Meetmete mõju suhtelise vaesusrisi vähendamisele erinevates vanusrühmades, 2015.....	34
Joonis 14. Vaesusühik lastega peredes erinevate meetmete korral, %, 2015.....	35
Joonis 15. Vaesusühiku muutus lastega peredes erinevate meetmete korral, mln euro, 2015	36
Joonis 16. Toetuste sihistatus vaesuse vähendamiseks lastega peredes ja üldiselt, %, 2015	37
Joonis 17. Meetmete kuluefektiivsus absoluutse vaesuse vähendamiseks lastega peredes, mln eurot protsendipunkti kohta, 2015	38
Joonis 18. Leibkonna kogusissetuleku kujunemine eri töötasu korral, 2015.....	39
Joonis 19. Leibkonna eelarvekõverad toetuste tõusu korral sõltuvana töötasust, 2015	40
Joonis 20. Üle 40%-lise tegeliku maksumääraga inimeste arvu muutus	41
Joonis 21. Üle 40%-lise tegeliku maksumääraga inimeste arvu muutus ja absoluutse vaesuse vähendamise kuluefektiivsus.....	41
Joonis 22. Netoasendumäärade jaotus alampalgaga tööle mineku korral alla 7-aastase lapsega mittetöötava vanema korral.....	45
Joonis 23. Netoasendumäärade jaotus alampalgaga tööle mineku korral alla 7-aastase lapsega mittetöötava vanema korral tingimusel et seni kodus olnud laps läheb lasteaeda.....	45
Joonis 24. Kuni seitsmeaastaste laste arv vanuse ning ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes.	87
Joonis 25. Lasteaiateenust kasutavate laste arv ja osakaal ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes.....	87
Joonis 26. Lasteaiateenust kasutavate laste osakaal vanuse ja ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes.....	88
Joonis 27. Rahaliste hüvitiste ning avaliku subsiideeritud lasteaiateenuse subsiidiumi osakaal leibkondade laiendatud sissetulekutest ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes.	91

Tabelite loetelu

Tabel 1. Peretoetuste ja lapsehoiu teenuste erinevad mõjud.....	9
Tabel 2. Lähteandmed: Eesti Sotsiaaluuringu 2011 sissetulekusummade võrdlus registriandmetega (2010. aasta tulud).....	17
Tabel 3. Rahalised toetused lastega peredele Eesti Sotsiaaluuringu 2011 ja registriandmete alusel (2010. aasta tulud).....	18
Tabel 4. Poliitikastsenaariumide kirjeldused	20
Tabel 5. Lasteaia kohatasu poliitikastsenaariumide kirjeldused.....	43
Tabel 6. Leibkondade makstud summad ja saadud subsiidiumid erineva lasteaia kohatasu korral.	43

Tabel 7. Absoluutse vaesuse määr erinevate lapsehoiukulude puhul.....	47
Tabel 8. Simuleeritud maksud 2015 ning võrdlus rahandusministeeriumi prognoosidega, mln euro ...	55
Tabel 9. Simuleeritud toetused 2010-2015, mln euro	55
Tabel 10. Simuleeritud toetuste saajate arv 2010-2015.....	56
Tabel 11. Simuleeritud vaesusriskis olevate inimeste osakaal, 2015	56
Tabel 12. Perede sissetulek ja nende komponendid erinevate stsenaariumide korral	57
Tabel 13. Toetuste saajate arvud erinevate stsenaariumide korral	61
Tabel 14. Perede süvavaesus erinevate stsenaariumide korral (%).....	63
Tabel 15. Perede absoluutne vaesus erinevate stsenaariumide korral	66
Tabel 16. Perede absoluutne vaesus ja vaesusrisk (allpool 125% vaesuspiirist) erinevate stsenaariumide korral.....	69
Tabel 17. Perede suhteline vaesusrisk erinevate stsenaariumide korral.....	72
Tabel 18. Tööealiste inimeste jaotus marginaalse maksumäära järgi	75
Tabel 19. Maakondade lõikes 2011. aastal kohalike omavalitsuste poolt munitsipaallasteaedadele tehtavate kulutuste kirjeldav statistika (kulutusi vaadatakse ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta).	85
Tabel 20. Maakondade lõikes 2011. aastal kohalike omavalitsuste poolt munitsipaallasteaedadele tehtavad kulutused ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta ning munitsipaallasteaias käivate laste koguarv.	86
Tabel 21. Kohalike omavalitsuste poolt 2011. aastal subsideeritud lasteaiateenuse tarvis tehtavate kulutuste jaotus ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes.....	88
Tabel 22. Ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes jaotunud subsiidiumite osakaalud nende leibkondade laiendatud sissetulekust, kes kasutavad lasteaiateenust.	90
Tabel 24. Uue koalitsioonilepingu stsenaariumid	92
Tabel 25. Mõju tuludele ja muutus	93
Tabel 26. Saajate arv eri stsenaariumide korral.....	93
Tabel 27. Süvavaesus ja selle muutus (80% vaesuspiirist)	94
Tabel 28. Absoluutne vaesusrisk ja selle muutus (kuni 100% vaesuspiirist).....	95
Tabel 29. Absoluutne vaesus või vaesusrisk ja selle muutus (kuni 125% absoluutse vaesuspiirini).....	96
Tabel 30. Suhteline vaesusrisk	97
Tabel 31. Laste vaesuse vähendamise kuluefektiivsus	97
Tabel 32. Üle 40% marginaale maksumääraga inimeste arv 2013, lastega peredes	98

Sissejuhatus

Poliitikauuringute Keskus Praxis viis 2013-2014. aastal Sotsiaalministeeriumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi algatusel ja Riigikantselei tarkade otsuste fondi ja Euroopa Sotsiaalfondi toel läbi uuringu „Peredele mõeldud toetuste ning alushariduse ja lapsehoiuteenuse mõjude analüüs“ (hanke viitenumber 140270). Uuringu eesmärk on analüüsida riiklike peretoetuste, laste eest saadava täiendava tulumaksuvabastuse, vanemahüvitise ning alushariduse ja lapsehoiuteenuse mõju laste ja lastega leibkondade vaesusele, leides enim vaesust vähendava, kuid teisalt kuluefektiivse ja tööhõivet soodustava mudeli lastega perede toetamiseks ja teenuste pakkumiseks. Uuringu pakkumuskuutsega telliti järgmised konkreetsete tegevused:

- 1) Simulatsioonimudeli väljatöötamine või täiendamine selliselt, et hinnata mõju laste ja lastega leibkondade vaesusele, ebavõrdsusele, töötamise stiimulitele ning riigieelarve kuludele.
- 2) Poliitikameetmete erinevate stsenaariumide koostamine lähtudes tellija ootustest ja pakkuja endapoolsetest ettepanekutest.
- 3) Meetmete simuleeritud mõju leidmine, tulemuste võrdlevanalüüs, meetmete koondamine koondstsenaariumiteks.
- 4) Uurimisraporti kirjutamine.

Käesolev kirjutis on uuringu koondraport, mis kirjeldab analüüsis kasutatud simulatsioonimudelit ja selle täiendamist ning sisaldab põhiliste poliitikastenaariumide analüüsi. Stsenaariumid puudutavad rahaliste toetuste muutmist, rahaliste toetuste sidumist alushariduse ja lapsehoiuteenustega ning alushariduse kättesaadavuse paranemist. Stsenaariumide puhul vaadatakse nende mõju hinnanguid lastega perede vaesusele, riigieelarve kuludele ja töötamise stiimulitele. Käesolev koondraport sisaldab enam kui 40 erinevat poliitikastenaariumi, mis valiti välja tuginedes kahele tehnilisele vaaheraportile.

Koondraport koosneb kolmest peatükist ja kolmest lisast. Esimeses peatükis kirjeldatakse analüüsi uurimisobjekti, kasutatud meetodit ja andmeid. Esimese peatüki esimeses alapunktis antakse lühike ülevaade peretoetuste ja teenuste erinevatest mõjudest ning sellest, mida käesolevas uuringus analüüsitakse ja mis jääb analüüsisfookusest välja. Teises alapunktis iseloomustatakse mikrosimulatsioonimudelit EUROMOD, selle peamisi eeldusi ja kasutamisevõimalusi. Seejärel antakse ülevaade peamistest indikaatoritest, millega antud uuringus mõõdetakse laste vaesust, lastevanemate töötamise stiimuleid ja meetmete kuluefektiivsust vaesuse vähendamisel. Viimasena antakse ülevaade analüüsi aluseks olevatest Eesti Sotsiaaluuringu andmetest ja nende esinduslikkusest poliitikameetmete mõju simuleerimisel.

Teises peatükk on raporti kõige olulisem peatükk, kus esmalt tuuakse välja analüüsis käsitletud poliitikastenaariumide kirjeldused. Seejärel esitatakse nn baasstsenaarium, mis sisaldab toetuste ja laste vaesuse määra prognoose 2015. aastaks. Baasstsenaariumi detailsed tulemused on toodud lisa 1. Sellele järgneb kõikide vaadeldud poliitikameetmete võrdlevanalüüs. Analüüsitakse mõju leibkondade sissetulekutele ja riigieelarvele, laste vaesusele erinevas vanuses ja erinevates leibkonnatüüpides ning töötamise stiimulitele. Meetmete omavaheliseks võrdlemiseks tuuakse lisaks välja erinevad kuluefektiivsuse indikaatorid. Teises peatükis esitatud jooniste ja tabelite alusandmed on esitatud kõik lisa 2 detailsetes tabelites.

Kolmandas peatükis iseloomustatakse lasteaia kohatasu muutumise mõju töötamise stiimulitele. Samuti vaadatakse lasteaiakohtade kättesaadavuse hüpoteetilist suurendamist ja selle täiendavat mõju vaesuse muutumisele. Lasteaia kohatasu mõju hindamiseks lastega perede sissetulekule ja

vaesusele vaadatakse ka kohalike omavalitsuste poolt lasteaedadele tehtavate kulutuste rahalist väärtust kui osana leibkondade sissetulekust. Põhjalik ülevaade sellest metoodikast, rahvusvahelistest uuringutest ja Eesti tulemustest on toodud lisas 3.¹

Et uuringu valmimise ajal muutus 2014. aasta kevadel valitsuskoalitsioon, siis viidi uuringu käigus läbi ka uues koalitsioonileppes välja pakutud peretoetuste võrdlevanalüüs. Selle tulemused on esitatud lisas 4.

---

¹ Põhjalikumalt antud teema kohta vaata Cenely Leppik (2014) "Teenuste jaotuslikud efektid Eesti subsideeritud lasteaiateenuse näitel", magistritöö, Tartu Ülikooli majandusteaduskond.

1. Uuringu metoodika

1.1. Uuringu taust

Võimalusi lastega perede abistamiseks on erinevaid. Riik võib pakkuda tasuta või subsideeritud teenuseid, sh alushariduse ja lapsehoiuteenuseid, või jagada rahalisi toetusi. Rahalised toetused võivad olla kas regulaarsed, näiteks igakuised, või makstakse neid teatud sündmuse puhul, näiteks lapse sünni või kooliaasta alguse puhul. Toetus võib sõltuda laste arvust ja nende vanusest. Toetus võib olla universaalne ehk sõltumatu pere sissetulekust või sõltuda perede varasemast või hetke sissetulekust, nagu vanemahüvitis, tulumaksuvabastus laste arvu järgi, vajaduspõhine peretoetus või toimetulekutoetus. Pakkudes peredele rahalisi toetusi anname lapsevanematele vabaduse osta just neid kaupu, mida vanemad peavad perele vajalikuks. Pakkudes aga riigi poolt teenuseid, näiteks tasuta koolitoitu, subsideeritud lastehoiu- või tervishoiuteenuseid, on kindel, et peredele mõeldud raha kulutatakse selleks mõeldud otstarbel ning seeläbi saavutatakse suurem sihipärasus riigi raha kasutamisel (vt tabel 1). Nii toetuse kui teenuste rahastamisel läbi maksusüsteemi tuleb arvestada maksustamise negatiivse mõjuga majandusagentide käitumisele ja heaolule (ingl.k. *deadweight loss*). Mõju sündimusele ei ole toetustel ega lapsehoiuteenustel eraldiseisvalt leitud. Sündimuse mõjutamiseks on vajalik kombinatsioon lastehoiuteenusest, osa-ajaga töötamise võimalustest ja vanemapuhkuse perioodist.

TABEL 1. PERETOETUSTE JA LAPSEHOIU TEENUSTE ERINEVAD MÕJUD

	Teenused	Toetused
Sisu	<ul style="list-style-type: none"> • Võimaldab lapsevanemal panna laps lasteaeda • Paternalistlik lähenemine – riik teab, mis on hea	<ul style="list-style-type: none"> • Võimaldab osta lapsehoiuteenust turult või pakkuda täiendavat sissetulekut lapsevanemale • Inimesele vaba valiku andmine kulutuste tegemisel
Mõju	<ul style="list-style-type: none"> • Positiivne mõju naiste tööhõivele, vähendades töötamisega seotud (alternatiiv)kulusid • Lühiajalised mõjud (vanemate suuremad töötunnid), pikaajalised mõjud (karjääri katkemise lühenemine) • Kvaliteetne lapsehoiu suurendab laste kognitiivsed võimeid – suurem produktiivsus tulevikus	<ul style="list-style-type: none"> • Erasektori lastehoiuteenuste areng ja sellest tulenev suurem konkurents, kvaliteet ja efektiivsus, suurem paindlikkus, tarbijate eelistuste vastamine • Sagedasti toetus ebapiisav kvaliteetse lastehoiuteenuse ostmiseks või kodus olemiseks => vaba valik näiline • Vähendab teise lapsevanema tööturul osalemise stiimuleid

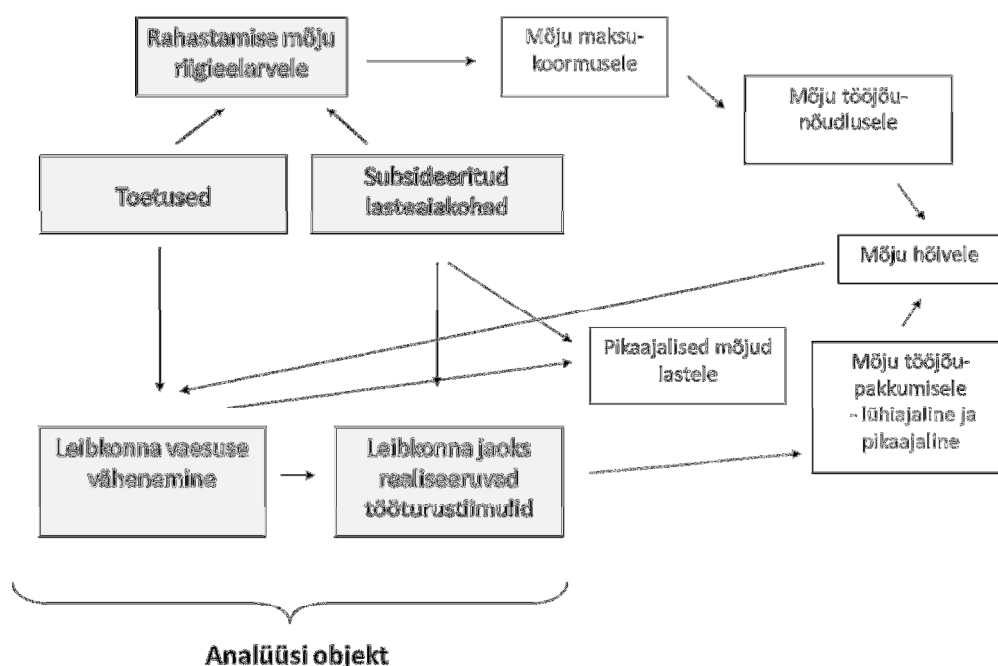
Allikas: Förster, Verbist (2012)

Perepoliitika meetmete üheks eesmärgiks on tagada inimestele juurdepääs taskukohasele lapsehoiuteenusele, et aidata ühildada pere- ja tööelu, luua mõlemale vanemale tööturul võrdsed võimalused ning seeläbi ennetada vaesust ning lastega kodusolevate vanemate puhul ka ohtu ühiskonnas sotsiaalselt tõrjutuks muutuda. Seega peaks alushariduse ja lapsehoiuteenuse näol tegemist olema ühe võimaliku tööturgu aktiveeriva instrumendiga. Selleks aga, et alushariduse ja

lapsehoiuteenus aktiveeriks tööturul osalemist, peab see eelkõige jõudma nendeni, kes seisavad silmitsi raskustega tööturule sisenemisel (nt finantsraskused).

Käesolevas uuringus analüüsitakse toetuste ja subsideeritud lasteaiakohtade maksumuse esmast mõju leibkondade vaesuse vähendamisele ja leibkonna jaoks tekkivatele tööturustiimulitele ning riigieelarve kuludele. Analüüsis ei käsitleta lasteadeade pikaajalist mõju laste arengule, samuti ei vaadata toetuste või teenuste rahastamise kasvuga kaasnevate maksutõusude võimalikku negatiivset mõju tööjõunõudlusele või -pakkumisele. Mõju tööturukäitumisele hinnatakse vaid töötaja vaatevinklist läbi rahaliste stiimulite, mida erinevad toetused tekitavad.

JONIS 1. UURIMISOBJEKT

1.2. Simulatsioonimudeli lühikirjeldus

Uurimisülesande lahendamiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks kasutatakse keskselt mikrosimulatsioonimudelit EUROMOD, mida käesoleva uuringu tarbeks spetsiaalselt arendati.² Järgnevalt on antud lühiülevaade sellest, mida EUROMOD endast kujutab, millised on selle võimalused erinevate meetmete simuleerimisel ning eraldi on käsitletud mudelil põhinevate simulatsioonide täpsust.

EUROMOD on staatiline mikrosimulatsioonimudel, mis kirjeldab inimeste ja leibkondade sissetulekuid ja väljaminekuid. EUROMODiga saame lihtsasti analüüsida poliitikameetmete esimest järku mõjusid, st enne kui inimesed meetme mõjul oma käitumist kohandavad (nt muudavad oma tööjõupakkumist,

² EUROMODi Eesti osamudeli kohta vaata näiteks Võrk, A., Paulus, A. (2014) Estonia. EUROMOD Country Report. https://www.iser.essex.ac.uk/files/euromod/country-reports/Year5/CR_EE_Y5_final_12032014.pdf

säästmist või sünnitamiskäitumist). EUROMOD võimaldab simuleerida otseseid makse ning rahalisi toetusi erinevate stsenaariumite korral. EUROMODi on Eestiseste poliitikameetmete analüüsimiseks kasutatud seni vaid mõned korrad, sest varasematel aastatel on Praxis palju kasutanud mikrosimulatsioonimudelit ALAN.³ Küll on EUROMODi Eesti osamudelit kasutatud palju riikidevahelisteks võrdlusteks, sh perepoliitika meetmete võrdlusteks.⁴

EUROMOD koosneb kolmest peamisest osast: mikroandmed, poliitikareeglid ja tehnilised programmifailid. EUROMODi tehnilised programmifailid mudeli tööprotsesside juhtimiseks ja simulatsioonide läbiviimiseks on käesolevas raportis pärit EUROMODi versioonist F6.36+. Järgnevalt antakse lühike ülevaade andmetest ja poliitikareeglitest.

EUROMODi Eesti osamudeli lähteandmetena on antud uuringus kasutatud Statistikaameti kogutud Eesti Sotsiaaluuringu (ESU) 2011. aasta mikroandmeid, mis kajastavad Eesti leibkondade sotsiaalmajanduslikku olukorda 2010. aastal ja 2011. aasta esimesel poolel ning leibkondade 2010. aasta sissetulekuid.⁵ Et Eesti ametlikud vaesusindikaatorid, mis on aluseks sotsiaalpoliitika kujundamisel, arvutatakse Statistikaameti poolt samuti ESU andmete põhjal, siis on otstarbekas ka perepoliitika meetmete mõju simuleerimiseks vaesuse muutumisele kasutada sama andmeallikat.

Poliitikameetmete simuleerimisel võeti baasaastaks 2015. aasta ja poliitikameetmed nii nagu need kehtisid seisuga 30. november 2013. Et kasutatud mikroandmete sissetulekuandmed on aastast 2010, siis on vajalik mittesimuleeritud sissetulekute väärtuste kaasajastamine (ingl. k. *uprating*). Selleks kasutati nominaalsete suuruste (keskmine palk, pensionid, hüvitised jm) teadaolevaid muutusi aastatel 2010-2012 ning rahandusministeeriumi 2013. aasta kevadprognoose keskmise palga ja hindade arengu kohta kuni 2015. aastani. Et Eesti Sotsiaaluuring 2011 iseloomustab 2010. ja 2011. aasta tööturustruktuuri, mil tööpuudus oli kõrge, siis selleks, et andmed iseloomustaksid paremini ühiskonna sotsiaalmajanduslikku seisundit kriisivälisel ajal, kaaluti valimi andmed ümber, võttes aluseks perioodil 2010-2012. aasta toimunud muutused hõivatute arvus viie-aastasest soovanusrühmades, kuid samal ajal siiski säilitades rahvastiku üldise soo-vanusstruktuuri nii nagu see oli kajastatud ESU 2011 andmetes. Selle tulemusena kajastavad mikrosimulatsioonimudelis olevad andmed 2012. aasta hõivemäärasid ning 2011. aasta alguse rahvastikku.⁶ Et rahvastiku vanusstruktuur paari aastaga väga ei muutu, siis erinevus mudelis kasutatud rahvastiku ning prognoosiperioodi rahvastiku vahel on väike ja analüüsitulemusena esitatud vaesuse määra näitajaid mõjutab vähe.

Maksude ja sotsiaaltoetuste poliitikareeglid ja parameetrid on EUROMODis olemas aastate 2005-2015 kohta. Käesolevas koondraportis esitatakse tulemused 2015. aasta alguses kehtivate poliitikareeglite põhjal, mille rakendamine oli teada seisuga 30. november 2013. Seega arvestatakse tulumaksumäära langetamist 20%ni, pensionide maksuvaba tulu tõusu 210 euronit kuus, alampalga tõusu 390 euronit

---

³ Vt Võrk, A., Paulus, A. (2007) „Peredele suunatud rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamisele Eestis“, Riigikogu Toimetised 15/2007, lk 98-105

Võrk, A., Paulus, A. (2006) „Eesti sotsiaaltoetuste ja maksude mõju inimeste tööjõupakkumise stiimulitele. Uurimisraport. Poliitikauuringute Keskus Praxis.

⁴ Salanauskaite, L., Verbists, G. (2011) „Is the "neighbour's" lawn greener? Comparing family support in Lithuania and four other NMS“, EUROMOD Working Paper Series: EM4/11 <https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/euromod/em4-11>

⁵ Eesti Sotsiaaluuringu meetodika kohta vt Statistikaamet (2010) „Eesti sotsiaaluuring. Meetodikakogumik“, <http://www.stat.ee/dokumendid/42770> (viimati vaadatud 31.01.2014) ning Statistics Estonia (2012) „EU-SILC 2011 in Estonia: Intermediate Quality Report“, https://circabc.europa.eu/sd/d/a647bec3-89c5-4f63-8fc2-b7bfdb0ca292/SILC_QRINT_A_EE_2011_0000_V0001_N.PDF (viimati vaadatud 31.01.2014)

⁶ Detailid on saadavad autoritelt.

kuus, pensioniea tõusu naistel, toimetulekupiiri tõusu 90 euroni ja vajaduspõhiste peretoetuste tõusu. Hindade ja palkade arengust sõltuvad poliitikaparameetrid (nt töötushüvitiste või vanemahüvitiste alampiirid ja ülempiirid) muutuvad mudelis vastavalt hindade ja palkade kohta tehtud rahandusministeeriumi prognoosidele 2013. aasta kevadel 2015. aastaks. Poliitikameetmete täiendavaid muutusi, mis kaasnesid Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileppega 26. märtsi 2014. aastal, sh vajaduspõhise peretoetuse täiendav tõus, lapsetoetuse tõus, toimetulekutoetuse arvutamisel lapse kaalu tõstmine, vaadatakse eraldi stsenaariumina ja see on esitatud lisas 3.

EUROMODi simulatsiooni tulemusena saadakse valimis olevate inimeste jaoks simuleeritud andmestik, mille põhjal saab statistikaprogrammide abil leida toetuste ja maksude mõju tulude jaotusele, riigieelarvele ja inimeste tööjõupakkumise stiimulitele. Raportis kasutatud EUROMODi versioon võimaldab simuleerida kas täielikult või osaliselt järgmisi maksude ja toetuste instrumente:

- sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks (nii töövõtja, füüsilisest isikust ettevõtja kui ka riigi poolt teatud juhtudel makstud sotsiaalmaks);
- tulumaks, nii jooksev kui ka nõ deklaratsioonijärgne, sh saab võtta arvesse või muuta laste arvust sõltuvat tulumaksuvabastust;
- töötuskindlustushüvitis ja töötutoetus;
- toetused lastega peredele, sh riiklik sünnitoetus, lapsehooldustasu, lapsetoetus (1., 2. või 3. lapsele), seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus, üksikvanematoetus (õigus saada hüvitist võetakse osaliselt andmetest), rasedushüvitis (ajutise töövõimetuse hüvitis, mida makstakse Eesti Haigekassa poolt), vanemahüvitis ja vajaduspõhine peretoetus. Viimase kolme simuleerimise võimalus lisati EUROMODi mudelisse käesoleva projekti raames;
- toimetulekutoetus toimetulekupiiri kindlustamiseks, sh täiendav toetus, kui peres on lapsed;
- lasteaia kohatasu maksumus.

Muutes ülaltoodud poliitikameetmete arvuliste parameetrite väärtusi, nt toetuste suurusi, toetust saavate laste vanuspiire või maksumäärasid, saab EUROMODiga leida leibkondade sissetulekud enne ja pärast muutust ning arvutada selle põhjal välja muutuse leibkondade sissetulekutes, vaesusriskid või töötamise stiimulites. Järgnevas alapunktis käsitletaksegi lähemalt väljundnäitajaid ja nende mõõtmist.

1.3. Väljundi mõõtmine

EUROMODi simulatsiooni väljundina saadakse igale inimesele ja leibkonnale sissetulekute suurus, mis koosneb nii simuleeritud suurustest, mida saab muuta poliitikareeglitega, nt nagu peretoetused või tulumaks, ja mitte-simuleeritud suurustest, mida muudetakse vajadusel vastavalt keskmiste muutustega andmete kogumise aasta ja poliitikaasta vahel, nt nagu vanaduspensionid.

Leibkondade sissetulekute ja väljaminekute põhjal saab erinevate poliitikastsenaariumide korral välja arvutada nii riigieelarve tulud (nt tulumaksu, sotsiaalmaksu või töötuskindlustusmaksu laekumised) kui riigieelarve kulud (nt peretoetuste kulud või toimetulekutoetuse kulud). Et küsitlusandmed ei suuda absoluutsuursi väga täpselt kajastada, siis peamiselt võrreldakse muutusi, mida mingi poliitikastsenaarium kaasa toob võrreldes kehtiva poliitikaga (nn baasstsenaariumiga).

Poliitikastsenaariumi kulude hindamisel leitakse otsesed kulud riigi- ja/või kohaliku omavalitsuse eelarvele. Teist järku tulusid või kulusid, nt suuremate peretoetustega kaasnevat tarbimist ja selle mõju tarbimismaksude laekumisele käesolevas analüüsis ei vaadata.

Lisaks leibkondade tuludele ja nende muutusele (sh siis riigieelarve tulude-kulude muutusele) saab leida leibkondade kasutatava sissetuleku jaotust iseloomustavad näitajad, sh erinevaid vaesust ja ebavõrdsust iseloomustavad näitajad.

Vaesuse ja ebavõrdsuse mõõtmiseks kasutatakse edaspidi mitmeid indikaatoreid. Esiteks kasutatakse allpool suhtelist ja absoluutset vaesuspiiri olevate inimeste ja leibkondade osakaalu. Detailsemalt käsitletakse eri vanuses olevate laste vaesusriski, samuti vaadatakse erinevaid leibkonnatüüpe. Samas tuleb arvestada, et küsitlusandmetest ja väikesest valimist tulenevalt väga kitsastes vanusrühmades antud hinnangud vaesuse muutusele ei ole täpsed.⁷ Leibkondade sissetulek on defineeritud kui kogu kasutatav tulu peale otseseid makse (sh peale maamaksu) ja sotsiaaltoetusi. Võimalik täiendav tulumaksukohustus või tulumaksu tagasisaamine, mis tegelikkuses realiseerub järgmisel kalendriaastal peale tuludeklaratsiooni esitamist, on kohe arvestatud sissetulekuks tulu tekkimise aastal.

Suhtelise vaesuspiiri leidmisel kasutatakse leibkondade suuruse võrdsustamiseks tarbimiskaale (ekvivalentsuskaale) 1:0,5:0,3 ning suhteline vaesuspiir ise leitakse mudeli simuleeritud andmete põhjal, kasutades piirina 60% leibkondade ekvaliseeritud mediaantulust. Absoluutse vaesuspiiri puhul kasutatakse ekvivalentsuskaale 1:0,7:0,5 ning vaesuspiir leitakse elatusmiinimumi prognoositud väärtuse põhjal tuginedes rahandusministeeriumi prognoosidele tarbijahinnaindeksi arengu kohta.⁸

Lisaks muutusele absoluutse või suhtelise vaesuse määras on kasulik vaadata ka teisi vaesust iseloomustavaid indikaatoreid, mis iseloomustavad vaesuse intensiivsust, sest mõned poliitikameetmed, mis on suunatud kõige vaesemale elanikkonna kihile, ei pruugi leibkondi tõsta ülespoole vaesuspiiri ja seetõttu võib jätta neist ekslikult ebaefektiivse mulje.

Absoluutse vaesuse puhul vaadatakse raportis kolme erinevat piiri: 1) leibkonnad süvavaesuses (leibkonnad sissetulekuga kuni 80% absoluutse vaesuse piirist), 2) leibkonnad absoluutses vaesuses (leibkonnad sissetulekuga kuni absoluutse vaesuse piir), 3) leibkonnad absoluutses vaesuses või absoluutse vaesuse riskis (leibkonna sissetulekuga kuni 125% absoluutse vaesuse piirist).

Täiendavate indikaatoritena tuuakse välja veel vaesusvõrk (*poverty gap index - PGI*), mis on leitud kui allpool vaesuspiiri olevate inimeste ekvaliseeritud lõppsissetuleku (maksude ja toetuste järgse sissetuleku) keskmine erinevus vaesuspiirist suhtena vaesuspiiri.⁹ PGI on esitatav lihtsustatud kujul järgmise valemiga:

$$PGI = \frac{1}{N_p} \sum_{i \in P} \frac{\text{vaesuspiir} - \text{ekvaliseeritud tulu}_i}{\text{vaesuspiir}} \times 100 \quad (1)$$

⁷ Käesolevas raportis ei esitata simulatsioonide usalduspiire (standardhälbeid). Simulatsioonimudeli loomisel on tehtud mitmeid teisendusi lähteandmetega, sh kasutatud regressioonimudeli põhist puuduvate väärtuste imputeerimist, mistõttu on raske anda hinnangut hinnangute varieeruvust põhjustavatele eri komponentidele.

⁸ Tarbimiskaale kasutatakse leibkondade erinevast suurusest tuleneva mastaabiefekti arvesse võtmiseks leibkondade sissetulekute võrdlemisel. Kaalude süsteem (1:0,5:0,3) tähendab, et leibkonna suuruse leidmisel võetakse esimene liige kaaluga 1, iga järgnev vähemalt 14-aastane inimene kaaluga 0,5 ja iga alla 14-aastane laps kaaluga 0,3. Analooigne kehtib kaalude süsteemi (1:0,7:0,5) puhul.

⁹ Alternatiivne võimalus jagada vaesusvõrk läbi kõikide inimeste arvuga.

kus P on inimeste hulk, kelle ekvaliseeritud tulu on väiksem kui vaesuspiir (*ekvaliseeritud tulu_i < vaesuspiir*), ja N_p on nende inimeste arv. Tabelites on esitatud tulemused protsendina ehk korrutatud läbi 100ga. Siin ja edaspidi kasutatakse kõikide statistikute arvutamisel tegelikult lisaks ESU valimikaale.

Et vaesuspiir käsitleb sarnaselt seda kas üks inimene on väga sügaval vaesuses (nt 100 eurot alla vaesuspiiri) või on neli inimest veidi alla vaesuspiiri (nt 25 eurot alla vaesuspiiri), siis on täiendavalt kasutusel indikaatorina ka vaesuspiiri ruudus (*poverty gap index squared – PGISq või SPGI*), kus iga inimese suhteline kaugus vaesuspiirist on võetud ruutu ja need on omakorda summeeritud üle kõikide absoluutses vaesuses olevate inimeste. Selle indikaatori muutus annab suurema kaalu just kõige vaesemate inimeste vaesuse muutumisele.

$$PGISq = \frac{1}{N_p} \sum_{i \in P} \left(\frac{\text{vaesuspiir} - \text{ekvaliseeritud tulu}_i}{\text{vaesuspiir}} \right)^2 \times 100 \quad (2)$$

Lapsehoiuteenuste rahalise väärtuse hindamisel kasutatakse sarnast lähenemist kui Verbist ja Matsaganis (2009) raportis. Kõikidele peredele omistatakse iga lasteaias käiva lapse kohta keskmine kulutuste suurus, mida teevad kohalikud omavalitsused munitsipaallasteaedadele ühe lasteaias käiva lapse kohta. Andmed on pärit Ainsaar, Soo (2012) raportist ja kulutuste puhul arvestatakse maakondlikku varieeruvust.

$$CCsub_{i,mk} = \sum_{j \in CC_i} KOV \text{ kulutused lasteaedadele lapse kohta}_{mk} \quad (3)$$

kus $CCsub_{i,mk}$ on subsidiumide väärtus leibkonna i jaoks, kes elab maakonnas mk ; CC_i on laste hulk leibkonnas i , kes tegelikult või mõningate poliitikastenaariumide korral hüpoteetiliselt käib lasteaias.

Meetme efektiivsuse hindamiseks on käesolevas raportis kasutatud muutust absoluutses vaesuspiiris miljonites eurodes ja ka protsendina kogu leibkondade kasutatavast sissetulekust. Absoluutsummas vaesuspiiri on leitud kui kõikide allpool vaesuspiiri olevate leibkondade vaesuspiiride summa eurodes (aastases väärtuses).

$$\text{Abs. vaesuspiir} = \sum_{i \in P} (\text{vaesuspiir} \times \text{leibk. ekv. suurus} - \text{leibk. tulu}_i) \quad (4)$$

$$\frac{\text{Abs. vaesuspiir}}{\% \text{ kogutulust}} = \frac{\sum_{i \in P} (\text{vaesuspiir} \times \text{leibk. ekv. suurus} - \text{leibk. tulu}_i)}{\text{Leibkondade kasutatav tulu kokku}} \times 100 \quad (5)$$

kus P on leibkondade i hulk, kelle sissetulek on väiksem kui vaesuspiir).

Meetmete omavaheliseks võrdlemiseks leitakse muutused riigieelarve kulus ja vaesuspiiris ning arvutatakse välja kuluefektiivsuse suhtarvud, mis võimaldab meetmeid ülevaatlikumalt järjestada. Analüüsis kasutatakse kahte indikaatorit. Esimene neist näitab, kui palju läheb ühe protsendipunkti vaesuse (kas suhtelise või absoluutse vaesuse) vähendamise maksma; teine näitab, kui suur osa

meetmega kaasnevatest kuludest on suunatud just allpool absoluutset vaesuspiiri elavatele leibkondadele.

$$\frac{\text{Kuluefektiivsus vaesuse määra vähendamisel}}{\text{Meetme täiendav maksumus}} = \frac{\text{Vaesus ilma meetmeta-vaesus meetmega}}{\text{Meetme maksumuse muutus}} \quad (6)$$

$$\frac{\text{Kuluefektiivsus vaesussüviku vähendamisel}}{\text{Abs. vaesussüviku muutus}} = \frac{\text{Meetme maksumuse muutus}}{\text{Meetme maksumuse muutus}} \quad (7)$$

Et Eestis puuduvad seni kvantitatiivsed hinnangud, kuidas sõltub tööjõupakkumine sotsiaaltoetustest või lapsehoiuteenuse kättesaadavusest ja maksumusest, siis puudub täpne võimalus hinnata sotsiaaltoetuste kvantitatiivset mõju tööjõupakkumisele. Käesolevas raportis analüüsitakse erinevate poliitikastsenaariumide mõju töötamise motivatsioonile marginaalsete maksumäärade jaotuse muutusena. Töötavate inimeste puhul vaadatakse, et kui kõikide inimeste brutopalk suureneb pisut (3% võrra), siis kui palju suureneb leibkondade netotulu ning mitu protsenti sellest suurenenud brutotulust makstakse ära maksudena või vähenenud toetustena. Mittetöötavate inimeste puhul eeldatakse nende inimeste tööle minemist alampalga suuruse brutopalgaga ja vaadatakse analoogselt leibkonna netotulude muutust ning arvutatakse välja marginaalne maksumäär (*marginal effective tax rate – METR*).

$$METR_i = 1 - \frac{\text{Leibkonna tulu pärast}_{h,i \in h} - \text{leibkonna tulu enne}_{h,i \in h}}{\text{Brutopalk pärast}_i - \text{brutopalk enne}_i} \quad (8)$$

Et osade toetuste saamine lõppeb töölemineku korral, siis võimaldab selline arvutus hinnata, kas ja kuivõrd suurendab tööleminek inimeste kogusissetulekut, mis on üheks oluliseks teguriks inimeste töömotivatsiooni kujundamisel. Tabelites esitatakse tööealiste inimeste osakaal, kelle marginaalne maksumäär on suurem kui 40%, ehk igast eurost, mida nad brutopalgana teenivad võetakse neilt maksude (nt tulumaks, töötuskindlustusmaks, kogumispensionimaks) või vähenevate toetuste (nt toimetulekutoetus, vajaduspõhine peretoetus) ära enam kui 40 senti. Mida suurem on selliste inimeste osakaal, seda pärssivam on poliitikameetme mõju töötamise stiimulitele.

Vajaduspõhiste lapsetoetuste või lasteaiakoha maksumuse mõju analüüsimiseks töötamise motivatsioonile võrreldakse käesolevas töös lisaks lapsevanemate sissetulekut töötamise ja mittetöötamise korral, sealjuures arvestatakse maksudejärgsest sissetulekust maha täiendava lasteaiakoha maksumus. Selleks kasutatakse netoasendusmäära (ingl.k. *net replacement rate* - NRR), mis näitab netosissetulekut mittetöötamise korral võrreldes netosissetulekuga töötamise korral. Netoasendusmäära arvutatakse ettepoole vaatavana, st leitakse asendusmäär, kui inimene siirdub toetustelt tööle ja hakkab saama alampalga suuruses töötasu. Netoasendusmäärade muutus leitakse erinevate poliitikastsenaariumide korral käsitledes iga inimese tööturuseisundi muutust ükshaaval. Netoasendusmäär aitab identifitseerida olukorrad, kus tööle minek ei suurenda oluliselt leibkonna netosissetulekuid.

$$NRR_i = \frac{\text{Leibkonna netotulu peale mitteaktiivse inimese tööle minekut alampalgaga}}{\text{Leibkonna esialgne netotulu}} \quad (9)$$

Lasteaiakoha maksumuse mõju leidmisel arvutatakse leibkonna netosissetulek selliselt, et lisaks otsestele maksudele ja vähenevatele toetustele võetakse sissetulekust maha ka lasteaia kohatasu ühe vanema töötamise korral. Analoogilist lähenemist on kasutatud Praxise raportis Leetmaa, Masso, Vörk jt 2012, Joonis 26 ja 28.¹⁰ Käesolevas töös ei arvestata muude tööle mineku kuludega (nt transport, riietus jmt), mistõttu tegelik tööle minemise stiimul võib olla väiksem.

$$NRR2_i = \frac{\text{Leibkonna netotulu peale mitteaktiivse inimese tööle minekut alampalgaga} - \text{makstud lasteia kohatasu}}{\text{Leibkonna esialgne netotulu}} \quad (10)$$

Lasteaia kohtade kättesaadavuse mõju analüüsimiseks vaadatakse töötamise stiimulite muutust leibkondade jaoks, kus on alla 7-aastase lapsega kodus olev mittetöötav ema või isa, kes ei saa töötushüvitisi ja kes ei õpi kõrgkoolis ning hüpoteetiliselt otsustab minna tööle alampalgaga ning laps läheb lasteaeda. Eesti Sotsiaaluuringu 2011 andmete põhjal ei kasutanud lasteaeda ca 17 tuhat last vanuses 1,5 kuni kooliminekuiga. Niisuguste mitte-töötavate lastevanemate arv, kes kodus olid ja ei saanud töötushüvitisi ega ei õppinud oli ca 12500 naist ja ca 2250 meest ehk kokku ca 15000 lapsevanemat.¹¹

Kõikide poliitikastenaariumide detailsed tulemused on toodud lisades ning saadavad ka tehniliste failidena töö autoritelt. Raporti teises peatükis võrreldakse erinevaid stsenaariumide väljundnäitajaid, nt mõju riigieelarvele, vaesuse määradele ja töötamise motivatsioonile ning meetmete kuluefektiivsust tabelites ja joonistel, mis võimaldab välja tuua stsenaariumid, mis on paremad või kehvemad erinevate kriteeriumide korral.

1.4. Eesti Sotsiaaluuringu andmete esinduslikkus

Analüüsis kasutatakse alusandmetena Eesti Statistikaameti poolt regulaarselt läbi viidud uuringu Eesti Sotsiaaluuring (ESU) 2011. aasta andmeid, mis sisaldab inimeste ja leibkondade sissetulekuid (ning osasid väljaminekuid) 2010. kalendriaasta kohta. Järgnev tabel annab ülevaate, millises ulatuses uuringus leibkondade tulud sotsiaaltoetustest 2010. aasta kohta, kui neid üldistada kogu Eesti elanikkonnale, katavad summasid, mis on pärit registriandmetest.

Võrdlusest järeldub, et ESU andmed katavad ära ca 99% palkade kogusummast kui võrrelda seda palgakuluga rahvamajanduse arvepidamises. Kõrge kaetusega on samuti vanaduspensionid (ESU kogusumma moodustab 95% registriandmete põhjal makstud kogusummast) ja töövõimetuspensionid (90%) ning riiklikud peretoetused (94%) ja vanemahüvitis (99%). Halvemini on küsitlusandmetes esindatud toitjakaotuspensionid saavad leibkonnad (kaetud summa 69%), töötushüvitised (töötuskindlustushüvitis 53%, töötutoetus 74%), ajutise töövõimetuse hüvitised (v.a rasedushüvitised)

¹⁰ Leetmaa, R., Masso, M., Vörk, A., Karu, M., Veldre, V., Paulus, A., Turk, P. (2012). Sotsiaalkaitsehüvitiste ja -toetuste mõju töömotivatsioonile. Tallinn Poliitikauuringute Keskus Praxis.

¹¹ Seega ca 2000 lapse puhul kas mõlemad lapsevanemad töötavad hoolimata sellest, et laps ei käi lasteaias, kas lapsevanemad saavad töötuskindlustushüvitist või töötutoetust või lapsevanemad õpivad samaaegselt kõrgkoolis.

71% ning toimetulekutoetus toimetulekupiirini (49%). Kõikide rahaliste sotsiaaltoetuste kogusumma, mida 2010. aastal välja maksti moodustas ESU andmetel ca 92% registriandmete järgi makstud toetustest.

TABEL 2. LÄHTEANDMED: EESTI SOTSIAALUURINGU 2011 SISSETULEKUSUMMADE VÕRDLUS REGISTRIANDMETEGA (2010. AASTA TULUD)

Sissetuleku liik	ESU, mln EUR	Register (või muu allikas), mln EUR	ESU/ Register
Palk (brutopalgana)	5070	5149	99%
Kokku pensionid, sh	1211	1285	94%
Vanaduspension	1042	1094	95%
Töövõimetuspension	159	176	90%
Toitjakaotuspension	10	15	69%
Kokku toetused lastega peredele, sh	296	311	95%
Riiklikud peretoetused ja elatisabi	95	101	94%
Rasedushüvitised	27	36	75%
Vanemahüvitis	173	174	99%
KOV toetused lastega peredele	2	n/a	
Toimetulekutoetus toimetulekupiirini	9.96	20	49%
Töötuskindlustushüvitis	42	80	53%
Töötutoetus	7	10	74%
HK haigushüvitised (v.a. rasedushüvitised)	32	45	71%
Muud toetused	4.6	n/a	
Kõik rahalised sotsiaaltoetused kokku	1604	1751	92%

Allikas: Eesti Sotsiaaluuring 2011, autorite arvutused; Eesti Statistikaameti andmebaas, Eesti Sotsiaalkindlustusameti aruanded, Eesti Töötukassa aruanded, autorite arvutused

Vaadates detailsemalt Eesti Sotsiaaluuringus 2011 kajastatud toetuste kogusummasid lastega peredele, mis on käesoleva uuringu objekt (vt järgmine tabel), siis on näha, et riiklikest peretoetustest on hästi kajastatud lapsetoetus (ESU kogusumma moodustab 101,1% registriandmete põhjal makstud kogusummast), pisut kehvemini lapsehooldustasu (89%), sünnitoetus (80%) ja üksikvanematoetus (78,5%). Väiksema arvuga toetuste saajate puhul on ebatäpsus loomulik tulenevalt juba valimi varieeruvusest. Nii on 7- ja enamalapselise pere toetus ESU andmetes ülehinnatud ligi 2,5 korda ja ajateenija lapse toetuse saajaid ei esine üldse. Elatisabi kogusumma on küll üllatuslikult väga täpselt valimiga esindatud. Kohalike omavalitsuste poolt makstud toetused ei ole eri andmeallikates täpselt võrreldavad. Eesti Sotsiaaluuringu järgi moodustavad toetused, mida võib lugeda kohalike omavalitsuste poolt makstuks ca viiendiku kogusummast, mida peredele suunatud rahalised ja mitterahalised toetused moodustasid Ainsaar, Soo (2012) raporti kohaselt.

TABEL 3. RAHALISED TOETUSED LASTEGA PEREDELE EESTI SOTSIAALUURINGU 2011 JA REGISTRANDMETE ALUSEL (2010. AASTA TULUD)

Toetuse liik	ESU mln EUR	Registriandmed mln EUR	ESU / Register	Kas simuleeritakse EUROMODis?
Rasedushüvitis (Haigekassa)	27.04	36.12	74.9%	Jah
Vanemahüvitis	172.60	174.01	99.2%	Jah
Lapsetoetus	70.79	70.02	101.1%	Jah
Lapsehooldustasu	13.16	14.80	89.0%	Jah
7- ja enamalapselise pere toetus	0.85	0.34	247.9%	Jah
Üksikvanema toetus	4.31	5.49	78.5%	Jah (osaliselt)
Sünnitoetus	4.02	5.02	80.0%	Jah
Ajateenija toetus	0.00	0.01	0.0%	Ei, ESU andmed
Eestkostetoetus	1.51	4.64	32.6%	Ei, ESU andmed
KOVide toetused	2.00	9.41*	21.3%	Ei, ESU andmed
Elatisabi	0.16	0.16	100.9%	Ei, ESU andmed
Kokku	296.44	320.02	92.6%	
	(muutuja hy050g)			

Allikas: Eesti Sotsiaaluuring 2011, autorite arvutused; Eesti Statistikaameti andmebaas, Eesti Sotsiaalkindlustusameti aruanded; * - Ainsaar ja Soo (2012), sisaldavad ka mitterahalisi toetusi lastega peredele.

Tulemuste tõlgendamisel tuleb arvestada, et EUROMODi simulatsioonide täpsust mõjutavad mitmed aspektid:

- Eesti Sotsiaaluuringu lähteandmete valim on väike ja sellest tuleneb andmete variatsioon, sh mõnede sihtrühmade alakaetus või inimeste meenusvead (nt toimetulekutoetuse saajad).
- EUROMODi simulatsioonimudel ei analüüsi eraldi maksudest kõrvalehoidumist ega toetuste mittetaotlemist. Enamasti eeldatakse, et kõik, kellel on kohustus maksta makse või õigus saada hüvitisi, seda ka teevad. Üksnes toimetulekutoetuse puhul eeldatakse mudelis, et väga väikeseid toetuse summasid ei hakata taotletama. Samuti puudub mitmetel juhtudel detailne informatsioon toetuste saamise õigust mõjutavate kvalitatiivsete tingimuste kohta (nt aktiivse töötamise nõue).
- Toetuste täpseks simuleerimiseks on sageli informatsioon puudu ja tuleb teha täiendavad lihtsustavad eeldused (nt ei ole teada millistel lastel on õigus saada üksikvanema lapse toetust või ei ole teada lapsevanemate varasemat tööstaaži ja palka).
- Andmekogumise hetke ja poliitika simuleerimise hetke vahel on toimunud muutused. Sealjuures on toimunud nii sissetulekute suuruse muutus (mida küll püütakse arvestada eeldades mittesimuleeritud suuruste muutust lähtudes keskmiste tulude muutusest tululiikide lõikes) kui ka populatsiooni struktuuri muutused (nt rahvastiku vanusstruktuuri muutus, sündide arvu vähenemine, tööhõive kasv, migratsiooni suurenemine jm).

Viimastest struktuurimuutustest võetakse arvesse hõivemuutused perioodil 2010 kuni 2012. Rahvastikumuutuste mõju poliitikastenaariumide suhtelisele efektiivsusele on siiski teisejärguline, küll võib see mõjutada poliitikameetmete absoluutset kulunumbrit (nt kui sündide arv on vähenenud).

- e) EUROMODi simulatsioonidel kasutame kasutatava tulu defineerimisel tekkepõhist lähenemist, see tähendab, et deklaratsioonijärgne tulumaks loetakse sama kalendriaasta kohustuseks kui tekivad sissetulekud, ehkki praktikas tuleb summa tasuda (või saadakse tagasimakse) järgmisel kalendriaastal. Toimetulekutoetuse simuleerimisel arvestatakse siiski jooksvalt kinni peetud tulumaksuga.
- f) EUROMOD kasutab sissetuleku suurusi keskmiselt kuus, mistõttu sesoonse varieeruvuse tõttu tekkivad toetused, nt toimetulekutoetus on suurem talvekuude küttekulude tõttu, ei ole mudelis hästi kajastatud, sest ESUs on teada vaid leibkonna keskmised eluasemekulud.

Lisaks ei arvesta mudel käitumuslikke muutusi ei inimeste ega riigieelarve vaatevinklist.

- 1) Toetuse suurenemisel eeldatakse, et riigieelarve kulude suurenemine ei too kaasa toetuste rahastamiseks vajaliku maksukoormuse tõusu ega teiste toetuste vähenemist, välja arvatud need, mis on omavahel seotud (nt toimetulekutoetus väheneb, kui mõni peretoetus suureneb, või tulumaksukohustus suureneb, kui suureneb mõni maksustatav toetus, nt vanemahüvitis).
- 2) Toetuste või maksude muutmisel eeldatakse, et inimeste käitumine ei muutu. Näiteks, ei vaadata, et peretoetuste suurenemine võib vähendada inimeste töötamise motivatsiooni ja seega ka töist tulu. Seega võib öelda, et analüüsitulemustena esitatakse lühiajalised mõjud, kui leibkonnad ei ole veel jõudnud muuta enda käitumist. Teisest küljest vaadatakse töötamise stiimuleid marginaalsete maksumäärade abil, mis siiski annab ettekujutuse, millised poliitikameetmed mõjutavad enam töötamise stiimuleid.
- 3) Toetuste suuruse muutumisel eeldatakse, et ei toimu muutust toetuste taotlemises. (Välja arvatud toimetulekutoetus, mille puhul on eeldatud minimaalse toetuse suurust, mida leibkond taotleks.)

Kokkuvõttes, tulemuste tõlgendamisel tuleb siiski arvestada, et tegemist on tegeliku elu lihtsustusega, nii kasutatavate lähteandmete kui simulatsioonimudeli puhul.¹² Mudeli tulemusi tuleb käsitleda kui ühte abivahendit sobivaima poliitikameetmete komplekti valimisel lastega perede toetamiseks.

---

¹² Detailsete analüüsieelduste ja simulatsioonimudeli kohta saab lisateavet autoritelt.

2. Rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamisele ja töötamise motivatsioonile

2.1. Poliitikastsenaariumide kirjeldus

Projekti raames analüüsiti ligi sadakond erinevat poliitikastsenaariumi, kus varieeriti erinevate toetuste rahalist suurust või toetuste saamise tingimusi. Tehnilistes vahereportites on toodud erinevad vaheanalüüsid.¹³ Käesolevasse lõppraportisse on koondatud projektimeeskonna poolt väljavalitud stsenaariumid, mis olid kõige realistlikumad teostamise poolest. Lisaks on analüüsitud eraldi muutusi, mis kaasnesid Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileppega 26. märtsi 2014. aastal ja mille sisu andis ette raporti tellija.

Järgnevas tabelis on toodud poliitikastsenaariumide lühikirjeldused. Stsenaariumid võib jagada järgmiste peamiste muutuste vahel:

- Toimetulekutoetuse suurendamine, sh suuremad toetused lastega peredele
- Universaalse lapsetoetuse tõstmine
- Olemasoleva vajaduspõhise toetuse muutmise stsenaariumid, sh vajaduspõhise toetuse aluseks oleva sissetuleku piiri muutmise
- Vajaduspõhisele peretoetusele täieliku ülemineku stsenaariumid ja universaalse lapsetoetuse ära kaotamine
- Lastest sõltuva tulumaksuvabastuse ära kaotamine ja selle asendamine lastetoetusega
- Üksikvanema toetuse saajate ümberdefineerimine ja toetuste muutmise
- Vanemahüvitise vähendamine ja selle arvel lapsehooldustasu tõstmine

Lisaks vaadati erinevaid stsenaariume, mis olid seotud lasteaia kohatasu muutmisega ning arvatati kohatasu mõju töötamise stiimulitele (peatükk 3) ja selle jaotuslik rahaline mõju (lisa 3).

TABEL 4. POLIITIKASTSENAARIUMIDE KIRJELDUSED

Lühisisu	Tähis
Baasstsenaarium	
1. jaanuaril 2015 kehtivad toetuste maksude reeglid, seisuga 30.november 2013	base
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid	
Toimetulekupiiri tõstmine (baasstsenaariumi 90 eurolt kuus):	
a) 100 euroni	tt1
b) 110 euroni	tt2
c) 125 euroni	tt3
Leibkondadele, kelle leibkonnas on vähemalt üks alaealine laps ja kes saavad toimetulekutoetust, makstakse:	
(d) täiendavat sotsiaaltoetust 50 eurot kuus leibkonna kohta (asendab praegust 15 eurot),	tt4
(e) täiendavalt 30 eurot kuus iga alaealise lapse kohta (asendab praegust 15 eurot).	tt5
Toimetulekupiiri arvutamisel suureneb alla 18-aastase lapse kaal (praeguselt 0,8-lt):	
(f) 0,9-le	tt6
(g) 1,0-le	tt7

¹³ Tehnilised vahereportid on kättesaadavad töö autoritelt.

Lühisisu	Tähis
Olemasoleva vajaduspõhise peretoetuse muutmise stsenaariumid	
Vajaduspõhise peretoetuse maksmise aluseks oleva sissetulekupiiri tõstmine: (baasstsenaariumi 329 eurolt kuus)	
a) 2013. aasta prognoositud suhtelise vaesuse piir 358 eurot Prognoositud sissetulekukvintilide löikepunktid 2013. aastal	vp1
b) 373	vp2
c) 515	vp3
d) 679	vp4
e) 919	vp5
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid	
a) Lapsetoetus suureneb kahekordselt esimesele ja teisele lapsele, kolmanda lapse toetus jääb muutmata	lt1
b) 1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev laps 100 eurot kuus, asendab olemasolevaid toetusi Mõlemal juhul arvestatakse toetusi toimetulekutoetuse maksmisel sissetulekuna ja vajaduspõhine toetus eraldiseisvana säilib.	lt2
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid	
a) täiendav tulumaksuvabastus laste puhul kaob. Vabanevate vahendite arvel tõstetakse esimesele ja teisele lapsele lapsetoetust ühe lapsetoetuse määra võrra.	tm1
b) tulumaksuvabastus laste järgi kaob. Vabanevate vahendite arvel tõstetakse teisele lapsele lapsetoetust kolme lapsetoetuse määra võrra. Esimese lapse toetus jääb muutmata	tm2
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid	
Universaalsed lapsetoetused asendatakse vajaduspõhiste lastetoetustega, mida ei arvestata sissetulekuna toimetulekutoetuse maksmisel. Lapsetoetuse suurused on 2-kordne lapsetoetuse määr esimesele ja teisele lapsele ning 10-kordne toetuse määr kolmandale ja järgnevale lapsele Toetuse määramisel analüüsitakse järgmisi sissetuleku piire:	
a) absoluutse vaesuse piir 2015. aastal - prognoos 226 eurot	vt1
b) suhtelise vaesuse piir 2012- 329 eurot	vt2
c) suhtelise vaesuse piiri mudelijärgne prognoos 2013. aastaks - 358 eurot Sissetulekukvintilide löikepunktid	vt3
e) 373 (I kvintil)	vt4
f) 515 (II kvintil)	vt5
g) 679 (III kvintil)	vt6
h) 919 (IV kvintil)	vt7
e) 1171 eurot (IX detšiil)	vt8
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid	
Toetust makstakse üksnes neile peredele, kelle leibkonna sissetulek jääb alla vajaduspõhise toetuse piiri. Sissetuleku ja leibkonna ekvaliseeritud suuruse määramisel kasutatakse samasuguseid reegleid, mis vajaduspõhise peretoetuse puhul.	
(a) Toetust saavad need vanemad, kellel on praegu õigus. Toetuse suurus on pool alampalka 2015. aastal iga lapsetoetusele kvalifitseeruva laste kohta. Toetust arvestatakse toimetulekutoetuse maksmisel.	yv1
(b) Toetust saavad need üksi last kasvatavad vanemad (ESU andmetel), kes ei saa teiselt vanemalt elatist. Toetuse suurus on pool alampalka (195 eurot) iga lapsetoetusele kvalifitseeruva laste kohta. Toetust arvestatakse toimetulekutoetuse maksmisel.	yv2
(c) Kombinatsioon stsenaariumidest (a) ja (b).	yv3
(d) Toetust saavad üksi last kasvatavad vanemad. Toetuse suurus on pool alampalka iga lapsetoetusele kvalifitseeruva laste kohta.	yv4
Vanemahüvitise muutmise stsenaariumid	

Lühisisu	Tähis
a) Vanemahüvitise asendusmäär langeb kõigile 80% peale võrreldes praegusega. Tekkiva kokkuhoiu arvel suurendatakse lapsehooldustasu	
(i) kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr (senise 0,5 asemel)	vh1
(ii) kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr (senise 0,25 asemel)	vh2 vh3
(iii) kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias 0,5-kordne lapsehooldustasu määr (senise 0,25-kordse asemel)	
Lasteaia kohatasu muutmise stsenaariumid	
Lasteaia kohatasu suuruse muutmine võrreldes baasstsenaariumiga (20% alampalgast ehk 78 eurot)	
(a) Kohatasu on 10% alampalgast (39 eurot)	lh1
(b) Kohatasu on 100 eurot	lh2
(c) Kohatasu on 120 eurot	lh3
(d) Lasteaia kohta kättesaadavaks tegemine kõigile 1,5–7-aastastele lastele kohatasuga 20% alampalgast	lh4
(e) Nende leibkondade vabastamine lasteaia kohatasust, kellel on õigus saada vajaduspõhine peretoetus, eeldades praegust lasteaia kohtade kasutamist või eeldades maksimaalset lasteaia kohtade kasutamist.	lh5 lh6
Lasteaia subsiidiumide jaotuslik efekt	
Täiendav arvutus iseloomustavaks teenuste rahalise väärtuse arvutuslikku mõju vaesusele	
2014. aasta koalitsioonilepingu perepoliitika muutused	vt lisa 4
Toimetulekutoetus: toimetulekupiiri arvutamisel suureneb alla 18-aastase lapse kaal 0,8-lt 1,0-le Vajaduspõhine toetus: 1 lapsega perele 45 eurot; 2 ja enama lapsega perele 90 eurot Lapsetoetus: 1. lapsele 45 eurot; 2. lapsele 45 eurot; 3. ja igale järgnevale lapsele 100 eurot. Viimasest 45 eurot ei lähe arvesse toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse	

Stsenaariumide arvilised tulemused on toodud raporti lisades 1, 2 ja 4 tabelitena. Järgnevalt antakse ülevaade stsenaariumide peamistest järeldustest.

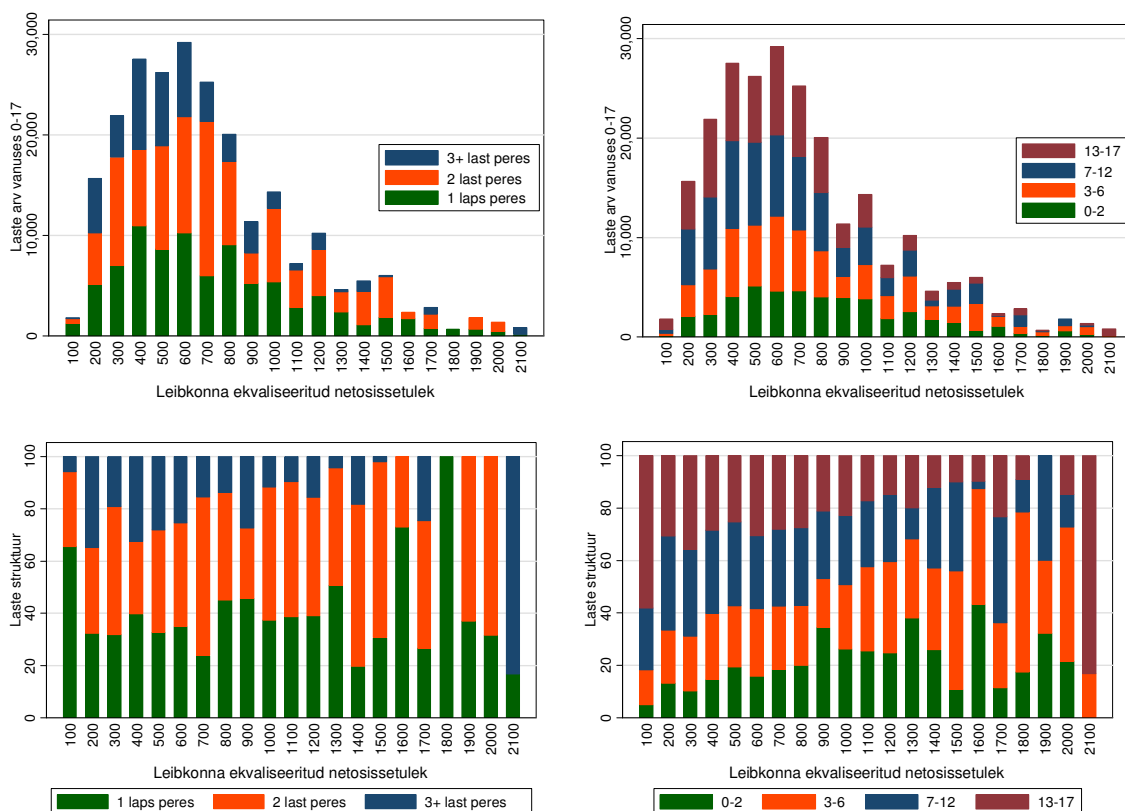
2.2. Baasstsenaariumi lühikokkuvõte

Baasstsenaariumina, millega kõiki poliitikastsenaariume võrreldi, oli olukord, kui püsiksid 1. jaanuaril 2015 kehtinud toetuste suurused, mis olid teada seisuga 30. november 2013. Baasstsenaariumi jaoks leiti riigi eelarve kulud erinevatele toetustele, leibkondade sissetulekud, leibkondade ebavõrdsuse ja vaesuse määrad.

Järgmistel joonistel on toodud illustreerivalt prognoositud laste jaotus perede sissetulekute järgi 2015. aastal. Erinevate poliitikameetmete mõju ja kuluefektiivsuse arvutused tuginevad selle sissetulekujaotuse muutusele poliitikameetmete tulemusena. Tulemuste võrdlemisel tuleb meeles pidada, et laste vanusstruktuur ja koguarv tugineb siiski 2011. aasta ESU andmetele, mistõttu erinevate meetmete absoluutne mõju, sh absoluutune kulu riigieelarvele on pisut erinev, sõltuvalt muuhulgas laste sündide arvu muutusest 2013-2015.

Paljulapselised pered, kus on 3 või enam last, asuvad sissetulekujaotuses sagedamini alumises pooles (netosissetulek alla 800 euro ekvaliseeritud inimese kohta). Seega on meetmed, mis on enam suunatud paljulapselistele peredele, automaatselt ka keskmiselt enam vaesust vähendavad.

JOONIS 2. LASTE JAOTUMINE LASTE ARVU JA VANUSE JÄRGI LEIBKONNA SISSETULEKU LÕIKES, 2015

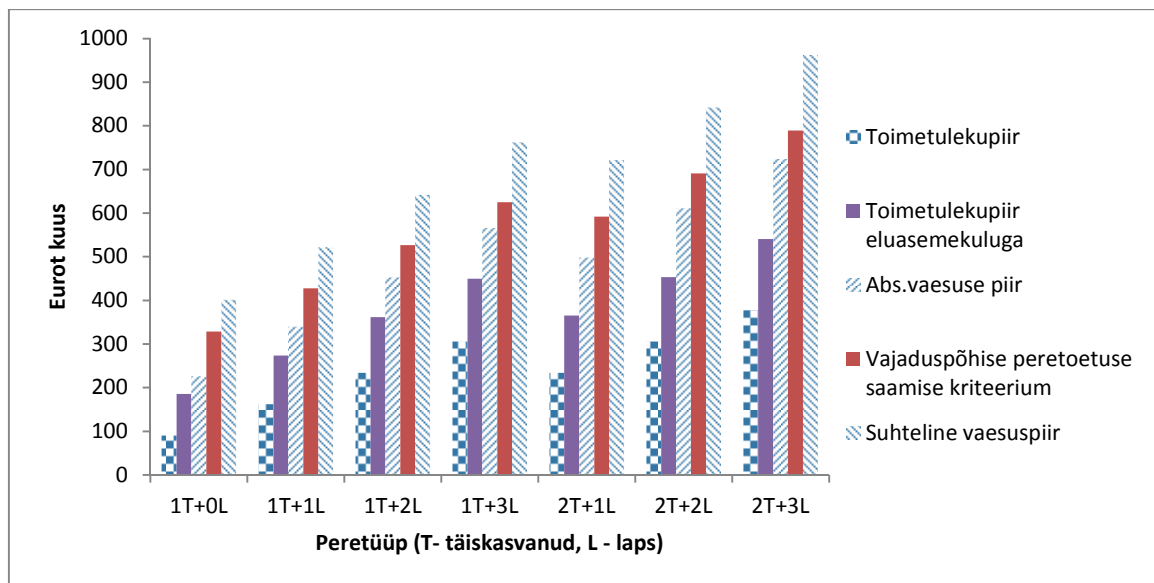
Allikas: see ja edaspidised joonised ja tabelid tuginevad autorite arvutustele, mis on tehtud EUROMODi mikrosimulatsioonimudeli abiga, tuginedes Eesti Sotsiaaluuringu 2011 andmetele ja täiendavatele eeldustele

Lapsi vanuse järgi vaadates, on näha, et kõige noorem vanusrühm, 0–2-aastased, asub sissetulekuskaalal suhteliselt kõrgemal positsioonil kui vanemad earühmad. Siin on üheks põhjuseks vanemahüvitis, mis vähendab oluliselt vaesuriski kuni lapse 1,5-aastaseks saamiseni. Teine põhjus on see, et selles vanusrühmas on üksikvanemaga laste osakaal kõige väiksem. Kõige suuremas vaesuriskis (ükskõik, mis indikaatori järgi vaadata), on 13–17-aastased lapsed (seal on ka üksikvanematega kasvavate laste osakaal suurim) ja neile järgnevad 7–12-aastased lapsed. Seega oleksid kuluefektiivsemad vaesuse vähendamisel sellised täiendavad meetmed, mis on suunatud pigem vanematele lastele ja vähem väga noortele.

Eesti sotsiaalpoliitikas on kasutusel erinevad vaesusmõõdikud ja sissetulekupiirid. Nii on eesmärgina kasutusel absoluutne vaesuse määr ja suhtelise vaesuse määr; poliitikainstrumentidest kasutatakse toimetulekutoetuse puhul toimetulekupiiri, vajaduspõhise peretoetuse puhul kolme aasta tagust suhtelise vaesuse piiri. Et erinevad sissetulekupiirid kasutavad erinevaid leibkonna ekvivalentsuskaale, siis ei ole ka üks-ühest seost sotsiaalpoliitika eesmärkideks olevate indikaatorite ja poliitikameetmete vahel. All esitatud joonisel on toodud erinevate peretüüpide jaoks prognoositud vaesupiiride ja poliitikameetmete väärtused 2015. aastal. Mida suurem on pere, seda väiksem on erinevus

absoluutse vaesuspiiri ja vajaduspõhise peretoetuste saamise aluseks oleva sissetulekupiiri vahel. Toimetulekupiir, ka koos eluasemekuluga, jääb väiksemaks kui absoluutne vaesuse piir, seda eriti suuremate perede jaoks. Meeles tuleb pidada ka seda, et vajaduspõhise peretoetuse puhul kasutatakse suhtelist vaesuspiiri kolm aastat tagasi. Seega selleks, et vajaduspõhine peretoetus tõstaks lapsi ülespoole suhtelist vaesuspiiri poliitikameetme aastal, peaks toetuste suurus olema nii suur, et leibkonna sissetulekut ületaksid vahe peal kasvanud suhtelise vaesuspiiri väärtuse.

JOONIS 3. ERINEVATE TOETUSTE JA VAESUSE ARVUTAMISEL KASUTATUD PIIRID ERINEVATE LEIBKONNATÜÜPIDE JAKS, 2015, PROGNOOS

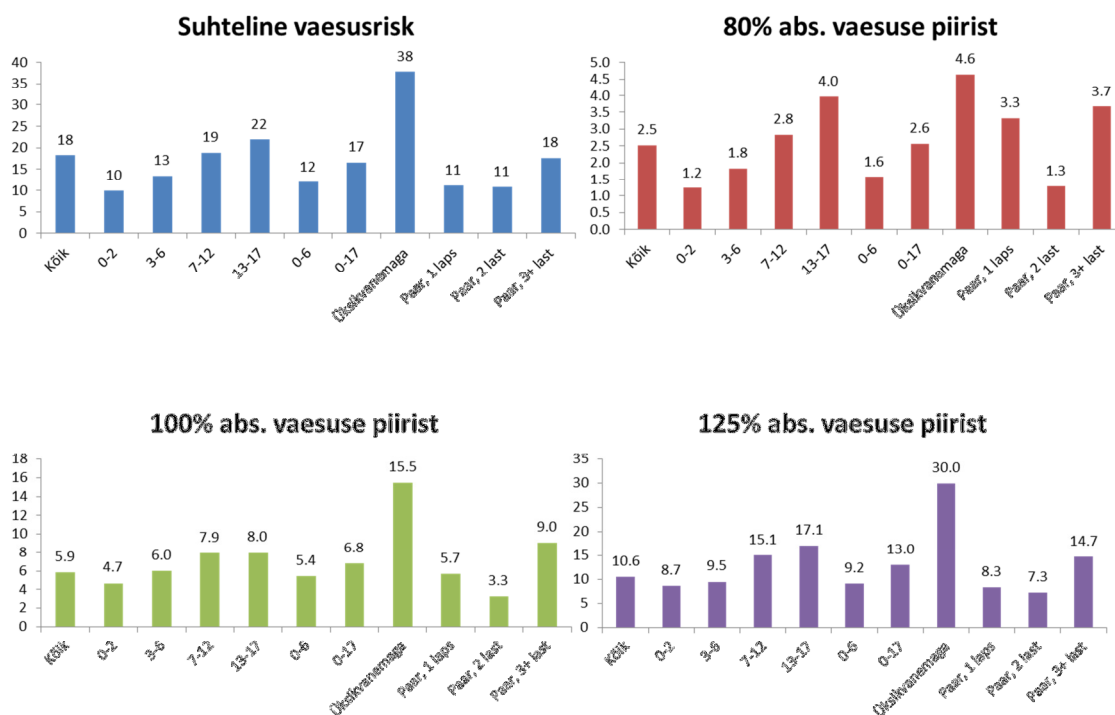

Allikas: autorite prognoos

Järgnevalt on esitatud prognoositud suhtelises ja absoluutses vaesusriskis olevate laste osakaalud eri vanuses ja leibkonnatüüpides 2015. aastal baasstsenaariumi järgi. Baasstsenaariumi järgi on 0–17-aastaste laste suhteline vaesusrisk 2015. aastal 17%, mis on pisut vähem kui rahvastikus üldiselt (18%). Kõige suurem suhteline vaesusrisk on üksikvanemaga peredes (38%) ja ka kolme ja enama-lapsega kahe täiskasvanuga peredes (18%). Vanuse järgi on kõige suuremas suhtelises vaesusriskis kooliealised lapsed, vanuses 7-12 (19%) ja 13-17 (22%). Sama muster kehtib ka absoluutse vaesusriski korral. Allpool elatusmiinimumi (absoluutset vaesuspiiri) elab baasstsenaariumi järgi 2015. aastal ca 6,8% lastest, sh 2,6% elab süvavaesuses. Üksikvanemaga peredest on allpool vaesuspiiri 15,5%.

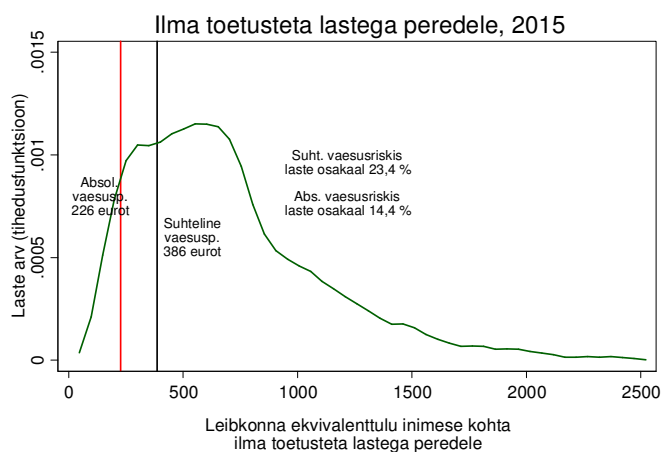
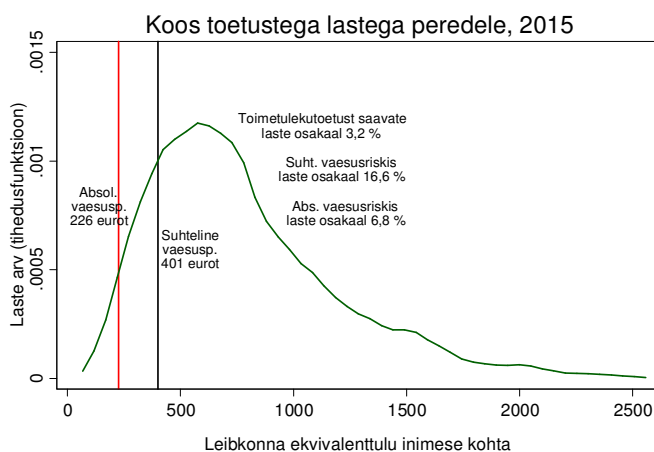

JONIS 4. LASTEGA PEREDE VAESUSRISKI ERINEVAD INDIKAATORID, 2015

Allikas: Autorite simulatsioonid

Illustreerimaks lastega peredele juba praegu makstavate toetuste arvutuslikku mõju lastega perede vaesuse vähendamisele, leiame hüpoteetilise situatsiooni, kui praegu ei makstaks riiklikke peretoetusi, vanemahüvitist, rasedushüvitist ja puuduks täiendav tulumaksuvaba miinimum laste arvu järgi. (Küll jääb alles toimetulekutoetus, mille kulud siis vastavalt suurenevad). Simuleeritud arvutuste järgi moodustaks kogu summa, mis jääks lastega peredel saamata, 297 miljonit eurot aastas. Ilma nende toetusteta kasvaks absoluutne vaesusrisk lastega peredes 7,6 protsendipunkti (6,8%-lt 14,4%-le ehk enam kui kaks korda). Suhteline vaesusrisk kasvaks 6,8 protsendipunkti (16,6%-lt 23,4%-le). Suhteline vaesuspiir ise langeks veidi, sest ka mediaansissetulek väheneb.

Ühe protsendipunkti absoluutse vaesuse vähendamine läheks sellisel viisil maksma ligi 39 miljonit eurot ja ühe protsendipunkti suhtelise vaesuse vähendamine läheks maksma 44 miljonit eurot. Ehkki tegemist on väga hüpoteetilise situatsiooniga, võib siiski antud arve kasutada selleks, et võrrelda, kas planeeritud uued meetmed on võrreldes olemasolevaga keskmiselt enam suunatud vaesuse vähendamisele või mitte.

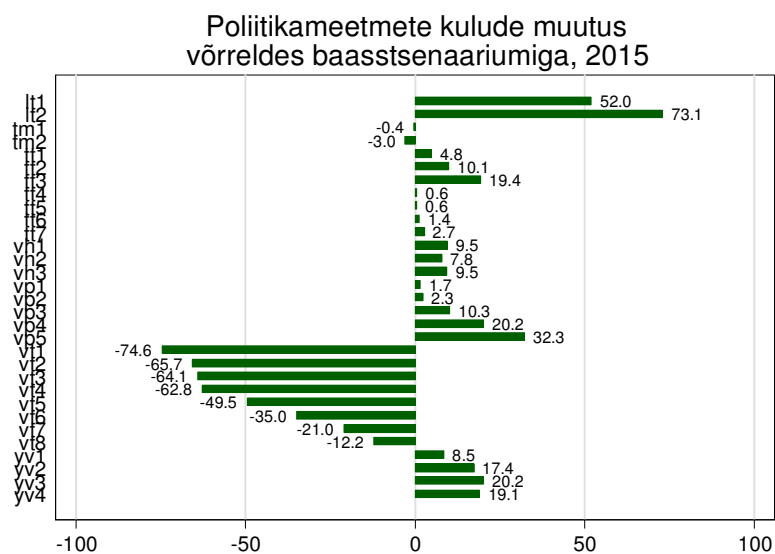
2.3. Poliitikastenaariumide mõjud

2.3.1. Poliitikastenaariumide mõju eelarvekuludele

Käsitatud poliitikastenaariumid varieerusid oma mõju ulatuses palju. Vaadeldud kõige suuremad kulud olid universaalsete peretoetuste tõusul. Nii näiteks toob lastetoetustest kasv esimesele 40 euroni, teisele 60 euroni ja kolmandale lapsele 100 euroni kuus (stsenarium lt2) kaasa täiendavad kulud suurusjärgus 73 mln eurot aastas. Lapsetoetuse kahekordistamine esimesele ja teisele lapsele (stsenarium lt1) toob kaasa kulude kasvu ca 52 miljonit eurot aastas. Võrdluseks olgu toodud, et kõik lastega peredele suunatud rahalised toetused, sh toimetulekutoetus, moodustasid mudeli simulatsioonide järgi 2015. aastal 323 mln eurot (vt tabel 9 lisas 1).

Kõige suurema kulude vähenemise tooks kaasa praeguste universaalsete lastetoetuste kaotamine ja nende täielik asendamine vajaduspõhise peretoetusega (stsenaariumid vt1–vt8). Kulude vähenemine sõltub otseselt leibkondade sissetuleku piirist, millest vajaduspõhist peretoetust maksma hakatakse. Mida madalamale seada piir, seda väiksemad on riigieelarve kulud. Nii oleks maksimaalne kulude vähenemine ca 75 mln eurot aastas, kuid seada sissetulekupiiriks prognoositud absoluutse vaesuse piir (stsenaarium vt1).

JOONIS 6. POLIITIKAMEETMETE KULUDE MUUTUS VÕRRELDES BAASSTSENAARIUMIGA, MLN EURO, 2015

Ülejäänud vaadeldud stsenaariumide korral ei ole kulude muutused nii suured. Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumides (tt1–tt6) jääb kulude maksimaalne kasv paarikümne miljoni euro juurde (toimetulekupiiri tõustes 125 euronis stsenaariumis tt3).

Tulumaksusoodustuse ärakaotamine ja ümberjagamine lapsetoetusteks (stsenaariumid tm1 ja tm2) täiendavaid kulusid kaasa ei too, kui valida toetuste suuruse parameetrid sobivalt. Analoogselt saab vähendada vanemahüvitise kulusid ja neid ümber jagada lapsehooldustasuks. Ka siin saab valida toetuste suurendamise parameetrid selliselt, et riigieelarve jaoks ei oleks kaotust. (Tulemus sõltub sellest, kuidas käsitleda tulumaksu, mis tagasi laekub riigieelarvesse.)

Olemasoleva vajaduspõhise peretoetuste saajate ringi laiendamine, tõstes sissetulekupiiri, alla mille jäävatel peredel on õigus toetust taotleda, toob vaadeldud stsenaariumide korral kaasa kulude kasvu kuni 30 miljonit eurot aastas (stsenaariumid vp1–vp5).

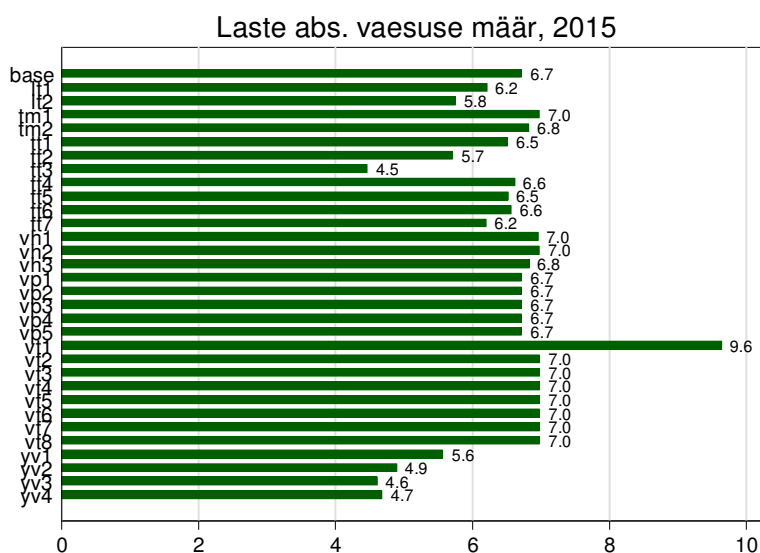
Üksikvanemaga peredele suunatud lastetoetuste tõstmine ja saajate ringi laiendamine toob kaasa täiendavad kulud kuni 20 miljonit eurot (stsenaariumid yv1 –yv4).

2.3.2. Poliitikastsenaariumide mõju laste vaesusele eri vanuses ja peretüüpides

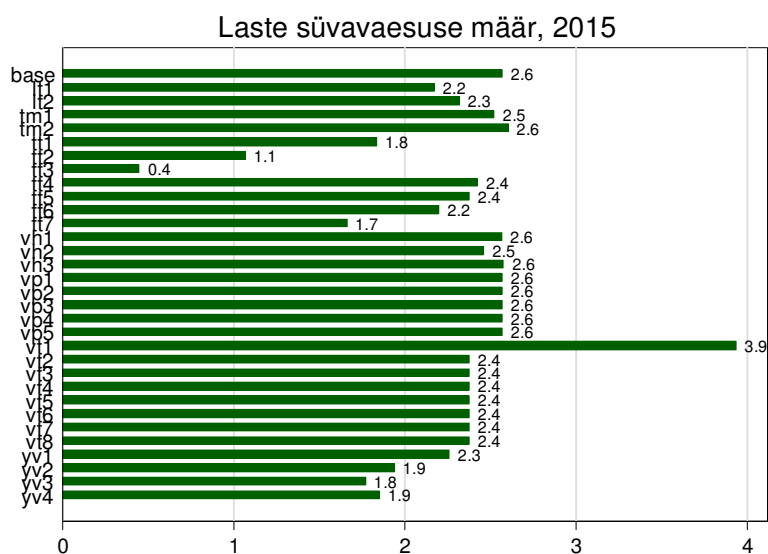
Üldiselt kaasneb peredele suunatud rahaliste toetuste kulude suurenemisega ka vaesuse vähenemine laste seas ning kulude vähenemisega kaasneb omakorda vaesuse kasv (vt joonis 7).

Vaadeldud stsenaariumidest vähendatakse kõige enam 0–17-aastaste laste absoluutset vaesusrisi toimetulekutoetuse piiri tõstmise (stsenaariumi tt3 puhul, kui tõstetakse toimetulekupiiri 125 euroni on vähenemine 2,2 protsendipunkti). Kõige rohkem kasvaks aga absoluutne vaesus, kui minnakse üle täielikult vajaduspõhisele toetusele nii, et toetust saaksid vaid allpool absoluutsest vaesuspiiri elavad leibkonnad, ja universaalsed lapsetoetused kaotataks üldse (stsenaarium vt1, laste absoluutse vaesuse määra kasv 2,9 protsendipunkti). Teisest küljest, vajaduspõhise peretoetuste meetmed, mis on suunatud neile leibkondadele, kelle sissetulek on suurem kui absoluutne vaesuspiir, ei mõjuta teatud tasemest alates laste absoluutse vaesuse määra. Näiteks on vajaduspõhisele peretoetustele täieliku ülemineku stsenaariumide korral alates sissetulekupiirist 329 eurot laste absoluutne vaesuse suurenemine alati 0,3 protsendipunkti (stsenaariumid vt2–vt8). Vajaduspõhise peretoetuste saajate ringi laiendamine läbi sissetulekupiiri tõstmise absoluutset vaesuse määra enam ei muuda, sest meede rakendub kõrgema sissetulekuga leibkondadele.

JOONIS 7. LASTE ABSOLUUTSE VAESUSE MÄÄR ERI STSENAARIUMIDE KORRAL, 2015

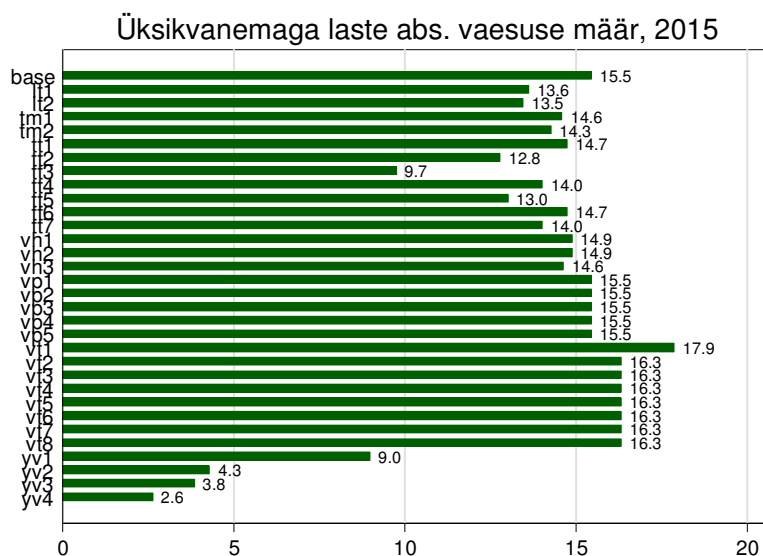

Absoluutse vaesuse, sh süvavaesuse (joonis 8) vähendamisele on otseselt suunatud toimetulekutoetuse erinevad meetmed, mille puhul on jälgitav vaesuse vähenemine vastavalt toimetulekupiiri tõusule (stsenaariumid tt1–tt6). Nii on teoreetiliselt võimalik viia toimetulekutoetuse piiri tõusuga 125 euroni (stsenaarium tt3) laste süvavaesus praktiliselt nulli (tasemeni 0,4%). Samuti vähendab süvavaesust toimetulekutoetuse valemis laste osakaalu suurendamine (stsenaariumid tt6 ja tt7), kus süvavaesus väheneb 1,7 protsendipunkti, või siis poole alampalga suurused toetused, mis on suunatud üksikvanemaga lapse leibkondadele (stsenaariumid yv1–yv4).

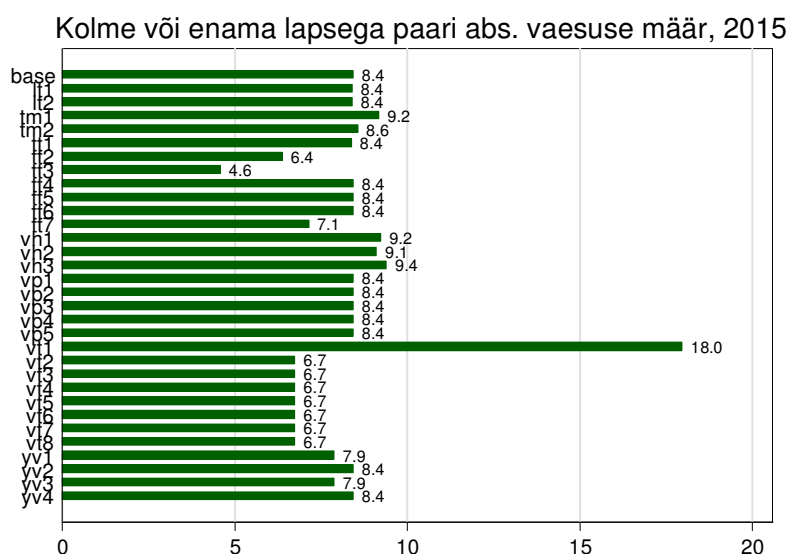
Absoluutset vaesust üksikvanemaga perede laste seas vähendavad loomulikult kõige enam spetsiaalselt neile suunatud meetmed (stsenariumid yv1–yv4). Kui baasstsenariumi kohaselt on üksikvanemaga perede seas absoluutne vaesus 15,5 protsenti, siis tagades kõigile neile üksikvanemaga peredele, kelle sissetulek jääb alla vajaduspõhise peretoetuse saamiseks kehtestatud piiri, poole alampalga suuruses toetuse (stsenarium yv4), siis on võimalik vähendada üksikvanemaga perede laste absoluutse vaesuse määra enam kui 10 protsendipunkti, kuni 2,6 protsendini. Teistest meetmetest aitab üksikvanemaga peresid kõige enam toimetulekupiiri tõstmine 125 euroni kuus (stsenarium tt3). Vajaduspõhise peretoetuse saamiseks kehtestatud sissetulekupiiri tõstmine absoluutset vaesust taas ei vähenda, kuid küll vähendab seda toetuse summa tõus. Vajaduspõhise toetuse summa tõus ühe lapsega peredel 45 euroni ja 2 või enama lapsega peredel 90 euroni (vt lisas 4 toodud uue koalitsioonilepingu mõju hinnanguid) aitaks vähendada üksikvanemaga lastega peredes absoluutse vaesuse määra ca 2,9 protsendipunkti (vt tabel 28 lisas 4), eeldades, et kõik kellel on õigus ka taotlevad toetust.

JOONIS 9. ÜKSIKVANEMAGA LAPSE ABSOLUUTSE VAESUSE MÄÄR, 2015

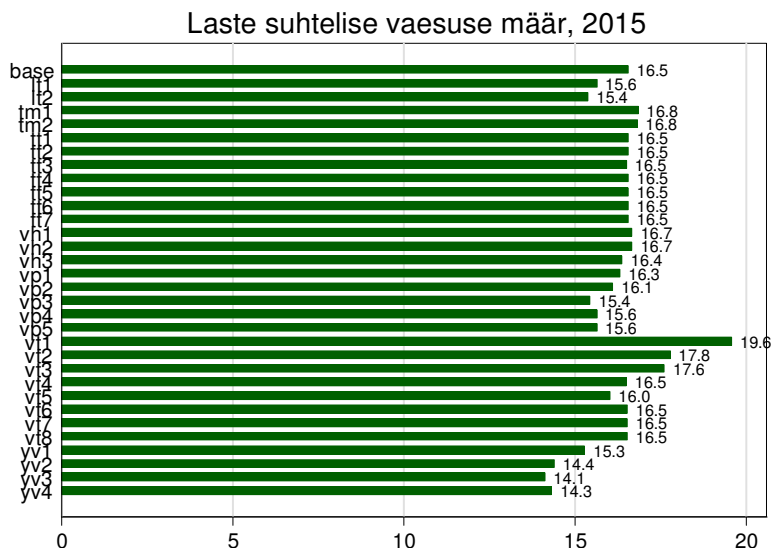
Paljulapseliste leibkondade (kolme või enama lapsega pere, kus on ka kaks täisealist liiget) absoluutse vaesuse määra mõjutab samuti kõige enam toimetulekutoetuse piiri tõus 125 euroni (stsenaarium tt3), kui absoluutse vaesuse määr väheneb 3,8 protsendipunkti võrra. Samuti avaldab mõju lapse kaalu suurendamine toimetulekutoetuse valemis 1,0-ni (stsenaarium tt7), millega kaasneb absoluutse vaesuse määra vähenemine 1,3 protsendipunkti võrra. Ka vajaduspõhise peretoetuste piiri tõus 329 euroni koos täieliku üleminekuga vajaduspõhisele peretoetusele, millega kaasneb oluline toetuste määrade tõus (stsenaarium vt2) vähendaks absoluutset vaesust 1,7 protsendipunkti võrra. Teiste vaadeldud meetmete mõju on väiksem, sest võrreldes baasstsenaariumidega ei ole teised meetmed nii palju suunatud just kolme ja enama lapsega peredele.

JOONIS 10. KOLME JA ENAMA LAPSEGA PERE ABSOLUUTSE VAESUSE MÄÄR, 2015

Erinevalt absoluutsest vaesusest mõjutavad poliitikameetmed laste suhtelise vaesuse määra vähem. Toetuste oluline tõus tõstab ka suhtelise vaesuse piiri ennast, mistõttu suhteline vaesuse määr

väheneb vähem kui fikseeritud vaesuse piiri korral (nagu absoluutse vaesuse korral). Kõige enam vähendavad suhtelist vaesust võrreldes baasstsenaariumi 16,5 protsendiga üksikvanematele suunatud meetmed, mille puhul väheneb suhteline vaesus laste seas kokku kuni 2,4 protsendipunkti (stsenaarium yv3). Universaalsete toetuste tõstmine vähendab suhtelist vaesust 1,1 protsendipunkti (stsenaarium lt1).

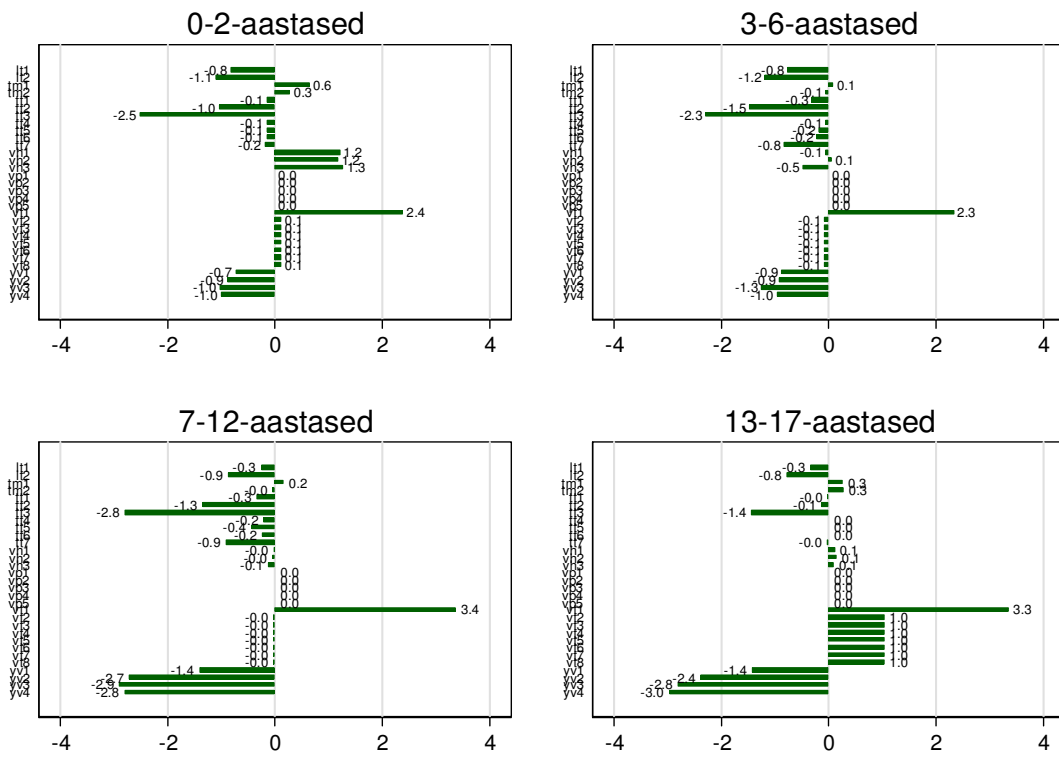

Üks raporti eesmärk oli ka vaadata võimalust vähendada laste suhtelise vaesuse määra 11%ni, kuid vaadeldud meetmete komplekt ühtegi sellist poliitikavarianti ei võimalda. Ebavõrdsus lastega leibkondade muude tulude vahel (palkade ebavõrdsus, hüvitiste ja palkade erinevus, töötus) on nii suur, et seda ei saa kompenseerida vaid toetuste tõstmisega.

Kui vaadata eraldi erinevas vanuses laste absoluutset vaesust, siis selgub, et erinevad meetmed avaldavad mõju eri vanuses lastele. Lapsetoetuse tõus vähendab suhteliselt enam nooremate laste absoluutse vaesuse määra, toimetulekupiiri tõstmisel on suurem mõju 7–12-aastaste laste absoluutsele vaesusele, üksikvanemaga laste toetuste tõstmine vähendab enim 13–17 ja 7–12-aastaste laste vaesust. Konkreetse meetme mõju sõltubki otseselt sellest, millistes leibkondades on enam mingis vanuses lapsi.

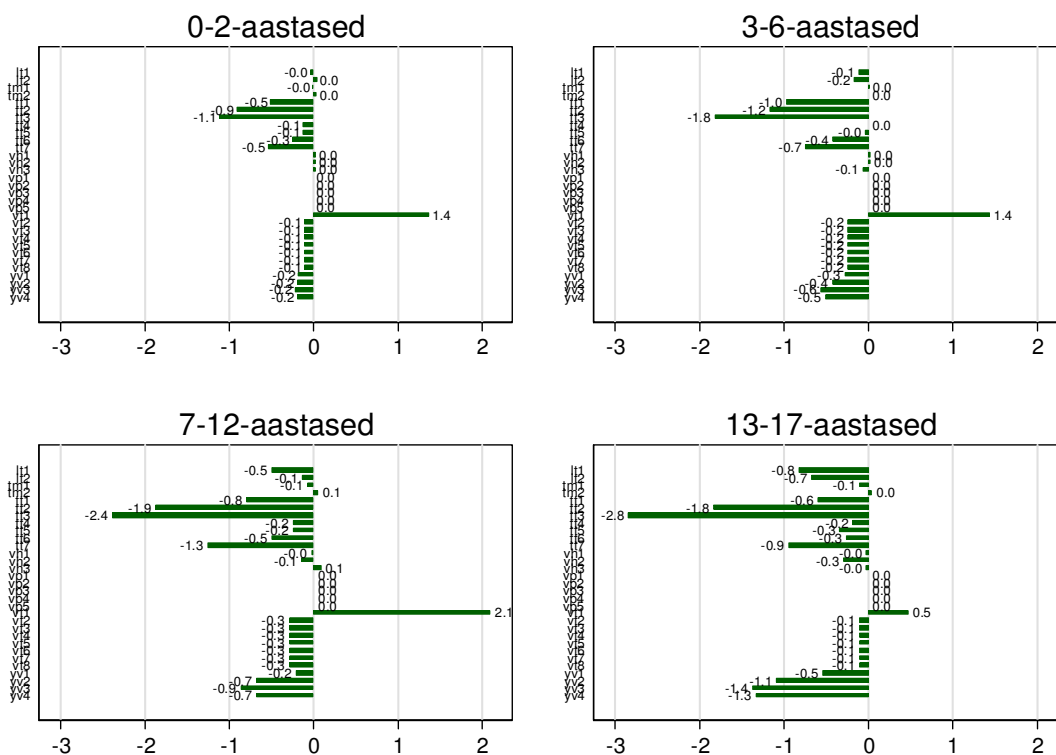
Ka süvavaesuse vähendamisel on meetmetel suurem mõju kooliealistele lastele, seda nii toimetulekutoetuse piiri tõstmisel, üksikvanema toetamisel kui ka lapsetoetuste universaalsel tõstmisel.

JONIS 11. MEETMETE MÖJU ABSOLUUTSE VAESUSE MÄÄRA VÄHENDAMISELE ERINEVATES VANUSRÜHMAMES, 2015

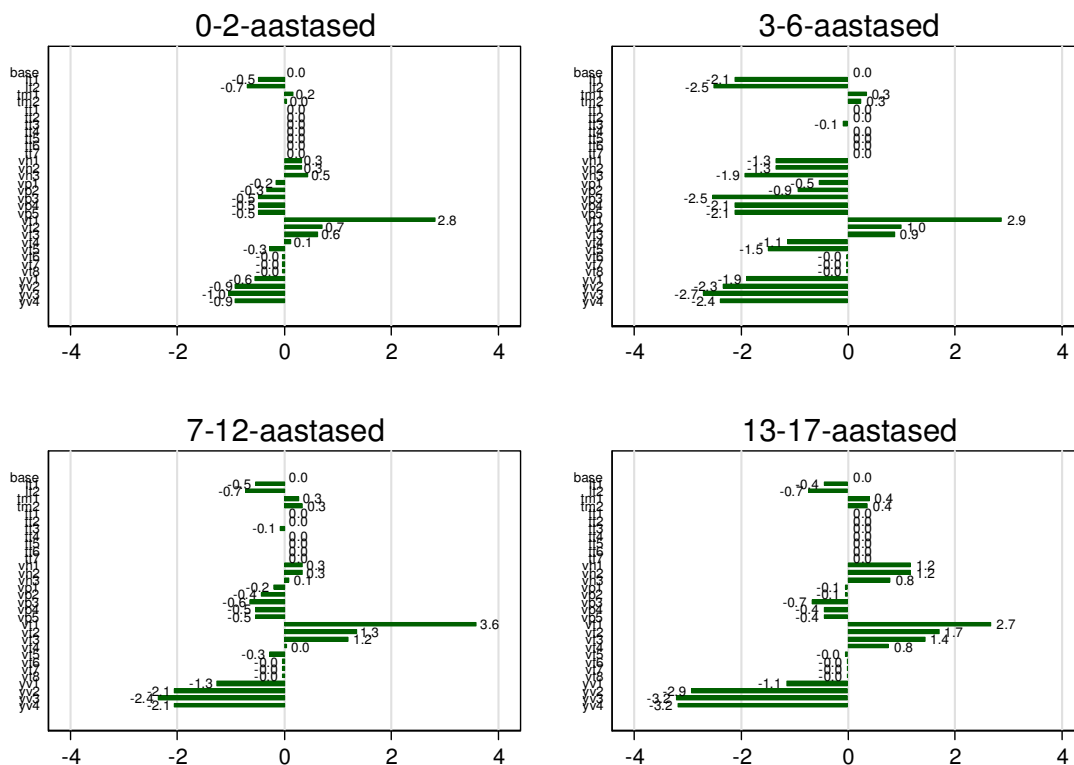

JONIS 12. MEETMETE MÕJU SÜVAVAESUSE MÄÄRA VÄHENDAMISELE ERINEVATES VANUSRÜHMADES, 2015

Viimaks, kui vaadata meetmete mõju suhtelise vaesusriski vähendamisele eri vanuses laste seas, siis siin on taas erinevate meetmete mõju erinev. Universaalsete lastetoetuste tõus vähendab enim 3–6-aastaste laste suhtelist vaesusriski, samas üksikvanema perele suunatud toetused vähendavad enim 13–17-aastaste laste suhtelist vaesusriski. Vajaduspõhise peretoetuste suurendamine vähendab taas enim 3–6-aastaste laste suhtelist vaesusriski.

JOONIS 13. MEETMETE MÕJU SUHTELISE VAESUSRISKI VÄHENDAMISELE ERINEVATES VANUSRÜHMADES, 2015

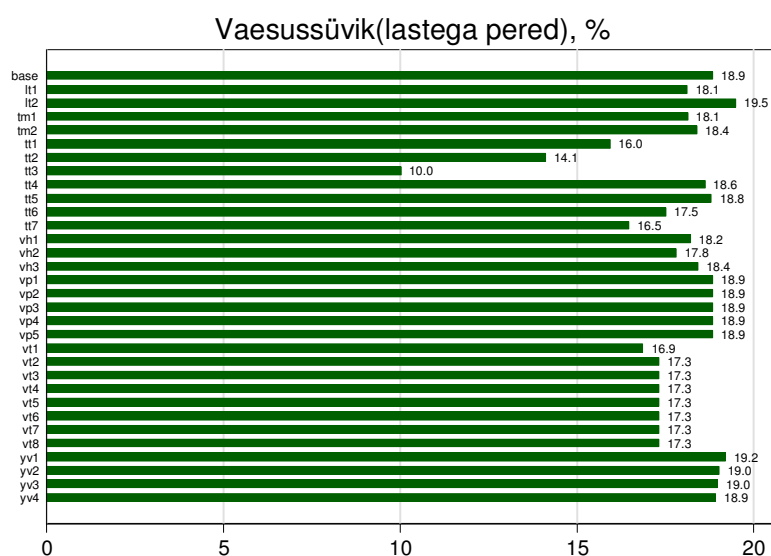

Et vaesuse määr on oma olemuselt diskreetne näitaja (kas on vaene või ei ole), siis lisaks on kasutusel vaesussüviku indikaatorid, mis iseloomustavad, kui sügavas vaesuses erinevad pered on. Järgnevalt on esitatud vaesussüvik indeksina (kui kaugel on vaesuse elavate perede sisetulek vaesuspiirist protsendina).

Baasstenaariumi kohaselt on absoluutses vaesuses olevate lastega leibkondade sisetulek keskmiselt 18,9% allpool absoluutset vaesuspiiri. Kõige enam vähendab vaesussüvikut toimetulekupiiri tõstmine 125 euroni, mille korral vaesussüvik väheneb peaaegu kaks korda (10%ni). Teiste meetmete mõju jääb tagasihoidlikuks. Uue koalitsioonilepinguga elluviidavad toetused lastega peredele vähendaksid vaesussüvikut ca 5 protsendipunkti võrra 13,6 protsendini (tabel 28 lisas 1). Kõige suurem mõju on vajaduspõhise peretoetuse tõusul (ca 3 protsendipunkti) ja kõige väiksem mõju universaalse toetuse tõusul (0,4 protsendipunkti).

Sellisel esitatud vaesussüviku puhul tuleb arvestada, et arvud kajastavad vaid nende perede vaesussüvikut, kes peale meetme rakendamist on endiselt allpool vaesuspiiri. Need pered, kes on vaesusest välja liikunud, enam joonisel ei kajastu. (Seetõttu on võimalik paradoksaalne olukord, et keskmine vaesussüvik kasvab toetuste suurenemisel, sest need lastega pered, kes on ikka jäänud allapoole vaesuspiiri on keskmiselt suuremas vaesuses, kui olid need, kes vaesusest pääsesid).

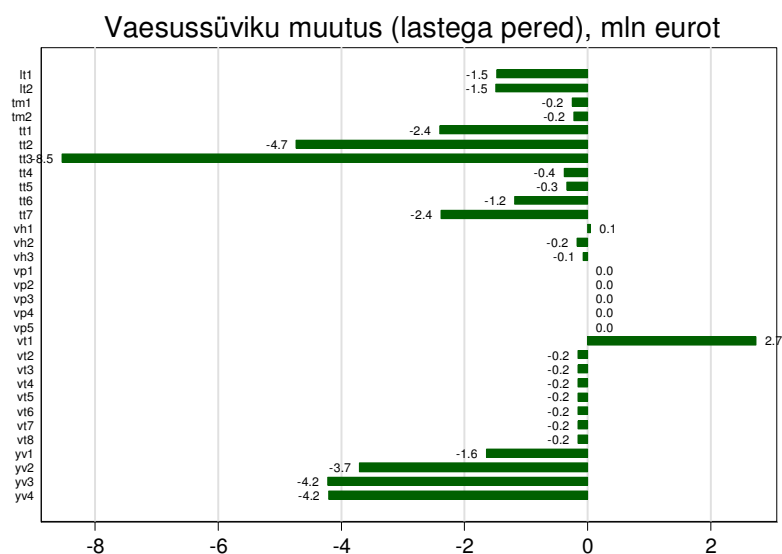
JOONIS 14. VAESUSSÜVIK LASTEGA PEREDES ERINEVATE MEETMETE KORRAL, %, 2015

Märkus: vaesussüvik on leitud kaugusena absoluutse vaesuse piirist

Alternatiivne mõõdik, mis võtab arvesse ka seda, et osad lastega pered pääsesid vaesusest, on absoluutne vaesussüvik, mis mõõdab kui suur on kokku vaesuses olevate perede sissetuleku kaugus absoluutsest vaesuspäästest. Antud suurust on otstarbekas võrrelda kogu poliitikameetme kuludega, sest on ilmne, et mida kallim on poliitikameede, seda enam vähendab meede ka potentsiaalselt vaesust.

Kui baasstsenaariumi järgi oli absoluutse vaesuses elavate laste vaesussüvik kokku 14,1 miljonit eurot, siis toimetulekupiiri tõstmine 125 euroni vähendab seda näiteks 8,5 miljoni euro võrra, universaalsete peretoetuste tõstmine 1,5 miljoni euro võrra ning erinevad üksikvanemale suunatud meetmed ca 4 miljoni euro võrra. Vaid täielik üleminek vajaduspõhisele peretoetusele nii et seda saavad vaid absoluutse vaesuses elavad lastega pered, suurendaks vaesussüvikut võrreldes baasstsenaariumiga. Olemasoleva vajaduspõhise peretoetuse piiri tõstmine ei vähendaks vaesussüvikut, sest see mõjutaks võrreldes praeguse olukorraga peresid, kes on absoluutsest vaesuspäästest ülalpool. (Vajaduspõhise peretoetuse piir on praegu kõrgem kui absoluutse vaesuse piir.)

Märkus: vaesussüvik on leitud kaugusena absoluutse vaesuse piirist

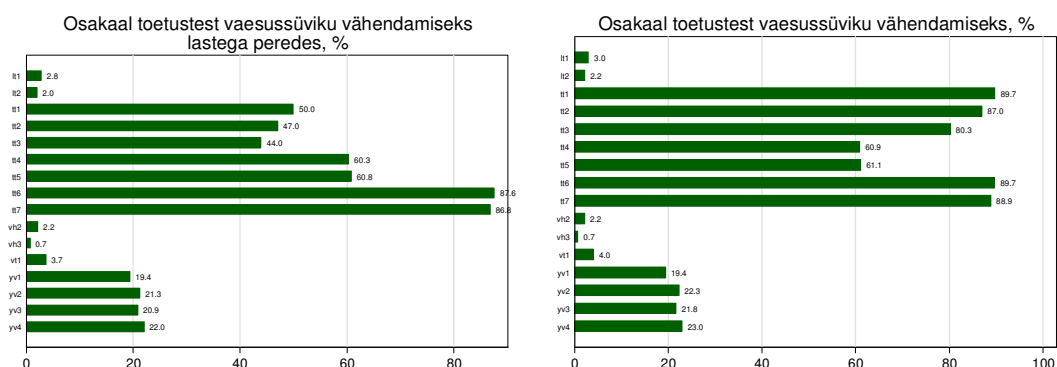
Lisas 4 toodud uue koalitsioonilepingu koondmõju oleks vaesussüviku muutus 7 miljoni euro võrra, seega jäädes eraldi vaadeldud meetmetest alla vaid toimetulekupiiri tõusule. Suurima panuse uue koalitsioonilepingu meetmetest annab vajaduspõhise peretoetuse tõus (eeldades täielikku toetuste taotlemist), vaesussüviku vähenemine ca 4 mln eurot. Toimetulekutoetuse valemis lapse kaalu tõus ja universaalsete peretoetuste tõus vähendavad mõlemad vaesussüvikut ca 2 miljoni euro võrra.

2.3.3. Meetmete kuluefektiivsus vaesuse vähendamisel

Et erinevad meetmed on erineva kuluga ja samas omavad erinevat mõju lastega perede vaesuse vähendamisel, siis on otstarbekas nende võrdlemiseks kasutada mingit koondnäitajat. Alljärgnevalt on välja arvatud, kui suur osa toetustest suurendab vaesuses elavate lastega perede sissetulekut. Mida suurem osa toetustest jõuab just vaeste lasteni, seda enam on meede sihistatud vaesuse vähendamiseks. Samas on selge, et analüüsi all on väga erinevad meetmed, mis juba enda ülesehituse poolest on kas universaalsed või sissetulekust sõltuvad. Seetõttu on osalt analüüsitulemused ette antud lähtuvalt valitud poliitikameetmetest. Otstarbekam on omavahel võrrelda kas peretoetusi tõstvaid erinevaid meetmeid või siis näiteks vajaduspõhist peretoetust ja toimetulekutoetust.

Kuluefektiivsuse indikaatorite põhjal on kõige efektiivsem vaesuse vähendamisel on laste kaalu tõstmine toimetulekutoetuse valemis 0,9 või 1,0 peale. Selgub, et selle meetme tulemusena kaasnevatest täiendavatest kuludest ligi 90% jõuab allpool absoluutset vaesuspiiri elavate lasteni. Efektiivselt järgmised on meetmed, kus toimetulekutoetust saavatele lastega peredele makstakse täiendav toetus laste olemasolu korral (ligi 60% toetustest jõuab allpool absoluutset vaesuspiiri elavate lasteni) ning viimaks lihtne toimetulekupiiri tõstmine, mille puhul pisut alla poole jõuab just allpool absoluutsest vaesuspiiri elavate lastega peredeni.

JOONIS 16. TOETUSTE SIHISTATUS VAESUSE VÄHENDAMISEKS LASTEGA PEREDES JA ÜLDISELT, %, 2015

Märkus: joonisel ei ole esitatud meetmeid, mille tulemusena vaesussüvik suurenes, nt üleminek täielikule vajaduspõhisele peretoetusele.

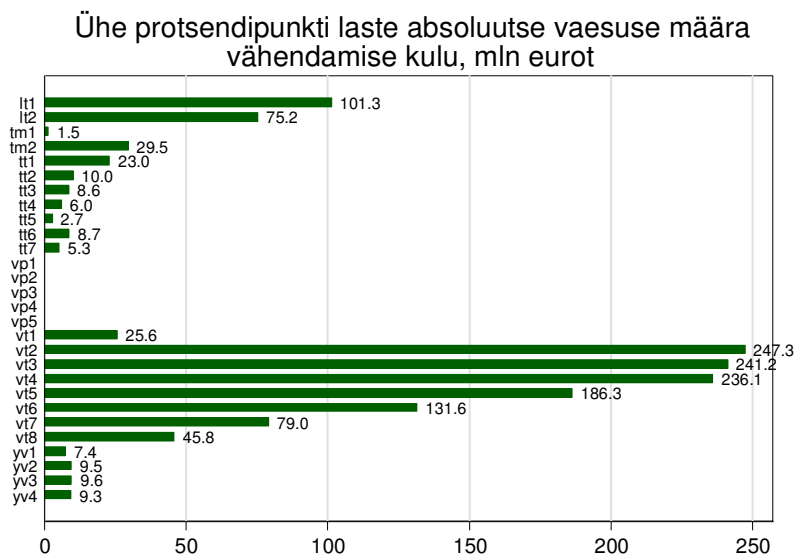
Kui vaadata toetuste efektiivsust mitte vaid lastega perede seisukohast, vaid kõikide perede seisukohast, kes elavad allpool absoluutset vaesuspiiri, siis toimetulekupiiri tõstmine on sama efektiivne kui laste kaalu suurendamine. Toimetulekupiiri tõstmisega kaasnevatest kuludest ligi 90% jõuab allpool absoluutsest vaesuspiiri elavate peredeni. Lihtsalt, et toimetulekupiiri üldisest tõstmisest saavad kasu kõik leibkonnad, sõltumata sellest, kas seal lapsi on, siis ei ole toimetulekupiiri tõstmine just laste vaesuse vähendamise seisukohast nii kuluefektiivne.

Meetmeid võib omavahel võrrelda ka vaadates, mitu eurot läheb maksma laste vaesuse vähendamine ühe protsendipunkti võrra. Samas peab olema sellisel juhul väga ettevaatlik, sest meetmete mahud on väga erinevad ja mõju sageli mittelineaarne, mistõttu nende mõju taandamine ühe protsendipunkti kohta on lihtsustus. Sellegipoolest sarnaste meetmete puhul pakub see täiendava võrdlemise võimaluse.

Analüüs näitab oodatult, et kõige kuluefektiivsemad meetmed on toimetulekutoetusega seotud meetmed, kus näiteks laste kaalu tõstmine toimetulekutoetuse valemis 1,0 peale (stsenaarium tt5) tähendab, et 5,3 miljonit eurot kulub aastas selleks, et vähendada 1 protsendipunkti võrra laste absoluutse vaesuse määra. Universaalsed peretoetused on absoluutse vaesuse vähendamisel oluliselt kulukamad (vaadeldud stsenaariumitest tt1 ja tt2 vastavalt 75 ja 101 mln eurot). Kui minna üle täielikult vajaduspõhisele peretoetusele madala sissetulekupiiri korral (stsenaarium vt1, kus sissetulekupiiriks on absoluutse vaesuse piir), siis on meetme kuluefektiivsus vaesuse vähendamisel praktiliselt sama, mis toimetulekupiiri tõstmisel 100 euronit (vastavalt 23 mln eurot ja 25,6 mln eurot). Kõrgema sissetulekupiiri korral on vajaduspõhine peretoetus väga kulukas absoluutse vaesuse vähendamisel, sest väga suur osa toetustest läheb sel juhul ka peredele, kes on ülalpool absoluutse vaesuse piiri. Üksikvanemale suunatud toetused on samuti võrdlemisi kuluefektiivsed absoluutse vaesuse vähendamisel varieerudes suurusjärgus 7,4–9,6 mln eurot ühe protsendipunkti kohta.

Tulumaksuvabastus ärakaotamise stsenaariumi puhul (tm1) on samuti võimalik konstrueerida lapsetoetuste tõus sellisel, et praktiliselt muutumatute kogukulude juures on võimalik absoluutset vaesust vähendada nii, et efektiivsus on suurem kui lihtsalt lapsetoetuste tõstmisel.

JOONIS 17. MEETMETE KULUEFEKTIIVSUS ABSOLUUTSE VAESUSE VÄHENDAMISEKS LASTEGA PEREDES, MLN EUROOT PROTSENDIPUNKTI KOHTA, 2015

Märkus: vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiiri tõus (vp1–vp5) ei vähendanud absoluutset vaesuse määra, mistõttu on pandud joonisel nulliks.

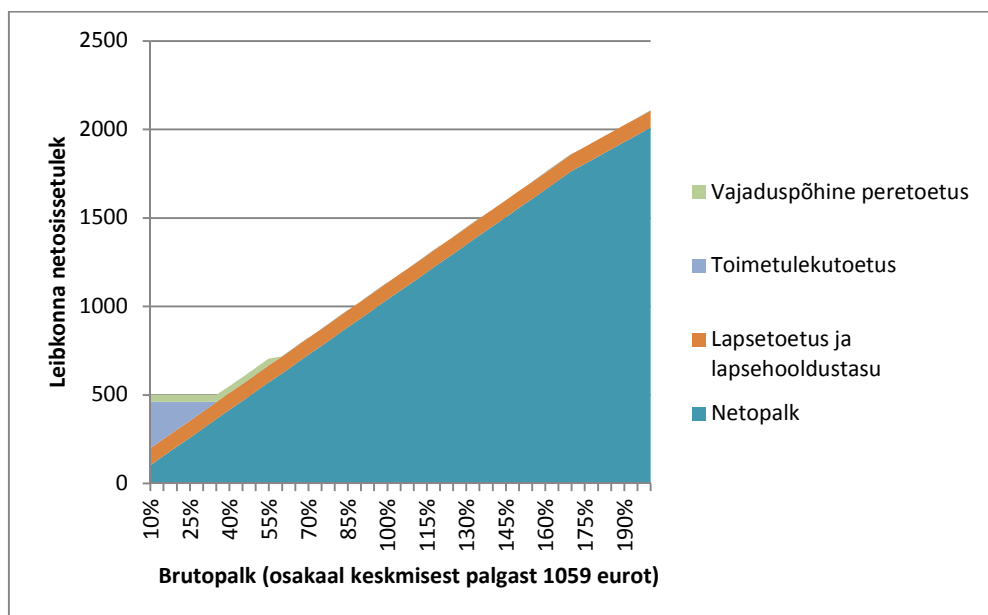
2.3.4. Meetmete mõju töötamise stiimulitele

Erinevad meetmed avaldavad erinevalt mõju töötamise stiimulitele. Toetused, mis sõltuvad leibkonna sissetulekust vähendavad töötamise motivatsiooni, sest töötasu suurenedes jäädakse teatud juhtudel toetusest ilma (nt vajaduspõhise peretoetuse puhul) või seda vähendatakse (nt toimetulekutoetuse puhul).

Mõju töötamise stiimulitele on esmalt iseloomustatud lihtsustatud eelarvekõveratega. Esimesel joonisel (joonis 18) on toodud näidisleibkonna kogusissetuleku kujunemine, kus on üks töötav ja üks mitteaktiivne pereliige ning kaks last. Kui leibkonna tõine sissetulek on väga madal, siis leibkond saab nii toimetulekutoetust kui vajaduspõhist peretoetust, samuti lapsetoetust ja lapsehooldustasu. Tõise sissetuleku suurenedes väheneb üks-ühele toimetulekutoetus (ehk majandusnimeste keeles on tegemist 100%-lise tegeliku maksumääraga inimese töötasule), kuni see teatud tasemest alates kaob (antud näite juhul ca alampalga juures). Vajaduspõhine peretoetus säilib muutumatuna kuni pooleni keskmisest palgast ja seejärel kaob täielikult. Teatud piirkonnas tähendab töötasu väike suurenemine kogu vajaduspõhise toetuse kaotust (ehk tegemist on üle 100%-lise efektiivse maksumääraga). Et samas on vajaduspõhine peretoetus väga väike, siis selle praktiline tähtsus tööjõupakkumise stiimulitele on ilmselt väike. Samas, kui vajaduspõhise peretoetuse suurust tõsta, siis seda olulisemaks muutub ka tekkiv negatiivne töötamise stiimul.¹⁴

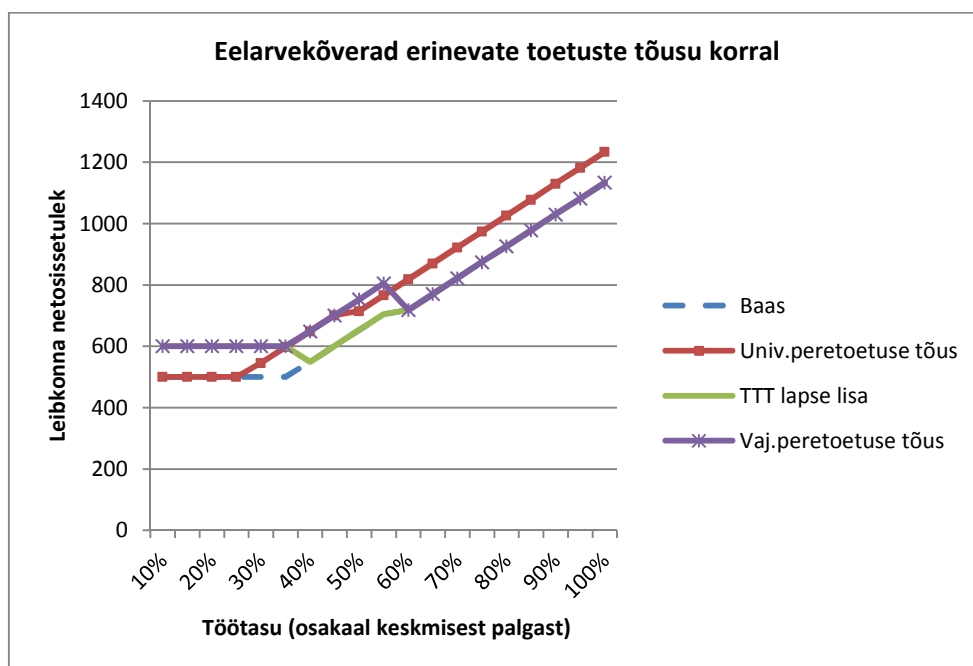
¹⁴ Analoogne situatsioon oli pikka aega vanemahüvitise ja töötasu samaaegse saamise korral, kus teatud töötasu vahemikus vähenes vanemahüvitise rohkem, kui oli juurde teenitud töötasu. Alates 1.1.2014 seda olukorda enam ei teki seoses vanemahüvitise valemiga muutusega.

JOONIS 18. LEIBKONNA KOGUSISSETULEKU KUJUNEMINE ERI TÖÖTASU KORRAL, 2015

Märkused: Näidispere: 1 täisealine töötab, 1 on mitteaktiivne, 2 last (2- ja 6-aastane, eluasemekulud 40% alampalgast)

Alljärgneval joonisel (joonis 19) on detailsemalt toodud võrdlus, kus kolme erinevat toetust tõstetakse hüpoteetiliselt 100 euro võrra – lapsetoetust, toimetulekutoetuse lisa lapsega perele ja vajaduspõhist peretoetust. Universaalse lapsetoetuse tõusu korral kasvab leibkonna sissetulek kogu töötasu ulatuses alates sellest, kui leibkond enam ei saa toimetulekutoetust. Täiendav toimetulekutoetus lapse eest või vajaduspõhine peretoetus tekitavad aga leibkonna eelarvejoones jõnksu allapoole ehk leibkonna netosissetulek hoopis väheneb. Seega näiteks antud näite puhul ei ole mõtet suurendada töötasu vahemikus 55-65% keskmisest brutopalgast.

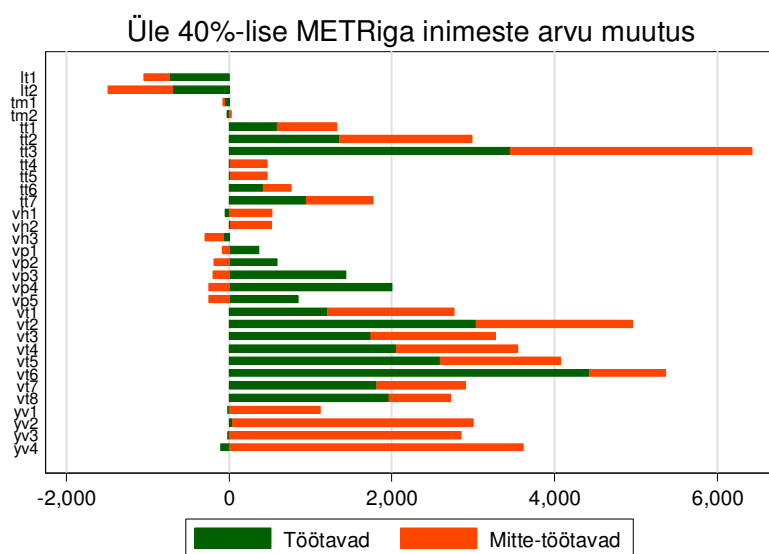
Analoogiliselt ülaltoodud näidetega on alljärgnevalt välja arvatud kõikide tööealiste inimeste jaoks marginaalsed tegelikud maksumäärad. Töötavate inimeste puhul on vaadatud töötasu suurenemist 3% võrra ja mittetöötavate inimeste puhul on analüüsitud tööle minekut alampalgaga (mis on arvutuslikult samaväärne töötamisega osa-ajaga, kuid kõrgema tunnipalgaga). Erinevate stsenaariumide puhul tuuakse välja inimeste arvu muutus, kelle puhul marginaalne maksumäär brutopalgas ületab 40%.

Kui baasstsenaariumi kohaselt oli 22800 inimest, kelle marginaalne maksumäär oli üle 40%, siis erinevate poliitikameetmete tulemusena võib see suurendada kuni veerandi võrra. Vaadeldud stsenaariumidest kõige suurema negatiivse mõjuga on toimetulekupiiri tõstmise 125 euronit, mis suurendab nii töötavate inimeste kui mitte-aktiivsete inimeste marginaalseid maksumäärasid tööle minemisel. Analoogselt toimetulekupiiri tõstmisega on negatiivne mõju töötamise stiimulitele ka vajaduspõhiste peretoetuste üleminekul. Et muudetud üksikvanematoetus on samuti sõltuv leibkonna sissetulekust, siis mitte-töötavatele üksikvanematele avaldab poole alampalga suurusel makstav toetus negatiivset mõju töötamisest saadavale kasule. Üllatuslikult vähendab universaalsete lastetoetuste oluline tõus negatiivsete töötamise stiimulitega inimeste arvu. See on tingitud sellest, et oluline sissetulekute suurenemine viib osad pered välja piirkonnast, kus neid võiks mõjutada toimetulekutoetuse või vajaduspõhise peretoetuse poolt tekitatud lõks.

Siinkohal tuleb meelde tuletada, et antud METR-indikaator tegeleb niinimetatud asendusefektiga (võrreldes sissetulekute suurust eri situatsioonides) ja ei võimalda nii hästi midagi öelda niinimetatud sissetulekuefekti kohta, ehk kui paljud inimesed vähendavad töötamist lihtsalt tulenevalt sellest, et nende mittetöine sissetulek on piisavalt kõrge.

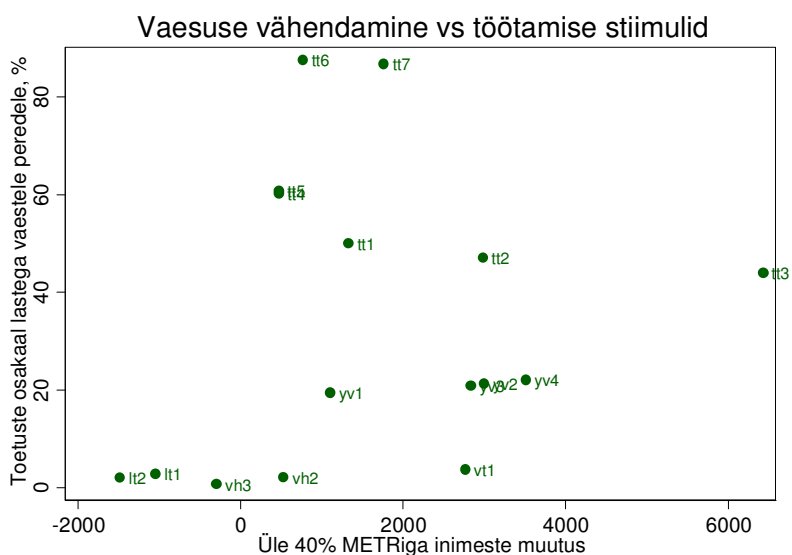

JOONIS 20. ÜLE 40%-LISE TEGELIKU MAKSUMÄÄRAGA INIMESTE ARVU MUUTUS

Seega, ehkki toimetulekupiiri tõstmine oli iseenesest arvutuslikult kõige kuluefektiivsem viis perede vaesuse vähendamisel, siis tuleb arvestada kaasnevate negatiivsete mõjudega töötamise stiimulitele. Samavõrd negatiivne mõju (just töötavate inimeste jaoks) on vajaduspõhiste peretoetuste tõstmisel.

JOONIS 21. ÜLE 40%-LISE TEGELIKU MAKSUMÄÄRAGA INIMESTE ARVU MUUTUS JA ABSOLUUTSE VAESUSE VÄHENDAMISE KULUEFEKTIIVSUS

Märkus: joonisel ei ole esitatud meetmeid, mille tulemusena vaesusüvik suurenes, nt üleminek täielikule vajaduspõhisele peretoetusele.

Kui nüüd kõrvutada ühel joonisel üle 40%-lise METRiga inimeste arvu muutus ja osakaal toetustest, mis läheb absoluutses vaesuse olevatele lastega peredele, siis kõige otstarbekam näib olevat suurendada laste kaalu toimetulekutoetuse valemis (stsenaariumid tt6 ja tt7). Sellele järgneks täiendav toimetulekutoetus lastega peredele (tt5 ja tt6) ja toimetulekupiiri mõõdukas tõus (tt1 ja tt2).

3. Lasteaia kohatasu mõju töötamise stiimulitele ja vaesusele

Teenuste jaotusliku mõju hindamisel kasutatakse baasstsenaariumina sama situatsiooni mõningate täiendustega:

- a) arvutatakse lisaks välja leibkondade poolt kasutatud lasteaia kohatasu tinglik rahaline väärtus miljonites eurodes;
- b) arvutatakse lisaks välja leibkondade laiendatud sissetulek, kus leibkondade netosissetulekule lisatakse subsideeritud lasteaia kohatasu rahaline väärtus ning saadud tulemuse põhjal leitakse vaesusnäitajad, kasutades samasid tarbimise ekvivalentsuskaale, mis eelnevalt (absoluutse vaesuspiiri puhul 1:0,7:0,5 ja suhtelise vaesuspiiri puhul 1:0,5:0,3). See vastab küsimusele, et kui leibkonnad peaksid maksma kogu lasteaia tasu ise ja neile kompenseeritaks see toetusena, siis milline oleks laste absoluutne vaesuse määr, juhul kui vaesuse piiri ei sisaldaks lasteaiatasu;
- c) arvutatakse välja leibkondade laiendatud sissetulek, mis võtab arvesse nii lasteaia kohatasu rahalist väärtust (lisandub) kui inimeste omaosalust (vähendab) ning saadud tulemuse põhjal leitakse vaesusnäitajad;
- d) arvutatakse eraldi välja leibkondade omaosalus lastaia kohatasu eest tasumisel, mis annab informatsiooni, kui palju panustavad kokku leibkonnad. ESU andmetes ei ole eraldi informatsiooni vanemate poolt makstava kohatasu kohta, vaid on toodud kokku kulu, mida leibkond maksab lapsehoiu eest (küsimus B20 – „Lastehoiu eest makstud summa kuus“), mis võib sisaldada tasu, mida makstakse nii munitsipaallasteaia eest, lapse toitlustamise eest, eralastehoiu eest, palgalisele lapsehoidjale jne. Baasstsenaariumis eeldatakse, et iga lasteaias käiva lapse eest makstakse lasteaia kohatasu 20% alampalgast ehk 78 eurot kuus;
- e) deklaratsioonijärgse tulumaksusumma leidmisel võetakse arvesse, et lasteaia kohatasu võib maha arvata maksustatavast tulust;
- f) iseloomustamiseks tööle minemise stiimuleid, leitakse netoasendusmäärade jaotus, eeldusel, kui mittetöötav lapsevanem läheb tööle alampalgaga.

Lasteaia kohatasu mõju analüüsimisel vaadatakse nii lasteaia tegelikku kasutamist kui ka simuleeritakse olukord, kus kõik 1,5- kuni 7-aastased lapsed (tingimusel, et nad ei käi juba koolis) käivad lasteaias. Analüüsis eeldatakse, et vanemate toidukulu lasteasutuses on võrdne toidukuluga kodus, mistõttu seda kulu ei arvestata töötamise stiimulite muutumisel, vaid üksnes lasteaia kohatasu. Analüüsis eeldatakse samuti, et igas vanuses lapse kohatasu kuus on võrdne ning lasteaias kasutatakse 12 kuud aastas. Analüüsis eeldatakse, et KOVi kulu ühe täiendava lapse koha loomiseks on sama, mis keskmiselt maakonnas KOVide kulu ühe lapse kohta.

Järgnevalt vaadatakse nelja erinevat stsenaariumi, mis erinevad kohatasu suuruse poolest. Kohatasu tõuseb nii neil, kellel juba laps käib lasteaias kui neil, kellel ei käi, kuid kes panevad lapse lasteaeda.

TABEL 5. LASTEAIA KOHATASU POLIITIKASTSENAARIUMIDE KIRJELDUSED

Lasteaia kohatasu muutmise stsenaariumid	Tähis
Lasteaia kohatasu suuruse muutmine võrreldes baasstsenaariumiga (20% alampalgast ehk 78 eurot)	baas_cc
(a) Kohatasu on 10% alampalgast (39 eurot)	lh1
(b) Kohatasu on 100 eurot	lh2
(c) Kohatasu on 120 eurot	lh3
(d) Lasteaia kohta kättesaadavaks tegemine kõigile 1,5–7-aastastele lastele kohatasuga 20% alampalgast	lh4
(e) Nende leibkondade vabastamine lasteaia kohatasust, kellel on õigus saada vajaduspõhiste peretoetust, eeldades	lh5
1) praegust lasteaia kohtade kasutamist ning	
2) eeldades maksimaalset lasteaia kohtade kasutamist.	lh6

Et ESU 2011 andmetes puudub täiendav informatsioon lapsehoiuteenuse kasutamise kohta (esines vaid üks vaatlus), siis eraldi analüüsi selle kohta, kas KOV pakub võimaluse käia koolieelses lasteasutuses või pakub lapsehoiuteenust või kompenseerib lapsehoiuteenuse maksumuse ei saa teha.

Ainsaar, Soo (2012) raporti põhjal on KOVi poolt enda vahenditest tehtud kulu munitsipaallasteaedadele ühe lapse kohta aastas 2039 eurot. Analüüsis lubatakse maakondlikku erinevust kuludes ja kasutatakse tarbijahinnaindeksi prognoosi 2015. aastaks. Analüüsis ei eristata KOVide kulu lasteaedadele laste vanuse lõikes, mistõttu ühesugune on KOVi toetus või lapse kohatasu nii 1,5-4-aastastele kui ka vanematele kui 4-aastastele lastele. Alljärgnevalt on esitatud ülaltoodud stsenaariumide võrdlus.

TABEL 6. LEIBKONDADE MAKSTUD SUMMAD JA SAADUD SUBSIIDIUMID ERINEVA LASTEAIA KOHATASU KORRAL.

Tähis	baas_cc	lh1	lh2	lh3	lh4	lh5	lh6
Kohatasu suurus (eurot kuus)	78	39	100	120	78	78 (+ vabastus)	78 (+ vabastus)
Teenuse kasutajad (tegelik või maksimaalne)	Tegelik	Tegelik	Tegelik	Tegelik	Maks.	Tegelik	Maks.
Laste arv, kes maksavad kohatasu	70625	70625	70625	70625	87003	65147	79142
Leibkondade kasutatav tulu (mln EUR)	8020	8014	8022	8025	8022	8019	8022
Kokku lastega peredele rahalised toetused (mln EUR)	323	323	323	323	323	323	323
Tulumaks (dekl. järgne) (mln EUR)	1244	1250	1241	1239	1242	1244	1242
Lasteaia kohatasu (mln EUR)	66	33	85	102	81	61	74
KOVi subsidium (mln EUR)	167	167	167	167	207	167	207
Leibkondade kasutatav tulu peale kohatasu (mln EUR)	7953	7981	7938	7923	7941	7958	7947
Leibkondade kasutatav tulu peale kohatasu (-) ja peale KOVi subsidiumi (+) (mln EUR)	8120	8148	8105	8090	8147	8125	8154

Baasstsenaariumi kohaselt on kohatasu suuruseks 20% alampalgast, mis on 78 eurot kuus ühe lapse kohta. Kokku moodustab lasteaia simuleeritud kohatasu, mida leibkonnad ise maksavad 66 mln eurot aastas, tänu millele saavad leibkonnad tulumaksusoodustust ligi 12 mln eurot aastas.

KOVi poolt saadud alushariduse maksumus varieerub maakondade lõikes, olles 167 ja 237 euro vahel kuus lapse kohta. Kokku moodustab KOVide panus munitsipaallasteaedadesse mudeli kohaselt 167 miljonit eurot. Lastevanemate poolt makstud simuleeritud kohatasu 66 mln eurot moodustaks simuleeritud kogukuludest lasteaedadele ligi veerandi ($66/(66+167)$).

Kui nüüd eeldada, et kõikidele lastele, kes on vanuses 1,5–7-aastat vanad (ja kes ei käi veel põhikoolis), tehakse kättesaadavaks alushariduses või lapsehoiuteenus osalemine, siis see tähendaks, et teenust saavate laste arv kasvab mudeli kohaselt 70625-lt 87003-le lapsele ehk ca 17 tuhande lapse võrra. Vastavalt kasvavad ka leibkondade simuleeritud kohatasu kulud (ca 15 miljoni euro võrra) ja KOVide simuleeritud kulud munitsipaallasteaedadele 40 miljoni euro võrra aastas.

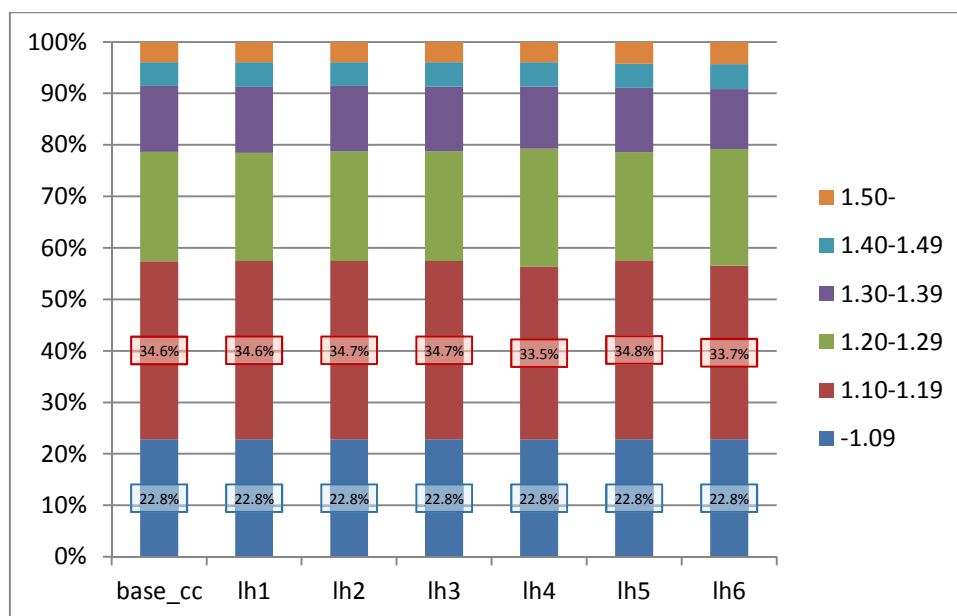
Kui nüüd lastevanemate kohatasu peaks kasvama suuremaks, siis vastavalt kasvavad lastevanemate kulutused, kasvab tulumaksuvabastus ja paradoksaalselt seega suureneb maksudejärgne sissetulek, kuid väheneb kasutatav tulu peale lasteaia kohatasu maksmist.

Lasteaia kohatasu maksmine ja selle suurendamine mõjutab lapsevanemate töötamise stiimuleid. Töötamise stiimuleid mõõdetakse netoasendusmääraga võrreldes sissetulekuid kahes situatsioonis – netosissetulek peale tööle minekut võrreldes esialgsega. Tööle minemise puhul eeldatakse, et lapsevanem läheb tööle alampalgaga. Täiendavalt vaadatakse juhtu, kus netoasendusmäär korrigeeritakse lasteaia kohatasu maksumusega, et iseloomustada lapse hoidmisega kaasnevate kulude põhjustatud täiendavat negatiivset stiimulit. Käesolevas töös ei arvestata muude tööle mineku kuludega (nt transport, riietus jmt), mistõttu tegelik tööle minemise stiimul võib olla väiksem.

Töötamise stiimulite kvantitatiivseks mõõtmiseks arvutame iga lapsevanema puhul netoasendusmäär, kus täiendav tulu on (maksudejärgne) alampalk ja kulu on lasteaia kohatasu (või kohatasud, kui peres on mitu last, kes lasteaias ei käi).

Järgmisel joonisel on esitatud netoasendusmäärade jaotus mõlemal juhul. Esimesel joonisel on näha, et kui lasteaia kohatasu ei arvestata töötamise stiimulite leidmisel, siis ei muutu praktiliselt ka netoasendusmäärade jaotus, sest ainuke efekt tuleb läbi tulumaksuvabastuse. 22,8% on neid lapsevanemaid, kelle perede netosissetulek kasvab vähem kui 10%, kui mitteaktiivne kodus olev lapsevanem otsustab tööle minna alampalgaga.

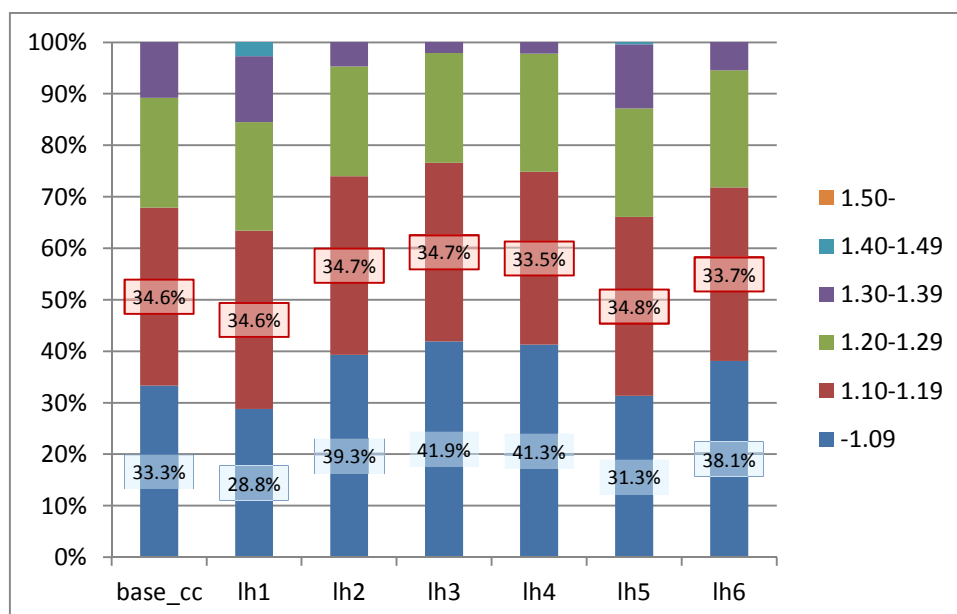
JONIS 22. NETOASENDUSMÄÄRADE JAOTUS ALAMPALGAGA TÖÖLE MINEKU KORRAL ALLA 7-AASTASE LAPSEGA MITTETÖÖTAVA VANEMA KORRAL

Märkus: vaadatud on 16–64-aastasi alla 7-aastase lapse ema või isa tööle minekut alampalgaga tingimusel, et vanem ei saa töötushüvitisi ega õpi ülikoolis

Kui võtta leibkondade netotulust maha ka lasteaiakoha maksumus ja vaadata vaid neid leibkondi, kus praegu on vähemalt üks laps kodus koos vanemaga, siis selgub, et 78eurose kohamaksumuse puhul on kolmandiku (33,3%) vanemate tööle mineku puhul leibkonna võit väiksem kui 10%. Mida kõrgemaks muutub alushariduse või lapsehoiuteenuse tasu, seda suuremaks muutub vanemate osakaal, kellel ei tasu tööle minna alampalgaga. Näiteks kui lapse kohatasu oleks 120 eurot kuus, siis ligi 42%-l vanematest oleks võit vähem kui kümnendik.

JONIS 23. NETOASENDUSMÄÄRADE JAOTUS ALAMPALGAGA TÖÖLE MINEKU KORRAL ALLA 7-AASTASE LAPSEGA MITTETÖÖTAVA VANEMA KORRAL TINGIMUSEL ET SENI KODUS OLNUD LAPS LÄHEB LASTEAEDA

Järgmises tabelis on esitatud lasteaia kohatasu arvestuslik mõju absoluutsele vaesusele. Esiteks on toodud võrdluseks esialgne juht, kus vaesuse mõõtmiseks kasutame sissetulekut, kust ei ole kohatasu summat maha võetud leibkonna sissetulekust. Seejärel võetakse kohatasu maha leibkonna sissetulekust, kuid vaesuse määrade arvutamisel eeldatakse, et absoluutse vaesuse piir ei muutu. Viimaks eeldatakse, et ka praegu kodus olevad lapsed lähevad lasteaeda ja nende kodus olev mitteaktiivne vanem läheb tööle ning sissetulekule lisandub alampalgast netosissetulek.

Tabeli esimesest blokist on näha, et laste arvutuslikku vaesuse määra ei mõjuta lasteaia kohatasu tõus, sest kohatasu ei võeta maha kasutatavast tulust. Vaid lasteaia teenuse saajate ringi laiendamine vähendab absoluutset vaesust, kuid sedagi tänu täiendavale tulumaksuvabastusele, mis netosissetulekuid suurendab.

Kui lahutada netosissetulekust maha lasteaia kohatasu, siis suureneb laste absoluutne vaesus ca 1,2 protsendipunkti 3-6-aastaste laste seas (6,0%-lt 7,2%ni). Tulemus on ootuspärane, sest vanuses 3-6 aastat käiakse lasteaias ja leibkondade kuludele lisandub lapsehoiuteenuse kulu. 0–2-aastaste laste vaesus suureneb ligi 0,8 protsendipunkti võrra (4,7%lt 5,5%le) ja 7–12-aastaste laste vaesus samuti 0,8 protsendipunkti võrra. Nendes vanuses laste puhul on efekt peamiselt läbi selle, et leibkonnas on lisaks nendele just lapsehoiuvanuses (3–6-aastaseid) lapsi. Peretüüpidest on kõige suurem mõju üksikvanemaga perele.

Mida kõrgem on lasteaia kohatasu, seda enam suureneb ka absoluutne vaesus, ulatudes 3–6-aastaste laste seas 3,3 protsendipunkti (5,8%lt 9,1 protsendini), kui kohatasu oleks 120 eurot.

Kui eeldada, et kõik 1,5–7-aastased lapsed, kes praegu lasteaias ei käi, seda hakkaksid tegema, kuid võtta tuludest maha ka lasteaia kohatasu maksumus, siis väheneb absoluutse vaesuse määr enam vanusrühmas 0–2-aastat 5,5 protsendilt 4,2 protsendini.

Lasteaia kohatasust vabastamine (stsenaariumi lh5 ja lh6), kui leibkonna tulu on allpool vajaduspõhise peretoetuse saamiseks kehtestatud sissetulekupiiri, mõjutab ca 5000 last. Selle mõju absoluutse vaesuse määrale praktiliselt puudub, aga samas väheneb nende mitte-aktiivsete lapsevanemate osakaal, kelle sissetuleku võit alampalgaga tööle minnes jääb väiksemaks kui 10% (võrdle eelmisel joonisel stsenaariumid "base_cc" ja "lh5").

TABEL 7. ABSOLUUTSE VAESUSE MÄÄR ERINEVATE LAPSEHOIUKULUDE PUHUL

Stsenaarium	Base_cc	lh1	lh2	lh3	lh4	lh5	lh6
Laste arv, kes maksavad lasteaia kohatasu	70625	70625	70625	70625	87003	65147	79142
Kohatasu suurus, eurot kuus	78	39	100	120	78	78 (+ vabastus)	78 (+ vabastus)
Esialgne							
Kõik	5.9	5.9	5.8	5.8	5.8	5.9	5.9
0-2	4.7	4.7	4.7	4.7	4.3	4.7	4.7
3-6	6.0	6.0	5.9	5.8	6.0	6.1	6.1
7-12	7.9	7.9	7.8	7.8	7.9	7.9	7.9
13-17	8.0	8.0	8.0	8.0	8.0	8.1	8.1
0-6	5.4	5.4	5.4	5.3	5.3	5.5	5.5
0-17	6.8	6.8	6.8	6.8	6.8	6.9	6.9
Üksikvanemaga pere	15.5	15.5	15.5	15.5	15.5	15.5	15.5
Paar ühe lapsega	5.7	5.7	5.7	5.7	5.7	5.7	5.7
Paar kahe lapsega	3.3	3.3	3.1	3.1	3.1	3.4	3.4
Paar kolm või enam lapsega	9.0	9.0	9.0	9.0	9.0	9.0	9.0
Sissetulek miinus lasteaia kohatasu							
Kõik	6.1	6.0	6.2	6.3	6.3	6.2	6.3
0-2	5.5	5.0	5.7	5.8	6.5	5.5	6.8
3-6	7.2	6.7	7.7	9.1	8.0	7.3	8.1
7-12	8.7	8.3	8.7	8.8	8.9	8.7	8.9
13-17	8.7	8.5	8.8	8.8	9.0	8.7	9.1
0-6	6.5	5.9	6.8	7.7	7.4	6.5	7.6
0-17	7.7	7.3	7.9	8.3	8.2	7.8	8.4
Üksikvanemaga pere	20.7	18.2	22.4	22.4	22.4	20.7	22.4
Paar ühe lapsega	6.1	5.7	6.1	6.1	6.1	6.1	6.1
Paar kahe lapsega	3.6	3.5	3.6	4.5	4.0	3.6	4.1
Paar kolm või enam lapsega	9.6	9.5	9.9	10.1	9.9	9.9	10.2
Sissetulek – lasteaia kohatasu + alampalk tööle mineku korral							
Kõik	6.1	6.0	6.2	6.3	5.9	6.2	6.0
0-2	5.5	5.0	5.7	5.8	4.2	5.5	4.2
3-6	7.2	6.7	7.7	9.1	7.2	7.3	7.3
7-12	8.7	8.3	8.7	8.8	8.4	8.7	8.4
13-17	8.7	8.5	8.8	8.8	8.0	8.7	8.1
0-6	6.5	5.9	6.8	7.7	5.9	6.5	6.0
0-17	7.7	7.3	7.9	8.3	7.2	7.8	7.3
Üksikvanemaga pere	20.7	18.2	22.4	22.4	20.4	20.7	20.4
Paar ühe lapsega	6.1	5.7	6.1	6.1	5.9	6.1	5.9
Paar kahe lapsega	3.6	3.5	3.6	4.5	3.7	3.6	3.7
Paar kolm või enam lapsega	9.6	9.5	9.9	10.1	9.3	9.9	9.6

Ülaloodud analüüs näitab, et lasteaia kohatasu arvesse võtmine, eriti kui see tõuseb oluliselt võrreldes praeguse olukorraga, mõjutab oluliselt töötamise stiimuleid. Juhul, kui lapsega kodus olev vanem peab tööle minemisel leppima alampalgaga, siis suurel osal juhtudel kasvab lastega perede sissetulek vähem kui kümnendiku võrra. Lisades võimalikud muud tööga seotud kulud, siis on võimalik võit veelgi väiksem. Lasteaia kohatasu maksumuse tõus vähendab töötamise stiimuleid veelgi. Seega näitab see analüüs, et samavõrd oluline kui on lasteaiakohtade kättesaadavus, on oluline, et lastevanemate töötasu võrreldes lasteaiakoha maksumusega oleks piisavalt suur. Ei ole mõtet tõsta kohatasu, isegi kui see võimaldaks kõigil lastel minna lasteaeda, kui lastevanematel ei ole samaaegselt töökohta, mis aitaks kompenseerida neile lapsehoiutasu tõusu.

Kohatasust vabastamine iseenesest ei suurenda leibkondade sissetulekuid, kuid vähendab väljaminekuid, sh võiks paraneda ka töötamise stiimulid. Võrreldes teiste rahaliste meetmetega on kohatasust vabastamise kuluefektiivsus samas suurusjärgus toimetulekutoetuse stsenaariumidega. Kohatasust vabastamisega jääb leibkondadele täiendavalt kätte simulatsioonide järgi ca 5 mln eurot ja laste vaesuse määr väheneb ca 0,5 protsendipunkti võrra (stsenaariumide Base_cc ja lh4 erinevused tabelites 6 ja 7), mis teeb ühe protsendipunkti laste vaesuse vähendamise kuluks ca 10 mln eurot. Kohatasust vabastamine on seega samasuguse kulu-efektiivsusega kui toimetulekupiiri tõus 110 euroni kuus. Sarnaselt teiste vajaduspõhiste toetustega on ka vajaduspõhisel kohatasust vabastamisel täiendav negatiivne mõju töötamise stiimulitele madalalpalgaliste jaoks (lisaks toimetulekutoetusele ja vajaduspõhise peretoetusele), sest kui töötasu kasvab piisavalt suureks, siis ka kohatasu vabastus kaob.

Kokkuvõte

Käesoleva uuringu eesmärk oli analüüsida lastega peredele suunatud rahaliste toetuste ja lasteaiakohtade mõju lastega leibkondade vaesusele, töötamise stiimulitele ja riigieelarve kuludele. Uuringus analüüsiti riiklike peretoetuste, toimetulekutoetuse, vajaduspõhise peretoetuse, laste eest saadava täiendava tulumaksuvabastuse, vanemahüvitise ja lasteaia kohatasu. Analüüsis kasutati mikrosimulatsioonimudeli EUROMOD Eesti osamudelit ja Statistikaameti kogutud Eesti Sotsiaaluuringu (ESU) 2011. aasta mikroandmeid, millele tuginevad ka Eesti ametlikud vaesusindikaatorid, mis on aluseks sotsiaalpoliitika kujundamisel.

Poliitikameetmete simuleerimisel võeti baasaastaks 2015. aasta ja seadused nii, nagu need kehtisid seisuga 30. november 2013. Baasstsenaariumile lisaks viidi analüüsi käigus läbi ligi sada stsenaariumi, kõik erinedes teineteisest mõne poliitikameetme muutuse võrra, millest ligi 40 esitati lõppraportis. Sealjuures analüüsiti ka muutusi, mis kaasnesid Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileppega 26. märtsist 2014. aastal.

Uuringus simuleeriti tegelike ja hüpoteetiliste poliitikameetmete korral lastega leibkondade absoluutse ja suhtelise vaesuse näitajad (vaesuses olevate inimeste ja leibkondade osakaal, vaesusühik osakaaluna vaesuspiirist, vaesusühiku muutus osakaaluna poliitikameetme kulu muutusest jm), kulud riigieelarvele ja muutus töötamise stiimulitele (efektiivsed maksumäärad ja asendusmäärad).

Käesolevas raportis analüüsitud poliitikameetmed olid seotud järgmiste olulisemate muutustega:

- Toimetulekutoetuse suurendamine, sh suuremad toetused lastega peredele
- Lapsetoetuse tõstmine
- Vajaduspõhise toetuse aluseks oleva sissetuleku piiri muutmine
- Vajaduspõhisele peretoetusele täieliku ülemineku stsenaariumid ja universaalse lapsetoetuse ära kaotamine
- Lastest sõltuva tulumaksuvabastuse ära kaotamine ja selle asendamine lastetoetusega
- Üksikvanema toetuse saajate ümberdefineerimine ja toetuste muutmine
- Vanemahüvitise vähendamine ja lapsehooldustasu tõstmine.

Lisaks vaadati lasteaia kohatasu muutmise mõju ning arutati kohatasu mõju töötamise stiimulitele ja selle rahaline jaotuslik mõju. Töö käigus analüüsiti veel täiendavaid lapsetoetusi töötutele, lapsehooldustasu sidumist lapse lasteaia käimisega ja üksikvanemale lasteaia kohatasu kompenseerimist – need tulemused on soovi korral saadavad töö autoritelt.

Käesolevas uuringus analüüsiti toetuste ja subsideeritud lasteaiakohtade esmast mõju. Analüüsis ei käsitletud lasteaedade pikaajalist mõju laste arengule, samuti ei vaadatud toetuste või teenuste rahastamise kasvuga kaasnevate maksutõusude võimalikku negatiivset mõju tööjõunõudlusele või -pakkumisele. Mõju tööturukäitumisele hinnati töötaja vaatevinklist läbi rahaliste stiimulite, mida erinevad toetused tekitavad.

Peredele suunatud rahaliste toetuste mõju kvantitatiivseks hindamiseks vaesuse vähendamisele tuleb arvestada, et Eesti sotsiaalpoliitikas on kasutusel erinevad vaesusmõõdikud ja sissetulekupiirid. Nii on laste- ja perede arengukavas strateegilise eesmärgina kasutusel laste suhtelise vaesuse määr; sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukava kasutab indikaatorina lisaks ka laste absoluutse vaesuse määra. Poliitikainstrumentidest kasutatakse toimetulekutoetuse puhul toimetulekupiiri, aga vajaduspõhise peretoetuse puhul kolme aasta tagust suhtelise vaesuse piiri. Et erinevad sissetulekupiirid kasutavad erinevat metoodikat leibkondade sissetulekute leidmisel, siis ei ole ka üks-

ühel seost sotsiaalpoliitika eesmärkideks olevate indikaatorite väärtuse ja rakendatavate poliitikameetmete vahel. Käesolevas raportis oli peamiseks laste vaesuse indikaatoriks ning meetmete kuluefektiivsuse võrdlemiseks laste absoluutne vaesuse määr ja absoluutse vaesuse süvik, kuigi raportis esitati ka suhtelise vaesuse näitajad.

Mudeli prognoosi kohaselt kuluks 2015. aastal riiklikele peretoetustele, vanemahüvitisele, rasedushüvitisele ja täiendavale tulumaksuvaba miinimumile laste arvu järgi ca 300 miljonit eurot aastas. Ilma nende toetusteta oleks absoluutne vaesusrisk lastega peredes 7,6 protsendipunkti ja suhteline vaesusrisk 6,8 protsendipunkti kõrgem.

Analüüsitud poliitikastsenaariumid varieerusid oma mõju ulatuses täiendavast kulust 70 miljonit eurot lapsetoetuste tõusu korral kuni kokkuhoiuni 70 miljonit eurot täieliku ülemineku puhul vajaduspõhiste peretoetustele. Vastavalt varieerub ka laste absoluutse vaesuse määr 4,5 protsendist kuni 9,6 protsendini.

Mudeli prognoosi kohaselt on 2015. aastal kõige väiksemas vaesusriskis kõige noorem vanusrühm, 0–2-aastased lapsed, Siin on üheks põhjuseks vanemahüvitis, mis vähendab oluliselt vaesusriski kuni lapse 1,5-aastaseks saamiseni. Teine põhjus on see, et selles vanusrühmas on üksikvanemaga laste osakaal kõige väiksem. Kõige suuremas vaesusriskis on 13–17-aastased lapsed, kus on üksikvanematega kasvavate laste osakaal suurim, ja neile järgnevad 7–12-aastased lapsed. Seega oleksid kuluefektiivsemad vaesuse vähendamisel sellised täiendavad meetmed, mis on suunatud pigem kooliealistele lastele.

Oodatult on kõige kulu-efektiivsem meede absoluutse vaesuse, sh laste süvavaesuse vähendamisel, toimetulekutoetuse tõstmine. Analüüsi tulemusena leiti, et kõige kuluefektiivsemalt vähendab laste absoluutse vaesuse riski toimetulekutoetuse valemis laste kaalu suurendamine 0,9 või 1,0ni, millega kaasnevatest täiendavatest kuludest ligi 90% jõuab allpool absoluutset vaesuspiiri elavate lasteni ja ühe protsendipunkti absoluutse vaesuse vähendamine maksaks ligi 3-6 mln eurot. Laste kaalu suurendamine toimetulekutoetuse valemis toob kaasa nii suurema saajate ringi (rohkem peresid kvalifitseerub toetusele), kui ka suurema toetuse. Seevastu täiendava toetuse maksmine toimetulekutoetust saavale leibkonnale, kui leibkonnas on lapsi, ei suurendaks toetusele kvalifitseerujate ringi ja ei oles seetõttu nii tõhus vaesuse leevendamisel. Ka toimetulekupiiri lihtne tõstmine 110 või 125 euroni ei jää vaesuse vähendamise kulu-efektiivsuses palju maha laste kaalu tõstmisest toimetulekutoetuse valemis. Toimetulekutoetuse valemis laste kaalu suurendamine või ka toimetulekupiiri tõus toob samas kaasa administratiivkulude kasvu, kuna kasvab saajate arv.

Analüüs näitab oodatult, et lastetoetuste tõstmine on kulukas laste absoluutse vaesuse vähendamisel – ühe protsendipunkti absoluutse vaesuse vähendamise kulu on suurusjärgus 75-100 mln eurot. Absoluutse vaesuse süviku vähendamiseks läheb vaid 2-3% kogu toetuste kulust. Samas puudub universaalsete toetuste tõusu puhul negatiivne mõju töötamise stiimulitele läbi asendusefekti (st toetus ei vähene sissetuleku kasvades). Lastetoetuste suurenemisega ei kaasne praktiliselt ka mingeid täiendavaid administratiivseid kulusid.

Kõige suurema riigieelarve kulude vähenemise tooks kaasa üleminek universaalsetelt lastetoetustelt vajaduspõhisele peretoetusele. Võrreldes universaalsete lapsetoetustega võimaldab vajaduspõhine lapsetoetus vähendada riigieelarve kulusid ning samal ajal vähendada ka lastega perede vaesuse näitajaid, jagades lapsetoetuse ümber jõukamatelt leibkondadelt vaesematele ning soovi korral täiendavalt suurendades veel ka toimetulekutoetust vaesematele peredele. Kulude vähenemine sõltuks otseselt leibkondade sissetuleku piirist, millest vajaduspõhist peretoetust maksma hakatakse ja toetuste suurusest. Kui madala vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiiri puhul on toetuse

eesmärk just toetada väiksema sissetulekuga leibkondi, siis kõrge sissetulekupiiri seadmise korral on eesmärk jätta toetusest ilma kõrge sissetulekuga leibkonnad. Mida madalamale seada piir, seda väiksemad on riigieelarve kulud. Nii oleks maksimaalne kulude vähenemine ca 75 mln eurot aastas, kui seada sissetulekupiiriks prognoositud absoluutse vaesuse piir ja kõik jõukamad pered jätta lapsetoetusest ilma.

Samas tuleks üleminek vajaduspõhiste toetuste negatiivsete töötamise stiimulite kasvu arvelt ning oluliselt suurematest administreerimiskuludest. Analüüs viitab, et asendades universaalse lapsetoetuse süsteemi vajaduspõhise süsteemiga, siis kasvab ligi veerandi võrra nende töötavate ja mitteaktiivsete inimeste hulk lastega peredes, kelle efektiivne maksumäär (kui palju võetakse ära brutopalgast maksude ja toetuste vähenemisega) ulatub üle 40%. Samuti ei pruugi jõuda vajaduspõhised peretoetused kõigi nende peredeni, kes seda vajavad. Käesolevas analüüsis ei olnud võimalik vaadata vajaduspõhiste peretoetuste mittetaotlemist, sest analüüsi ajal ei olnud veel piisavalt andmeid taotlemise või mittetaotluse kohta või ka toetuste kestuse kohta, ja eeldati lihtsustatult, et kõik, kes toetustele kvalifitseeruvad, need ka toetusi saavad. Seetõttu on raportis toodud vajaduspõhise toetuse mõju suurused pigem ülehinnatud.

Vajaduspõhise peretoetuse mõju hindamisel tuleb arvestada, et kui vajaduspõhise peretoetuse piir muutub suuremaks kui absoluutse vaesuse piir, siis täiendav vajaduspõhise peretoetuse piiri tõstmine ei mõjuta enam absoluutse vaesuse määra või muid absoluutset vaesust iseloomustavaid indikaatoreid. Seetõttu on vajaduspõhise peretoetuse summade suurendamine absoluutse vaesuse indikaatorite vähendamisel efektiivsem vaesuse vähendamisel kui vajaduspõhise toetuse saamiseks saajate ringi laiendamine sissetulekupiiri tõstmise kaudu. See tulenebki sellest, et vajaduspõhine peretoetus kasutab kriteeriumina kolme-aasta tagust suhtelise vaesuse piiri, mis aga ületab prognooside järgi absoluutse vaesuse piiri.

Teisest küljest, mida suuremad on erinevad vajaduspõhised toetused, seda väiksemad on töötamise stiimulid madalalpalgaliste jaoks, eriti võrreldes universaalsete toetuste, nt lapsetoetuse tõstmisega. Vajaduspõhise peretoetuse suurendamine omakorda vähendab töötamise stiimuleid enam kui toimetulekutoetuse skeemi kaudu perede toetamine, sest töötasu suurendamist karistatakse vajaduspõhise peretoetuse praeguse valemiga enam kui toimetulekutoetuse puhul.

Analüüs näitas, et eri meetmetel on veidi erinev mõju eri vanuses lastele. Lapsetoetuse tõus vähendab suhteliselt enam koolieelses eas laste absoluutse vaesuse määra, toimetulekupiiri tõstmisel on suurem mõju 7–12-aastaste laste vaesusele, üksikvanemaga laste toetuste tõstmine vähendab enim 13–17-aastaste laste vaesust.

Absoluutset vaesust üksikvanemaga perede laste seas vähendavad loomulikult kõige enam spetsiaalselt neile suunatud meetmed. Kui baasstsenaariumi kohaselt on üksikvanemaga perede seas absoluutne vaesus 15,5 protsenti, siis tagades kõigile neile üksikvanemaga peredele, kelle sissetulek jääb alla vajaduspõhise peretoetuse saamiseks kehtestatud piiri, poole alampalga suuruses toetuse, siis on teoreetiliselt võimalik vähendada üksikvanemaga perede laste absoluutse vaesuse määra enam kui 10 protsendipunkti, kuni 2,6 protsendini. Teistest meetmetest aitab üksikvanemaga peresid kõige enam toimetulekupiiri tõstmine 125 euroni kuus või ka vajaduspõhise toetuse summa tõus ühe lapsega peredel 45 euroni ja 2 või enama lapsega peredel 90 euroni aitaks vähendada üksikvanemaga lastega peredes absoluutse vaesuse määra ca 2,9 protsendipunkti, eeldades, et kõik kellel on õigus ka taotlevad toetust.

Paljulapseliste leibkondade (kolme või enama lapsega pere, kus on ka kaks täisealist liiget) absoluutse vaesuse määra mõjutab vaadeldud meetmetest samuti kõige enam toimetulekutoetuse piiri tõus 125

euroni, kui absoluutse vaesuse määr väheneb 3,8 protsendipunkti võrra. Samuti avaldab mõju lapse kaalu suurendamine toimetulekutoetuse valemis 1,0-ni, millega kaasneb absoluutse vaesuse määra vähenemine 1,3 protsendipunkti võrra.

Raportis analüüsiti ka täiendava tulumaksuvabastuse kaotamist ja selle asemel lapsetoetuste tõstmist. Analüüs viitab, et see võimaldab sama ressursi piires vähendada lastega perede vaesust (jaotades vahendeid ümber lastega perede vahel). Kui näiteks tulumaksuvabastusele kuluva ressursi piires tõsta hoopis teise ja kolmanda lapse toetust, siis ümberjaotusest võidaksid üksikvanemaga perede ja kolme ja enama-lapsega pered, kuid kaotaksid ühe ja kahe lapselised pered, kus on mõlemad lapsevanemad olemas.

Tehnilistes vaheraportites analüüsiti ka laste täiendavaid toetusi leibkonnale, kus on töötu leibkonnaliige. Nendest olid arvutuslikult kõige kuluefektiivsemad neile registreeritud töötutele suunatud toetused, kes ei saanud töötushüvitisi. See tähendab, et oluline on jõuda just nende töötuteni, kes ei saa enam töötushüvitisi. Töötute skeemi kaudu lastega perede toetamine ei ole nii kuluefektiivne absoluutse vaesuse vähendamisel kui lastega perede toetamine läbi toimetulekutoetuse skeemi, kuid see on samas suurusjärgus, kui vajaduspõhise peretoetuse kehtestamisel.

Analüüsitulemused viitavad sellele, et kui eesmärk on laste absoluutse vaesuse vähendamine kuluefektiivsel viisil, siis oleks lihtsam edasi arendada toimetulekutoetuse skeemi. Paralleelselt kahe erineva meetodikaga leitava sissetulekust sõltuva lastega perede toetuse ülalpidamine, mis mõlemad on suunatud väga kitsale toetuse saajate rühmale, ei ole mingil moel põhjendatud. Kui siiski säilib ka vajaduspõhise peretoetuse skeem ja soovitakse toetusi selle skeemi raames suurendada, siis kasuks kaaluda toetuse valemite muutmist selliselt, et ta karistaks töötamist vähem, analoogselt nagu tehti 2014. aastal muudatused vanemahüvitise valemis.

Käesolevas raportis analüüsiti ka teenuste rahalist väärtust leibkondade jaoks ning simuleeriti lasteaiakohatasu tõusu ja mitteaktiivsete lapsevanemate tööle minemise mõju vaesusele. Simulatsioonid näitasid, et samavõrd oluline, kui on lasteaiakohtade kättesaadavus, on oluline, et lasteaiakoha maksumus leibkonna jaoks ei oleks kõrge võrreldes lastevanemate töötasuga.

Analüüs näitab, et lapsehoiutasu arvesse võtmine, eriti kui see tõuseb mitu korda võrreldes praeguse olukorraga, mõjutab oluliselt töötamise stiimulite jaotust. Juhul, kui lapsega kodus olev vanem peab tööle minemisel leppima alampalgaga, siis suurel osal juhtudel kasvab lastega perede sissetulek vähem kui kümnendiku võrra. Lisades võimalikud muud tööga seotud kulud, siis on võimalik võit veelgi väiksem. Lasteaiakoha maksumuse tõus vähendab töötamise stiimuleid veelgi. 100-eurone lasteaiakohatasu tähendab, et ligi seitsmendik leibkondi kaotaks tööle minekust alampalgaga ja veel pooltel leibkondadel oleks võit väiksem kui kümnendik. Leibkonnatüüpidest mõjutab lasteaiakohatasu tõus kõige enam üksikvanemaga peresid, kelle puhul, isegi kui eeldada, et mittetöötav üksikvanem läheb tööle, kasvab süvavaesus kohatasu tõusu korral.

Analüüs näitab ka, et subsideeritud lasteaiateenus rahaline koguväärtus on samaväärne rahaliste toetustega lastega peredele. Vaesemate sissetulekukvintilide puhul moodustavad hüvitised ja teenused olulise osa nende sissetulekust. Nii on kõige madalama sissetulekukvintili jaoks rahalised hüvitised ca 32,2% ning avalikult subsideeritud lapsehoiuteenus väärtus ca 34% sissetulekust. Kõige suurem erinevus on viienda ehk kõige rikkama sissetulekukvintili puhul, kus rahalised hüvitised moodustavad 12,9% ja avalikult subsideeritud lapsehoiuteenus 8% leibkonna laiendatud sissetulekust.

Analüüsitulemuste tõlgendamisel tuleb siiski arvestada, et tegemist on tegeliku elu lihtsustusega, nii kasutatavate lähteandmete kui simulatsioonimudeli puhul. Esitatud arvulised tulemused on

vaid prognoosid teatud eelduste täitumise korral. Seetõttu tuleb simulatsioonimudeli tulemusi käsitleda vaid kui ühte abivahendit sobivaima poliitikameetmete komplekti valimisel lastega perede toetamiseks.

Kasutatud kirjandus

- Ainsaar, M.; Soo, K. (2012). Kohalikud omavalitsused ja lastega pered 2011. Tartu: Tartu Ülikool
[http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium kontaktid/Uuringu ja analuusid/Sotsiaalvaldkond/aruanne 2011 kovraport fi nal 21.08.2012.pdf](http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/aruanne_2011_kovraport_fi_nal_21.08.2012.pdf)
- Förster, M. Verbist, G. (2012). Money or Kindergarten? Distributive Effects of Cash Versus In-Kind Family Transfers for Young Children, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, <http://www.oecd-ilibrary.org/content/workingpaper/5k92vxbgpmnt-en>.
- Leetmaa, R., Masso, M., Võrk, A., Karu, M., Veldre, V., Paulus, A., Turk, P. (2012). Sotsiaalkaitsehüvitiste ja -toetuste mõju töömotivatsioonile. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis
- Leppik, C. (2014). Teenuste jaotuslikud efektid Eesti subsideeritud lasteaiateenuse näitel, magistritöö, Tartu Ülikooli majandusteaduskond, 2014.
- Salanauskaite, L., Verbists, G. (2011). Is the "neighbour's" lawn greener? Comparing family support in Lithuania and four other NMS, EUROMOD Working Paper Series: EM4/11
<https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/euromod/em4-11>
- Statistikaamet (2010). Eesti sotsiaaluuring. Metoodikakogumik, <http://www.stat.ee/dokumentid/42770> (viimati vaadatud 31.01.2014)
- Statistics Estonia (2012). EU-SILC 2011 in Estonia: Intermediate Quality Report“, https://circabc.europa.eu/sd/d/a647bec3-89c5-4f63-8fc2-b7bfbdb0ca292/SILC_QRINT_A_EE_2011_0000_V0001_N.PDF (viimati vaadatud 31.01.2014)
- Van Lancker, W., Ghysels, J. (2012) Who Benefits? The Social Distribution of Subsidized Childcare in Sweden and Flanders, *Acta Sociologica* 55, no. 2 (June 1, 2012): 125–142, doi:10.1177/0001699311433428.
- Verbist, G.; Matsaganis, M. (2009). Distributional Effects of Publicly Funded Childcare. European Inequalities. *Social Inclusion and Income Distribution in the European Union*. (ed) Ward, T., Lelkes, O.; Sutherland, H.; Toth, I.G. TARKI.
- Võrk, A., Paulus, A. (2006). Eesti sotsiaaltoetuste ja maksude mõju inimeste tööjõupakkumise stiimulitele. Uurimisraport. Poliitikauuringute Keskus Praxis.
- Võrk, A., Paulus, A. (2007). Peredele suunatud rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamisele Eestis, Riigikogu Toimetised 15/2007, lk 98-105
- Võrk, A., Paulus, A. (2014). Estonia. EUROMOD Country Report. https://www.iser.essex.ac.uk/files/euromod/country-reports/Year5/CR_EE_Y5_final_12032014.pdf

LISAD

Lisa 1. Baasstsenaariumi tulemused

TABEL 8. SIMULEERITUD MAKSUD 2015 NING VÕRDLUS RAHANDUSMINISTEERIUMI PROGNOOSIDEGA, MLN EURO

	Simuleeritud andmed		Tegelikud andmed (või rah.mini prognoos)		Suhe (simulatsioon /tegelik)	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Höivatute arv (tuh)	574	629	571	635	1.01	0.99
Töötuskindlustusmaksed (mln EUR)	205	212	179	184	1.14	1.15
Sotsiaalmaks kokku (33%) (mln EUR)	1777	2568	1698	2380	1.05	1.08

Allikas: Rahandusministeerium Riigieelarve strateegia 2014-2017; Makromajanduse näitajad 2000-2060 (09.10.2013).xlsx

TABEL 9. SIMULEERITUD TOETUSED 2010-2015, MLN EURO

	2010	2013	2014	2015
Kasutatav tulu	5926.1	7133.1	7561.0	8019.5
Kokku lastega peredele toetused	295.7	285.8	303.1	322.6
Vanemahüvitis	112.9	149.8	158.2	167.0
Rasedushüvitis	28.0	34.4	36.6	38.9
Lapsetoetus	70.4	69.8	75.0	80.1
Lapsehooldustasu	15.6	16.4	16.4	16.4
7+ vanema toetus	0.8	0.9	0.9	0.9
Üksikvanematoetus	60.1	4.6	4.6	4.6
Sünnitoetus	4.2	4.5	4.5	4.5
Vajaduspõhine peretoetus		1.4	2.9	6.3
Elatisabi	0.2	0.2	0.2	0.2
Toimetulekutoetus	32.3	24.1	29.2	28.3
Töötutoetus	9.0	10.8	10.8	10.8
Töötuskindlustushüvitis	42.9	39.2	41.7	44.6
Pensionid	1211.3	1260.8	1333.9	1371.3
Maksud (tulmaks, maamaks)	845.2	1139.6	1228.5	1262.3
Algne sissetulek	5262.9	6762.7	7190.5	7633.0
Simuleeritud lapsehoiutasu	46.7	54.2	60.2	66.1

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 10. SIMULEERITUD TOETUSTE SAAJATE ARV 2010-2015

	2010	2013	2014	2015
Vanemahüvitis	31597	30612	30612	30612
Rasedushüvitis	9163	9432	9432	9432
Lapsetoetus	261156	258766	258766	258766
Lapsehooldustasu	42141	43753	43753	43753
7+ vanema toetus	3794	4086	4086	4086
Üksikvanematoetus	261156	20037	20037	20037
Sünnitoetus	13334	13985	13985	13985
Muud toetused	11637	12243	12243	12243
Elatisabi	369	397	397	397
Eestkostetava lapse toetus	725	844	844	844
Toimetulekutoetus	23239	14648	16058	15207
Vajaduspõhine toetus - pered		16118	16754	18509
Vajaduspõhine toetus - lapsed		28594	29714	31941
Lasteaias käivate laste arv	69980	70625	70625	70625

Märkus: Vanemahüvitis on mudelis simuleeritud kui vähemalt ühe päeva aastas hüvitist saanud inimeste arv; registriandmed iseloomustavad tavaliselt hüvitiste saajate arvu keskmiselt kuus. Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 11. SIMULEERITUD VAESUSRISKIS OLEVATE INIMESTE OSAKAAL, 2015

	Suhteline vaesusrisk	Absoluutne vaesusrisk sõltuvana vaesuspiirist		
		80% piirist	100% piirist	125% piirist
Kõik inimesed	18.2	2.5	5.9	10.6
Vanuses 0-2	10.0	1.2	4.7	8.7
3-6	13.4	1.8	6.0	9.5
7-12	18.8	2.8	7.9	15.1
13-17	21.9	4.0	8.0	17.1
0-6	11.9	1.6	5.4	9.2
0-17	16.6	2.6	6.8	13.0
Üksikvanemaga pere	37.8	4.6	15.5	30.0
Paar ühe lapsega	11.2	3.3	5.7	8.3
Paar kahe lapsega	10.8	1.3	3.3	7.3
Paar kolm või enama lapsega	17.6	3.7	9.0	14.7

Märkus: Peretüüpide korral loetakse lapseks 0-17 aasta vanust last või ka 18-24 aasta vanust last tingimusel, et tema peamine seisund on mitteaktiivne ja (üli)õpilane.

Lisa 2. Poliitikavariantide simuleeritud mõju

TABEL 12. PEREDE SISSETULEK JA NENDE KOMPONENDID ERINEVATE STSENAARIUMIDE KORRAL

	Tähis	Kasutatav tulu	Pere- toetused kokku	Vanema- hüvitis	Rasedus- hüvitis	Lapse- toetus	Lapse- hooldus- tasu	7+ lapse toetus	Üksik- vanema lapse toetus	Sünni- toetus	Vajadus- põhine peretoetus	Muud toetused	Elatis- abi	Toime- tuleku- toetus	Tulu- maks
Baasstsenaarium	Baas	8025.3	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	27.8	1244.9
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid															
tõus 100 euron	tt1	8030.1	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	32.5	1244.9
tõus 110 euron	tt2	8035.2	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	37.6	1244.9
tõus 125 euron	tt3	8044.5	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	46.9	1244.9
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	8026.0	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	28.4	1244.9
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	8025.9	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	28.3	1244.9
lapse kaal 0,9	tt6	8026.6	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	29.0	1244.9
lapse kaal 1,0	tt7	8028.0	327.4	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	30.4	1244.9
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)															
358	vp1	8027.0	329.0	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	7.8	2.1	0.2	27.8	1244.9
373	vp2	8027.7	329.7	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	8.5	2.1	0.2	27.8	1244.9
515	vp3	8035.8	337.8	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	16.5	2.1	0.2	27.8	1244.9
679	vp4	8045.7	347.7	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	26.5	2.1	0.2	27.8	1244.9
919	vp5	8057.8	359.8	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	38.6	2.1	0.2	27.8	1244.9
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid															
Kahekordne tõus 1. ja	lt1	8077.5	381.4	171.9	38.9	134.5	16.4	0.9	4.6	4.5	5.8	2.1	0.2	25.9	1244.9

	Tähis	Kasutatav tulu	Pere- toetused kokku	Vanema- hüvitis	Rasedus- hüvitis	Lapse- toetus	Lapse- hooldus- tasu	7+ lapse toetus	Üksik- vanema lapse toetus	Sünni- toetus	Vajadus- põhine peretoetus	Muud toetused	Elatis- abi	Toime- tuleku- toetus	Tulu- maks
2. lapsele															
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	8098.4	403.7	171.9	38.9	157.3	16.4	0.9	4.6	4.5	5.3	2.1	0.2	24.5	1244.9
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid															
1. ja 2. lapse lapsetoetuse töus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	8025.0	354.5	171.9	38.9	107.3	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	26.7	1271.3
2. lapsele lapsetoetus töus kolme lapsetoetuse määra võrra.	tm2	8022.4	351.7	171.9	38.9	104.5	16.4	0.9	4.6	4.5	6.1	2.1	0.2	26.8	1271.3
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)															
226	vt1	7950.4	248.2	171.9	38.9	7.1	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
329	vt2	7959.6	257.4	171.9	38.9	16.3	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
358	vt3	7960.9	258.6	171.9	38.9	17.6	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
373	vt4	7962.6	260.4	171.9	38.9	19.3	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
515	vt5	7975.8	273.6	171.9	38.9	32.5	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
679	vt6	7990.1	287.9	171.9	38.9	46.8	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
919	vt7	8004.4	302.1	171.9	38.9	61.1	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
1171	vt8	8013.1	310.9	171.9	38.9	69.8	16.4	0.9	4.6	4.5	0.0	2.1	0.2	32.0	1244.9
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid															
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka	yv1	8033.3	336.2	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	14.4	4.5	5.2	2.1	0.2	26.9	1244.9

	Tähis	Kasutatav tulu	Pere- toetused kokku	Vanema- hüvitis	Rasedus- hüvitis	Lapse- toetus	Lapse- hooldus- tasu	7+ lapse toetus	Üksik- vanema lapse toetus	Sünni- toetus	Vajadus- põhine peretoetus	Muud toetused	Elatis- abi	Toime- tuleku- toetus	Tulu- maks
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.	yv2	8042.7	346.6	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	25.6	4.5	4.4	2.1	0.2	25.9	1244.9
Eelmiste variantide kombinatsioon	yv3	8045.1	349.5	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	28.7	4.5	4.2	2.1	0.2	25.3	1244.9
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.	yv4	8044.4	348.9	171.9	38.9	80.1	16.4	0.9	28.0	4.5	4.3	2.1	0.2	25.2	1244.9
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid															
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr	vh1	8024.5	320.9	137.5	38.9	80.1	44.2	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	26.7	1238.3
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh2	8025.6	322.1	137.5	38.9	80.1	45.3	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	26.5	1238.3
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	8024.4	320.4	137.5	38.9	80.1	43.7	0.9	4.6	4.5	6.2	2.1	0.2	27.0	1238.3
Lasteaia kohatasa maksumuse stsenaariumid															
Baasstsenaarium	Basecc	8019.5	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1244.1
Kohatasa 39 eurot	lh1	8013.8	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1249.9
Kohatasa 100 eurot	lh2	8022.5	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1241.2

	Tähis	Kasutatav tulu	Pere- toetused kokku	Vanema- hüvitis	Rasedus- hüvitis	Lapse- toetus	Lapse- hooldus- tasu	7+ lapse toetus	Üksik- vanema lapse toetus	Sünni- toetus	Vajadus- põhine peretoetus	Muud toetused	Elatis- abi	Toime- tuleku- toetus	Tulu- maks
Kohatasu 120 eurot	lh3	8025.0	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1238.6
Maksimaalne kasutamine 1,5–7- aastastele lastele, kohatasu 78 eurot	lh4	8022.1	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1241.5
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine - praegune kasutamine	lh5	8019.1	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1244.5
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine – maksim. kasutamine	lh6	8021.6	322.6	167.0	38.9	80.1	16.4	0.9	4.6	4.5	6.3	2.1	0.2	28.3	1242.1

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 13. TOETUSTE SAAJATE ARVUD ERINEVATE STSENAARIUMIDE KORRAL

	Tähis	Vanema- hüvitis	Rasedus- hüvitis	Lapse- toetus	Lapse- hooldus- tasu	7+ lapse toetus	Üksik- vanema lapse toetus	Sünni- toetus	Toime- tulekutoetus	Vajaduspõhine peretoetus	Vajaduspõhine peretoetus lapsed
Baasstsenaarium	Baas	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14958	17939	31103
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid											
tõus 100 euroni	tt1	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	16518	17939	31103
tõus 110 euroni	tt2	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	17968	17939	31103
tõus 125 euroni	tt3	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	21037	17939	31103
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	15082	17939	31103
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	15082	17939	31103
lapse kaal 0,9	tt6	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	15384	17939	31103
lapse kaal 1,0	tt7	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	15835	17939	31103
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)											
358	vp1	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14958	22495	41213
373	vp2	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14958	24537	44173
515	vp3	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14958	48940	83636
679	vp4	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14958	79046	130904
919	vp5	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14958	115478	186089
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid											
Kahekordne tõus 1. ja 2. lapsele	lt1	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14398	16723	29430
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14094	15910	26586
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid											
1. ja 2. lapse lapsetoetuse tõus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14586	17632	30795
2. lapsele lapsetoetus tõus kolme lapsetoetuse määra võrra.	tm2	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14630	17889	30954
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)											

	Tähis	Vanema- hüvitis	Rasedus- hüvitis	Lapse- toetus	Lapse- hooldus- tasu	7+ lapse toetus	Üksik- vanema lapse toetus	Sünni- toetus	Toime- tulekutoetus	Vajaduspõhine peretoetus	Vajaduspõhine peretoetus lapsed
226	vt1	30612	9432	17304	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
329	vt2	30612	9432	40268	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
358	vt3	30612	9432	44759	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
373	vt4	30612	9432	49494	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
515	vt5	30612	9432	89243	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
679	vt6	30612	9432	137903	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
919	vt7	30612	9432	188642	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
1171	vt8	30612	9432	220206	43753	4086	20037	13985	16268	0	0
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid											
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka	yv1	30612	9432	258766	43753	4086	6152	13985	14659	15229	26022
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.	yv2	30612	9432	258766	43753	4086	10932	13985	14111	13116	22553
Eelmiste variantide kombinatsioon	yv3	30612	9432	258766	43753	4086	12270	13985	13957	12663	21441
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.	yv4	30612	9432	258766	43753	4086	11984	13985	13599	12590	21946
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid											
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr	vh1	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14941	18294	31949
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh2	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14932	18352	32043
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	30612	9432	258766	43753	4086	20037	13985	14991	18158	31750

TABEL 14. PEREDE SÜVAVAESUS ERINEVATE STSENAARIUMIDE KORRAL (%)

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI
Baasstsenaarium	Baas	2.5	1.1	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.2	3.7	15.7	12.6	5.6	2.5	9.4	3	0.1
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid																			
tõus 100 euroni	tt1	2.1	0.7	0.8	2	3.2	0.7	1.8	3.6	2.4	1	2.6	14	10.2	5.4	1.8	7	1.9	0.1
tõus 110 euroni	tt2	1.5	0.5	0.7	1.1	2.2	0.6	1.2	2.5	2.3	0.8	0.1	13.7	8.3	5.9	1.3	5.2	1.1	0.1
tõus 125 euroni	tt3	1	0.1	0	0.4	1.1	0.1	0.4	1.6	1.4	0.4	0	13.4	6.4	7.2	0.8	3.2	0.4	0.0
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	2.5	1	1.8	2.6	3.6	1.4	2.3	3	3.5	1.2	3.7	15.7	12.5	5.7	2.5	9.3	2.9	0.1
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	2.5	1	1.7	2.6	3.5	1.4	2.3	2.5	3.5	1.2	3.7	15.9	12.8	5.7	2.6	9.3	2.9	0.1
lapse kaal 0,9	tt6	2.4	0.8	1.2	2.3	3.6	1.1	2.1	4.5	3.5	1	2.6	15.5	11.8	5.7	2.3	8.9	2.5	0.1
lapse kaal 1,0	tt7	2.2	0.6	1	1.6	2.9	0.9	1.6	2.8	3.1	1	1.7	15.6	11.3	5.9	2.1	8.3	2	0.1
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)																			
358	vp1	2.5	1.1	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.2	3.7	15.7	12.6	5.6	2.5	9.4	3	0.1
373	vp2	2.5	1.1	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.2	3.7	15.7	12.6	5.6	2.5	9.4	3	0.1
515	vp3	2.5	1.1	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.2	3.7	15.7	12.6	5.6	2.5	9.4	3	0.1
679	vp4	2.5	1.1	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.2	3.7	15.7	12.6	5.6	2.5	9.4	3	0.1
919	vp5	2.5	1.1	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.2	3.7	15.7	12.6	5.6	2.5	9.4	3	0.1
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid																			
Kahekordne tõus 1. ja 2. lapsele	lt1	2.4	1	1.7	2.3	3.1	1.4	2.1	3.7	3	1.2	3.1	16.3	13.3	5.9	2.7	9.1	2.8	0.1
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	2.4	1	1.7	2.7	3.3	1.4	2.3	3.8	2.9	0.9	4.3	16.9	14.7	6	3	9.4	3	0.1
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid																			
1. ja 2. lapse lapsetoetuse tõus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	2.4	0.9	1.7	2.5	3.6	1.4	2.3	4	3	1.3	3.7	16.4	13.7	5.9	2.7	9.3	3	0.1
2. lapsele lapsetoetus tõus kolme lapsetoetuse määra	tm2	2.5	1.2	1.8	2.7	3.7	1.5	2.4	4.3	3.5	1.3	3.7	15.8	12.7	5.6	2.5	9.4	3	0.1

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksikvanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI	
võrra.																				
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)																				
226	vt1	2.8	1.3	2.2	3.2	3.9	1.8	2.7	5.5	3.6	1.4	2.4	14.4	10.5	5.1	2	9.5	3	0.1	
329	vt2	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
358	vt3	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
373	vt4	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
515	vt5	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
679	vt6	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
919	vt7	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
1171	vt8	2.5	0.9	1.5	2.5	3.8	1.2	2.3	5.5	3.6	1.4	1.9	15.5	12.2	5.6	2.4	9.3	2.9	0.1	
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid																				
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka																				
	yv1	2.4	1	1.5	2.6	3.3	1.3	2.2	3	3.4	1.2	3.5	15.9	12.8	5.8	2.5	9.2	2.8	0.1	
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.																				
	yv2	2.3	1	1.4	2.1	2.8	1.2	1.9	0.9	3.5	1.2	3.8	16.2	12.8	6	2.6	8.8	2.4	0.1	
Eelmiste variantide kombinatsioon																				
	yv3	2.2	1	1.2	2	2.5	1.1	1.7	0.4	3.4	1.2	3.5	16.3	13.1	6.1	2.7	8.7	2.3	0.1	
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.																				
	yv4	2.2	1	1.3	2.1	2.6	1.1	1.8	0.4	3.5	1.2	3.8	16.2	12.8	6.1	2.6	8.7	2.3	0.1	
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid																				
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr																				
	vh1	2.5	1.2	1.8	2.8	3.8	1.5	2.5	4.5	3.5	1.3	3.7	15.8	12.8	5.6	2.5	9.5	3.1	0.1	
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4-8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr																				
	vh2	2.5	1.2	1.8	2.7	3.5	1.5	2.4	4.5	3.5	1.3	3.1	15.9	13	5.7	2.6	9.5	3.1	0.1	

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4-8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	2.5	1.2	1.7	2.9	3.8	1.5	2.5	4.5	3.4	1.3	3.9	15.7	12.5	5.6	2.5	9.5	3.1	0.1
Lasteaia kohatasu maksumuse stsenaariumid																			
Baasstsenaarium	Basecc	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.8	12.5	5.7	2.4	9.5	3.1	0.1
Kohatasu 39 eurot	lh1	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.9	12.6	5.7	2.5	9.5	3.1	0.1
Kohatasu 100 eurot	lh2	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.8	12.5	5.7	2.4	9.5	3.1	0.1
Kohatasu 120 eurot	lh3	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.8	12.5	5.7	2.4	9.5	3.1	0.1
Maksimaalne kasutamine 1,5-7-aastastele lastele, kohatasu 78 eurot	lh4	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.8	12.6	5.7	2.4	9.5	3.1	0.1
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine - praegune kasutamine	lh5	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.9	12.7	5.7	2.5	9.5	3.1	0.1
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine – maksim. kasutamine	lh6	2.5	1.2	1.8	2.8	4	1.6	2.6	4.6	3.3	1.3	3.7	15.9	12.7	5.7	2.5	9.5	3.1	0.1

Tähised: PGI – vaesussüvik suhtena (*poverty gap index*), PGI_CH – PGI lastega peredes, SPGI – vaesussüvik ruudus (*squared poverty gap index*), SPGI_CH – SPGI lastega peredes, PG – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot) *poverty gap*, PG_CH – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot), PG/DPI – vaesussüvik suhtena kogu kasutatavasse tulusse (%).

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 15. PEREDE ABSOLUUTNE VAESUS ERINEVATE STSENAARIUMIDE KORRAL

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI	
Baasstsenaarium	Baas	5.8	4.0	5.4	7.9	8.0	4.8	6.6	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.2	13.7	0.4	
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid																				
tõus 100 euroni	tt1	5.7	3.9	5.1	7.6	8.0	4.6	6.4	14.7	5.7	2.8	9.0	17.7	15.9	5.2	3.6	28.9	11.4	0.4	
tõus 110 euroni	tt2	5.3	3.0	4.0	6.6	7.8	3.6	5.6	12.8	4.9	2.6	7.0	15.9	14.2	4.4	2.9	24.6	9.2	0.3	
tõus 125 euroni	tt3	4.7	1.9	3.1	5.0	6.4	2.6	4.3	9.7	4.5	2.1	4.8	12.9	10.1	3.4	1.6	17.8	5.4	0.2	
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	5.7	3.9	5.4	7.7	8.0	4.7	6.5	14.0	5.7	3.1	9.0	19.9	18.5	6.3	4.7	32.8	13.3	0.4	
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	5.7	3.9	5.2	7.5	8.0	4.7	6.4	13.0	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	32.8	13.3	0.4	
lapse kaal 0,9	tt6	5.7	3.9	5.2	7.7	8.0	4.6	6.4	14.7	5.7	2.9	9.0	19.4	17.5	6.1	4.3	32.0	12.6	0.4	
lapse kaal 1,0	tt7	5.6	3.9	4.6	7.0	8.0	4.3	6.1	14.0	5.7	2.8	7.7	18.9	16.4	5.9	3.8	30.8	11.4	0.4	
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)																				
358	vp1	5.8	4.0	5.4	7.9	8.0	4.8	6.6	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.2	13.7	0.4	
373	vp2	5.8	4.0	5.4	7.9	8.0	4.8	6.6	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.2	13.7	0.4	
515	vp3	5.8	4.0	5.4	7.9	8.0	4.8	6.6	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.2	13.7	0.4	
679	vp4	5.8	4.0	5.4	7.9	8.0	4.8	6.6	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.2	13.7	0.4	
919	vp5	5.8	4.0	5.4	7.9	8.0	4.8	6.6	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.2	13.7	0.4	
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid																				
Kahekordne tõus 1. ja 2. lapsele	lt1	5.5	3.4	4.8	7.5	7.3	4.2	6.0	13.6	5.6	2.9	8.0	19.8	18.1	6.3	4.7	31.6	12.2	0.4	
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	5.3	2.9	4.3	7.0	7.0	3.7	5.5	13.5	5.3	2.3	8.0	20.6	19.7	6.7	5.3	31.7	12.3	0.4	
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid																				
1. ja 2. lapse lapsetoetuse tõus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	5.8	4.5	5.4	8.0	8.1	5.0	6.7	14.6	5.6	3.2	9.2	19.9	18.3	6.3	4.7	32.9	13.5	0.4	

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI	
2. lapsele lapsetoetus tõus kolme lapsetoetuse määra võrra.																				
	tm2	5.8	4.3	5.3	7.9	8.2	4.9	6.6	14.3	5.7	3.2	9.2	20.0	18.5	6.3	4.7	33.0	13.6	0.4	
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)																				
226	vt1	6.8	6.4	8.1	10.9	11.2	7.3	9.4	17.9	5.7	4.5	17.5	19.1	17.3	5.7	4.1	36.3	16.6	0.5	
329	vt2	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
358	vt3	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
373	vt4	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
515	vt5	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
679	vt6	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
919	vt7	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
1171	vt8	5.9	4.2	5.8	7.8	9.0	5.1	6.9	16.2	5.7	4.0	6.8	19.3	17.3	6.1	4.4	33.2	13.6	0.4	
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid																				
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka																				
	yv1	5.4	3.3	4.6	6.5	6.6	4.0	5.4	9.0	5.3	3.1	8.5	20.3	19.2	6.5	5.0	31.6	12.1	0.4	
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.																				
	yv2	4.9	3.1	4.5	5.2	5.6	3.9	4.8	4.3	5.7	3.2	9.0	20.5	19.2	6.7	5.1	29.4	10.1	0.4	
Eelmiste variantide kombinatsioon																				
	yv3	4.8	3.0	4.2	5.0	5.2	3.7	4.5	3.8	5.3	3.1	8.5	20.5	19.1	6.7	5.1	28.9	9.6	0.4	
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.																				
	yv4	4.9	3.0	4.5	5.1	5.0	3.9	4.5	2.6	5.7	3.2	9.0	20.5	19.0	6.7	5.1	28.9	9.6	0.4	
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid																				
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr																				
	vh1	5.8	4.6	5.8	7.9	8.0	5.3	6.8	14.9	5.7	3.2	9.4	20.0	18.6	6.3	4.8	33.4	13.9	0.4	
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4-8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu																				
	vh2	5.8	4.5	5.8	7.8	8.0	5.3	6.7	14.9	5.7	3.2	9.2	20.0	18.6	6.3	4.8	33.3	13.8	0.4	

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI	
määr																				
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4– 8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	5.8	4.6	5.4	7.7	8.0	5.1	6.6	14.6	5.7	3.0	9.4	20.1	18.9	6.3	4.9	33.2	13.7	0.4	
Lasteaia kohatasu maksumuse stsenaariumid																				
Baasstsenaarium	Basecc	5.9	4.7	6.0	7.9	8.0	5.4	6.8	15.5	5.7	3.3	9.0	20.0	18.6	6.3	4.8	33.6	14.1	0.4	
Kohatasu 39 eurot	lh1	5.9	4.7	6.0	7.9	8.0	5.4	6.8	15.5	5.7	3.3	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.6	14.1	0.4	
Kohatasu 100 eurot	lh2	5.8	4.7	5.9	7.8	8.0	5.4	6.8	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.5	14.0	0.4	
Kohatasu 120 eurot	lh3	5.8	4.7	5.8	7.8	8.0	5.3	6.8	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.8	6.3	4.8	33.5	14.0	0.4	
Maksimaalne kasutamine 1,5–7-aastastele lastele, kohatasu 78 eurot	lh4	5.8	4.3	6.0	7.9	8.0	5.3	6.8	15.5	5.7	3.1	9.0	20.0	18.7	6.3	4.8	33.5	14.0	0.4	
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine - praegune kasutamine	lh5	5.9	4.7	6.1	7.9	8.1	5.5	6.9	15.5	5.7	3.4	9.0	20.0	18.8	6.3	4.8	33.7	14.2	0.4	
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine – maksim. kasutamine	lh6	5.9	4.7	6.1	7.9	8.1	5.5	6.9	15.5	5.7	3.4	9.0	20.0	18.8	6.3	4.8	33.7	14.2	0.4	

Tähised: PGI – vaesussüvik suhtena (*poverty gap index*), PGI_CH – PGI lastega peredes, SPGI – vaesussüvik ruudus (*squared poverty gap index*, SPGI_CH – SPGI lastega peredes, PG – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot) *poverty gap*, PG_CH – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot), PG/DPI – vaesussüvik suhtena kogu kasutatavasse tulusse (%).

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 16. PEREDE ABSOLUUTNE VAESUS JA VAESUSRISK (ALLPOOL 125% VAESUSPIIRIST) ERINEVATE STSENAARIUMIDE KORRAL

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI
Baasstsenaarium	Baas	10.6	8.7	9.4	15.1	17.1	9.1	13.0	30.0	8.3	7.2	14.6	23.8	21.9	8.4	7.0	89.0	40.2	1.1
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid																			
tõus 100 euroni	tt1	10.6	8.7	9.4	15.1	17.1	9.1	13.0	30.0	8.3	7.2	14.6	22.5	20.5	7.5	6.1	84.3	37.7	1.1
tõus 110 euroni	tt2	10.5	8.7	9.4	15.1	16.8	9.1	12.9	29.1	8.3	7.2	14.6	21.2	19.2	6.6	5.3	79.4	35.0	1.0
tõus 125 euroni	tt3	10.4	8.5	9.1	14.8	16.8	8.9	12.7	27.4	8.3	7.2	14.6	18.9	16.4	5.3	3.8	70.5	29.7	0.9
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	10.5	8.7	9.4	15.1	16.8	9.1	12.9	29.1	8.3	7.2	14.6	23.7	21.7	8.4	6.9	88.4	39.6	1.1
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	10.6	8.7	9.4	15.1	17.1	9.1	13.0	30.0	8.3	7.2	14.6	23.6	21.6	8.3	6.9	88.4	39.6	1.1
lapse kaal 0,9	tt6	10.6	8.7	9.4	15.1	17.1	9.1	13.0	30.0	8.3	7.2	14.6	23.4	21.2	8.2	6.6	87.7	39.0	1.1
lapse kaal 1,0	tt7	10.6	8.7	9.4	15.1	17.1	9.1	13.0	30.0	8.3	7.2	14.6	23.0	20.5	7.9	6.1	86.3	37.6	1.1
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)																			
358	vp1	10.2	8.0	8.6	14.0	16.3	8.3	12.1	29.5	8.2	6.1	13.4	24.4	23.0	8.7	7.5	88.3	39.6	1.1
373	vp2	10.2	8.0	8.5	14.0	16.3	8.3	12.1	29.5	8.2	6.1	13.4	24.5	23.1	8.7	7.5	88.2	39.5	1.1
515	vp3	10.2	8.0	8.5	14.0	16.3	8.3	12.1	29.5	8.2	6.1	13.4	24.5	23.1	8.7	7.5	88.2	39.5	1.1
679	vp4	10.2	8.0	8.5	14.0	16.3	8.3	12.1	29.5	8.2	6.1	13.4	24.5	23.1	8.7	7.5	88.2	39.5	1.1
919	vp5	10.2	8.0	8.5	14.0	16.3	8.3	12.1	29.5	8.2	6.1	13.4	24.5	23.1	8.7	7.5	88.2	39.5	1.1
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid																			
Kahekordne tõus 1. ja 2. lapsele	lt1	10.1	7.7	8.1	13.9	16.0	7.9	11.8	27.3	8.2	6.1	13.4	23.5	21.3	8.3	6.8	84.5	36.0	1.0
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	9.9	7.7	7.7	12.9	15.5	7.7	11.3	25.7	8.1	5.7	12.6	23.7	21.7	8.5	7.1	83.6	35.1	1.0
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid																			
1. ja 2. lapse lapsetoetuse tõus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	10.6	8.7	9.6	15.7	17.6	9.2	13.3	29.5	8.3	7.5	16.0	23.5	21.5	8.3	6.9	88.6	40.0	1.1
2. lapsele lapsetoetus tõus kolme lapsetoetuse määra	tm2	10.6	8.8	9.7	15.4	17.3	9.3	13.2	29.7	8.3	7.2	16.0	23.6	21.6	8.3	6.9	88.8	40.0	1.1

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksikvanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI	
võrra.																				
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)																				
226	vt1	11.7	11.3	12.7	20.2	21.1	12.1	16.9	33.7	8.7	8.6	27.6	24.3	23.0	8.4	7.3	99.3	50.1	1.2	
329	vt2	11.1	9.0	10.7	17.5	19.0	10.0	14.5	31.5	8.6	8.1	18.5	23.1	20.8	8.0	6.5	91.2	42.2	1.1	
358	vt3	10.8	9.0	10.3	16.2	17.9	9.7	13.8	31.5	8.3	7.3	17.0	23.7	21.8	8.3	6.8	90.9	41.9	1.1	
373	vt4	10.7	8.9	9.9	15.7	17.7	9.4	13.4	31.5	8.3	7.3	15.5	23.9	22.1	8.4	6.9	90.8	41.8	1.1	
515	vt5	10.7	8.7	9.9	15.5	17.6	9.4	13.3	31.5	8.3	7.3	15.5	24.0	22.3	8.4	7.0	90.7	41.8	1.1	
679	vt6	10.7	8.7	9.9	15.5	17.6	9.4	13.3	31.5	8.3	7.3	15.5	24.0	22.3	8.4	7.0	90.7	41.8	1.1	
919	vt7	10.7	8.7	9.9	15.5	17.6	9.4	13.3	31.5	8.3	7.3	15.5	24.0	22.3	8.4	7.0	90.7	41.8	1.1	
1171	vt8	10.7	8.7	9.9	15.5	17.6	9.4	13.3	31.5	8.3	7.3	15.5	24.0	22.3	8.4	7.0	90.7	41.8	1.1	
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid																				
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka																				
	yv1	9.9	7.9	8.1	12.6	15.2	8.0	11.3	17.9	8.2	7.4	14.3	23.7	21.6	8.5	7.0	84.0	35.3	1.0	
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.																				
	yv2	9.4	7.5	8.0	11.6	13.0	7.8	10.3	11.1	8.3	7.6	14.6	23.2	20.5	8.3	6.5	78.7	30.6	1.0	
Eelmiste variantide kombinatsioon																				
	yv3	9.3	7.4	7.5	11.3	12.4	7.5	9.9	10.6	8.2	7.4	14.3	23.1	20.2	8.3	6.4	77.4	29.3	1.0	
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.																				
	yv4	9.3	7.4	7.9	11.6	12.1	7.7	10.0	9.5	8.3	7.6	14.6	23.2	20.3	8.3	6.4	77.5	29.4	1.0	
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid																				
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr																				
	vh1	10.5	8.0	9.3	15.1	17.0	8.8	12.8	29.6	7.8	7.1	15.1	24.1	22.5	8.5	7.3	89.2	40.4	1.1	
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr																				
	vh2	10.5	8.0	9.3	15.1	17.1	8.8	12.8	29.6	7.8	7.2	15.1	24.0	22.3	8.5	7.2	88.9	40.2	1.1	

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last	PGI	PGI_CH	SPGI	SPGI_CH	PG	PG_CH	PG/DPI
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4– 8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	10.4	8.4	8.3	14.9	17.2	8.3	12.6	29.1	8.2	6.3	16.0	24.2	22.7	8.6	7.3	88.9	40.2	1.1
Lasteaia kohatasu maksumuse stsenaariumid																			
Baasstsenaarium	Basecc	10.6	8.7	9.5	15.1	17.1	9.2	13.0	30.0	8.3	7.3	14.7	24.0	22.2	8.5	7.2	89.9	40.9	1.1
Kohatasu 39 eurot	lh1	10.6	8.7	9.7	15.4	17.2	9.3	13.2	30.0	8.3	7.3	15.5	24.0	22.2	8.5	7.2	90.1	41.1	1.1
Kohatasu 100 eurot	lh2	10.5	8.7	9.2	14.9	17.1	9.0	12.9	30.0	8.3	6.9	14.7	24.1	22.5	8.5	7.3	89.8	40.8	1.1
Kohatasu 120 eurot	lh3	10.5	8.7	9.2	14.9	17.1	9.0	12.9	30.0	8.3	6.9	14.7	24.1	22.4	8.5	7.3	89.7	40.7	1.1
Maksimaalne kasutamine 1,5–7-aastastele lastele, kohatasu 78 eurot	lh4	10.6	8.6	9.4	15.1	17.1	9.1	13.0	30.0	8.2	7.2	14.7	24.0	22.2	8.5	7.2	89.7	40.7	1.1
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine - praegune kasutamine	lh5	10.6	8.7	9.7	15.4	17.2	9.3	13.2	30.0	8.3	7.3	15.5	24.0	22.3	8.5	7.2	90.2	41.2	1.1
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine – maksim. kasutamine	lh6	10.6	8.7	9.6	15.4	17.2	9.3	13.2	30.0	8.2	7.3	15.5	24.0	22.3	8.5	7.2	90.2	41.2	1.1

Tähised: PGI – vaesussüvik suhtena (*poverty gap index*), PGI_CH – PGI lastega peredes, SPGI – vaesussüvik ruudus (*squared poverty gap index*), SPGI_CH – SPGI lastega peredes, PG – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot) *poverty gap*, PG_CH – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot), PG/DPI – vaesussüvik suhtena kogu kasutatavasse tulusse (%).

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 17. PEREDE SUHTELINE VAESUSRISK ERINEVATE STSENAARIUMIDE KORRAL

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last
Baasstsenaarium	Baas	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid												
tõus 100 euroni	tt1	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
tõus 110 euroni	tt2	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
tõus 125 euroni	tt3	18.2	9.9	13.2	18.7	21.9	11.8	16.5	37.3	11.2	10.8	17.5
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
lapse kaal 0,9	tt6	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
lapse kaal 1,0	tt7	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.9	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)												
358	vp1	18.2	9.8	12.8	18.6	21.8	11.5	16.3	36.7	11.2	10.8	16.9
373	vp2	18.1	9.6	12.4	18.4	21.8	11.2	16.1	36.4	11.2	10.4	16.9
515	vp3	17.8	9.4	10.8	18.2	21.2	10.2	15.4	34.5	11.0	9.3	16.7
679	vp4	18.1	9.4	11.2	18.3	21.4	10.5	15.6	35.6	11.3	9.5	17.0
919	vp5	18.1	9.4	11.2	18.3	21.4	10.5	15.6	35.6	11.3	9.5	17.0
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid												
Kahekordne tõus 1. ja 2. lapsele	lt1	18.1	9.4	11.2	18.3	21.4	10.5	15.6	35.6	11.3	9.5	17.0
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	18.1	9.2	10.8	18.1	21.1	10.1	15.4	34.8	11.3	9.2	16.7
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid												
1. ja 2. lapse lapsetoetuse tõus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	18.3	10.1	13.7	19.1	22.3	12.2	16.8	37.8	11.3	10.9	18.9
2. lapsele lapsetoetus tõus kolme lapsetoetuse määra võrra.	tm2	18.3	10.0	13.6	19.1	22.2	12.0	16.8	37.8	11.2	10.7	19.1
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)												
226	vt1	18.9	12.7	16.2	22.4	24.6	14.7	19.6	40.2	11.8	11.1	29.2

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last
329	vt2	18.5	10.6	14.3	20.1	23.6	12.8	17.8	40.2	11.8	11.1	20.3
358	vt3	18.4	10.6	14.2	20.0	23.3	12.6	17.6	39.9	11.8	11.1	19.5
373	vt4	18.0	10.1	12.2	18.8	22.6	11.3	16.5	38.1	11.6	10.0	17.1
515	vt5	17.8	9.6	11.8	18.5	21.8	10.9	16.0	37.1	11.0	10.0	17.0
679	vt6	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.8	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
919	vt7	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.8	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
1171	vt8	18.2	9.9	13.3	18.8	21.9	11.8	16.5	37.8	11.2	10.8	17.5
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid												
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka	yv1	17.9	9.4	11.4	17.5	20.7	10.6	15.3	26.8	11.7	10.6	17.2
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.	yv2	17.5	9.0	11.0	16.7	18.9	10.1	14.4	20.4	11.5	10.8	17.6
Eelmiste variantide kombinatsioon	yv3	17.5	8.9	10.6	16.4	18.7	9.9	14.1	19.9	11.7	10.6	17.2
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.	yv4	17.5	9.0	10.9	16.7	18.7	10.1	14.3	19.9	11.5	10.8	17.6
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid												
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr	vh1	18.4	10.2	12.0	19.1	23.1	11.2	16.7	38.8	11.6	10.4	18.6
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh2	18.4	10.2	12.0	19.1	23.1	11.2	16.7	38.8	11.6	10.4	18.6
kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele, kes käivad lasteaias, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	18.3	10.4	11.4	18.9	22.7	11.0	16.4	37.0	11.7	10.0	18.6
Lasteaia kohatasu maksumuse stsenaariumid												
Baasstsenaarium	Basecc	18.2	10.0	13.4	18.8	21.9	11.9	16.6	37.8	11.2	10.8	17.6

	Tähis	Kõik	0-2	3-6	7-12	13-17	0-6	0-17	Üksik- vanema pere	Paar 1 laps	Paar 2 last	Paar 3 + last
Kohatasu 39 eurot	lh1	18.2	10.2	13.5	18.8	21.9	12.1	16.7	37.8	11.2	11.0	17.6
Kohatasu 100 eurot	lh2	18.2	9.7	13.2	18.7	21.9	11.7	16.5	37.5	11.2	10.8	17.2
Kohatasu 120 eurot	lh3	18.2	9.7	13.2	18.7	21.9	11.7	16.5	37.5	11.2	10.8	17.2
Maksimaalne kasutamine 1,5–7- aastastele lastele, kohatasu 78 eurot	lh4	18.4	10.0	13.4	18.8	22.2	12.0	16.7	37.8	11.8	11.0	17.2
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine - praegune kasutamine	lh5	18.2	10.0	13.4	18.8	21.9	11.9	16.6	37.8	11.2	10.8	17.6
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine – maksim. kasutamine	lh6	18.4	10.0	13.4	18.8	22.2	12.0	16.7	37.8	11.8	11.0	17.2

Tähised: PGI – vaesussüvik suhtena (*poverty gap index*), PGI_CH – PGI lastega peredes, SPGI – vaesussüvik ruudus (*squared poverty gap index*, SPGI_CH – SPGI lastega peredes, PG – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot) *poverty gap*, PG_CH – vaesussüvik lastega leibkondades (mln eurot), PG/DPI – vaesussüvik suhtena kogu kasutatavasse tulusse (%).

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotleavad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

TABEL 18. TÖÖEALISTE INIMESTE JAOTUS MARGINAALSE MAKSUMÄÄRA JÄRGI

	Töötavad inimesed							Mitteaktiivsed						Inimeste arv, kellel METR>40%		
	Tähis	0% või vähem	0,1%-20%	20,1%-40%	40,1%-80%	80,1%-100%	üle 100%	0% või vähem	0,1%-20%	20,1%-40%	40,1%-80%	80,1%-100%	üle 100%	Töötavad	Mitteaktiivsed	Kokku
Baasstsenaarium	Baas	1.2	7.7	86.5	0.3	0.8	0.0	16.2	46.6	29.3	4.3	1.8	1.8	15914	6930	22844
Toimetulekutoetuse muutmise stsenaariumid																
tõus 100 euroni	tt1	1.2	7.5	86.4	0.3	1.0	0.0	16.2	46.0	29.2	4.3	2.4	1.9	16509	7662	24171
tõus 110 euroni	tt2	1.2	7.4	86.2	0.3	1.2	0.0	16.2	45.1	28.8	4.7	3.2	2.0	17276	8552	25828
tõus 125 euroni	tt3	1.1	7.4	85.9	0.4	1.5	0.0	16.2	43.5	29.1	5.6	3.7	1.9	19368	9905	29274
täiendav toetus 50 euro lapsega perele	tt4	1.2	7.7	86.5	0.3	0.8	0.0	16.2	46.5	29.1	4.6	1.8	1.8	15927	7387	23314
täiendav toetus 30 euro iga lapse kohta	tt5	1.2	7.7	86.5	0.3	0.8	0.0	16.2	46.5	29.1	4.6	1.8	1.8	15927	7387	23314
lapse kaal 0,9	tt6	1.2	7.6	86.4	0.3	0.9	0.0	16.2	46.5	29.2	4.3	1.9	1.9	16332	7277	23609
lapse kaal 1,0	tt7	1.2	7.5	86.4	0.3	0.9	0.0	16.2	46.2	29.1	4.5	1.9	2.0	16862	7746	24608
Vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiir (eurot)																
358	vp1	1.2	7.6	86.4	0.3	0.8	0.0	16.2	46.6	29.4	4.2	1.8	1.8	16277	6846	23123
373	vp2	1.2	7.7	86.4	0.3	0.8	0.0	16.2	46.6	29.3	4.2	1.8	1.8	16502	6742	23245
515	vp3	1.2	7.6	86.3	0.3	0.9	0.0	16.3	46.7	29.1	4.2	1.8	1.9	17352	6730	24082
679	vp4	1.2	7.7	86.1	0.3	0.8	0.0	16.3	46.7	29.2	4.1	1.8	1.8	17915	6686	24601
919	vp5	1.2	7.7	86.3	0.4	0.8	0.0	16.3	47.2	28.7	4.1	1.8	1.8	16763	6686	23449
Lapsetoetuse tõstmise stsenaariumid																
Kahekordne tõus 1. ja 2. lapsele	lt1	1.2	7.7	86.6	0.3	0.7	0.0	16.2	46.6	29.4	4.2	1.4	2.2	15183	6614	21797
1. laps 40 eurot, 2. laps 60 eurot, 3. ja järgnev 100 eurot	lt2	1.2	7.7	86.5	0.3	0.7	0.0	16.3	46.6	29.7	4.3	1.1	2.0	15220	6139	21358
Tulumaksuvabastuse ära kaotamisega seotud stsenaariumid																
1. ja 2. lapse lapsetoetuse tõus lapsetoetuse määra võrra.	tm1	1.2	7.4	86.7	0.3	0.7	0.0	16.1	45.7	30.3	4.3	1.8	1.8	15859	6910	22768

	Töötavad inimesed							Mitteaktiivsed						Inimeste arv, kellel METR>40%		
	Tähis	0% või vähem	0,1%-20%	20,1%-40%	40,1%-80%	80,1%-100%	üle 100%	0% või vähem	0,1%-20%	20,1%-40%	40,1%-80%	80,1%-100%	üle 100%	Töötavad	Mitteaktiivsed	Kokku
2. lapsele lapsetoetus tõus kolme lapsetoetuse määra võrra.	tm2	1.2	7.4	86.7	0.3	0.8	0.0	16.1	45.7	30.2	4.3	1.8	1.8	15892	6959	22851
Vajaduspõhisele toetusele täieliku ülemineku stsenaariumid, piirid (eurot)																
226	vt1	1.2	7.5	86.4	0.3	1.0	0.0	16.3	46.6	28.1	4.3	2.3	2.3	17127	8482	25609
329	vt2	1.2	7.5	86.2	0.3	1.0	0.0	16.1	46.0	28.7	5.1	2.1	2.0	18953	8845	27798
358	vt3	1.2	7.5	86.4	0.4	1.0	0.0	16.3	45.9	28.9	4.8	2.1	2.0	17654	8471	26125
373	vt4	1.2	7.5	86.4	0.4	1.0	0.0	16.3	45.7	29.1	4.7	2.2	2.0	17971	8422	26393
515	vt5	1.2	7.4	86.2	0.3	1.0	0.0	16.3	46.1	28.7	4.7	2.2	2.0	18510	8409	26918
679	vt6	1.2	7.5	85.9	0.4	1.1	0.0	16.3	46.2	28.9	4.5	2.0	2.0	20344	7867	28210
919	vt7	1.2	7.5	86.3	0.4	1.0	0.0	16.3	46.5	28.5	4.6	2.0	2.0	17732	8023	25755
1171	vt8	1.2	7.5	86.3	0.5	1.0	0.0	16.3	47.0	28.3	4.4	2.0	2.0	17883	7681	25564
Üksikvanema toetuse muutmise stsenaariumid																
Toetus neile, kes praegu saavad, toetus pool alampalka	yv1	1.2	7.7	86.5	0.3	0.8	0.0	16.2	46.2	29.0	4.8	1.8	2.1	15896	8049	23945
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, kes ei saa teiselt vanemalt elatist, toetus pool alampalka.	yv2	1.2	7.7	86.5	0.3	0.7	0.0	16.2	45.2	28.8	5.8	1.7	2.3	15956	9888	25844
Eelmiste variantide kombinatsioon	yv3	1.2	7.7	86.5	0.3	0.7	0.0	16.2	45.3	28.7	5.8	1.6	2.4	15899	9780	25679
Toetus üksi last kasvatavale vanemale, toetus pool alampalka.	yv4	1.2	7.7	86.5	0.3	0.7	0.0	16.2	45.1	28.5	6.2	1.7	2.3	15812	10541	26354
Vanemahüvitise vähendamise stsenaariumid																
kuni 3-aastastele lastele kahekordne lapsehooldustasu määr	vh1	1.2	7.7	86.5	0.2	0.8	0.0	16.4	46.3	29.0	4.8	1.5	1.9	15865	7463	23328
kuni 3-aastasele 1,5-	vh2	1.2	7.7	86.5	0.2	0.8	0.0	16.4	46.3	29.0	4.8	1.5	1.9	15930	7440	23370

	Töötavad inimesed							Mitteaktiivsed						Inimeste arv, kellel METR>40%		
	Tähis	0% või vähem	0,1%-20%	20,1%-40%	40,1%-80%	80,1%-100%	üle 100%	0% või vähem	0,1%-20%	20,1%-40%	40,1%-80%	80,1%-100%	üle 100%	Töötavad	Mitteaktiivsed	Kokku
kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele 0,5-kordne lapsehooldustasu määr kuni 3-aastasele 1,5-kordne lapsehooldustasu määr, 4–8-aastastele lastele, kes käivad lasteaia, 0,5-kordne lapsehooldustasu määr	vh3	1.2	7.7	86.5	0.2	0.8	0.0	16.3	46.6	29.4	4.2	1.5	2.1	15847	6700	22548
Lasteaia kohatase maksumuse stsenaariumid																
Baasstsenaarium	Basecc	1.2	7.6	86.5	0.3	0.9	0.0	16.1	46.7	29.2	4.3	1.8	1.8	15966	6930	22896
Kohatase 39 eurot	lh1	1.2	7.6	86.5	0.3	0.9	0.0	16.1	46.6	29.3	4.3	1.8	1.8	15966	6930	22896
Kohatase 100 eurot	lh2	1.2	7.7	86.4	0.3	0.9	0.0	16.1	46.8	29.1	4.3	1.8	1.8	15966	6930	22896
Kohatase 120 eurot	lh3	1.2	7.7	86.4	0.3	0.9	0.0	16.1	46.8	29.1	4.3	1.8	1.8	15966	6886	22852
Maksimaalne kasutamine 1,5–7-aastastele lastele, kohatase 78 eurot	lh4	1.5	7.6	86.1	0.3	0.9	0.0	16.2	47.4	28.4	4.3	1.8	1.8	16462	6930	23392
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine - praegune kasutamine	lh5	1.2	7.5	86.5	0.3	0.9	0.0	16.2	46.7	29.1	4.3	1.9	1.8	15891	6930	22821
Vajaduspõhise peretoetuse saajate vabastamine – maksim. kasutamine	lh6	1.5	7.5	86.1	0.3	0.9	0.0	16.3	47.5	28.2	4.3	1.9	1.8	16387	6930	23317

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Lisa 3. Subsideeritud lasteaia kohatasu rahalise väärtuse ümberjaotav mõju

1. Sissejuhatus

Alljärgneva analüüsi eesmärk on analüüsida riigi või kohalike omavalitsuste poolt subsideeritud alushariduse (ehk lasteaedade) ja lapsehoiuteenuse tagajärjel tekkivat jaotuslikku efekti ühiskonnas. Et käesolevas raportis tervikuna on fookuses just laste päevahoidmisega seonduv, eelkõige seos toetuste süsteemi ja leibkonna töiste sissetulekute ja mitte alushariduse sisuline pool, siis kui ei ole just eraldi rõhutatud, käsitletakse siin osas alusharidust (lasteaedasid) ja lapsehoiuteenuseid teksti lühiduse huvides ühiselt terminiga "lasteaiaid" ja "lasteaiaateenus".

Perepoliitika meetmete üheks eesmärgiks on tagada inimestele juurdepääs taskukohasele lasteaiaateenusele, et aidata ühildada pere- ja tööelu, luua mõlemale vanemale tööturul võrdsed võimalused ning seeläbi ennetada vaesust ning lastega kodusolevate vanemate puhul ka ohtu ühiskonnas sotsiaalselt tõrjutuks muutuda. Seega peaks lasteaiaateenuse näol tegemist olema ühe võimaliku tööturuga aktiveeriva instrumendiga. Selleks aga, et lasteaiaateenus aktiveeriks tööturul osalemist, peab see eelkõige jõudma nendeni, kes seisavad silmitsi raskustega tööturule sisenemisel (nt finantsraskused).

Riigi poolt subsideeritud teenuse üheks eesmärgiks ongi see muuta taskukohaseks eelkõige madala sissetulekuga leibkondade jaoks, kes ei pruugi teenust muidu tarbida. Kuna üha enam on hakatud poliitikameetmetes rahaliste hüvitiste kõrval rõhutama ka avalike teenuste osutamist, on tõstatunud küsimus, kui suur erinevus võib tekkida subsideeritud teenuste ja rahaliste hüvitiste tagajärjel toimunud tulude ümberjaotumises ühiskonnas. Kas madala sissetulekuga pered võivad avalikest teenustest sama palju kui jõukamad perekonnad ning milline on selle seos tulude ümberjaotumisega rahaliste hüvitiste korral? Kuigi mõlemad meetmed on oma olemuselt ümberjaotamismehhanismiga, on ühiskonna seisukohast ning poliitilistest eesmärkidest lähtuvalt oluline teada, kas ja mil määral aitab nende rakendamine vähendada ühiskonnas vaesust ning ebavõrdsust.

Lasteaiaateenuse subsideerimine võib toimuda läbi mitme kanali. Esiteks tasuvad lapsevanemad vaid osa kuludest ja ülejäänud makstakse kohaliku omavalitsuse või riigieelarve tuludest. Teiseks on võimalik, et osasid rahalisi toetusi makstakse peredele vaid siis, kui laps käib lasteaias. Viimaks, lapsevanemaid võib toetada rahaliselt ka läbi maksusüsteemi, näiteks saavad lapsevanemad maha arvata lasteaia kohatasu enda tulumaksustatavast tulust, vähendades seega tulumaksukoormust.

Enamikes riikides kasutatakse mõlema poliitikameetme – rahaliste hüvitiste ja subsideeritud lasteaia kohatasu – erinevaid kombinatsioone, kuid kummagi osatähtsus varieerub riigiti märgatavalt. Rahaliste hüvitiste eeliseks võrreldes subsideeritud lasteaia kohatasuga peetakse lapsevanema otsustamisvabadust – lapsevanemal on võimalik valida, kas jääda lapsega koju või kasutada lasteaiaateenust, ning viimase puhul otsustada vabalt valitud asutusetüübi kasuks (ei peaks vahet tegema era- ja munitsipaallasteaedadel). Sellest tulenevalt peaks ilma riigi sekkumiseta ka laste hoidmise teenuse turg kui tervik efektiivsemalt toimima, mis ühtlasi tagaks ka kõrgema kvaliteedi osutatavas teenuses. Kui lapsevanem ostaks lasteaiaateenust otse turult, tekiks tal samuti võimalus tööturule sisenemiseks, mistõttu võib ka rahaliste hüvitiste puhul eeldada tööjõupakkumise suurenemist. Rahaliste hüvitiste peamise vastuargumendina on välja toodud, et suurte toetuste korral võib kaasneda oht, kus lapsevanema stiimulid tööturule sisenemiseks vähenevad. Samuti võib esineda vastupidine olukord, kus saadava toetuse suurus ei pruugi olla piisav, et osta kõrgekvaliteedilist teenust, seega tekivad probleemid teenusele juurdepääsemise ning lõpuks ka ostetava teenuse

kvaliteedi osas. Samuti ei ole rahaliste hüvitiste puhul tagatud, et lapsevanemad kasutavad neid lapsele maksimaalselt kasulikul moel.

Subsideeritud lasteaia kohatasu eesmärgiks on soodustada lapsevanemate sisenemist tööturule ning teiselt poolt ühtlustada koolieelsete laste haridustaset. Riigi poolt subsideeritud lasteaia kohatasu eeliseks rahaliste hüvitiste ees on asjaolu, et vanematel on võimalik kasutada antud teenust soodsamatel tingimustel ning läbi tööturule sisenemise suurendada ka leibkonna kogusissetulekut.

Alljärgnevalt uuritakse, kuidas on Eestis kohalike omavalitsuste poolt tehtud kulud lasteaedade tarvis jagunenud lastega leibkondade sissetulekukvintiilide lõikes: kas jagunemine on olnud proportsionaalne sissetulekuga või mitte ja milline on see võrdlus rahaliste toetustega.

Uuringus antakse esmalt ülevaade metoodikast, kuidas on subsideeritud lapsehoiuteenuste arvutuslikku jaotuslikku mõju hinnatud varasemates rahvusvahelistes uuringutes, kasutades selleks peamiste alusmaterjalidena Verbist ja Matsaganis (2012) „The Redistributive Capacity of Services in the EU“, Lancker ja Ghysels (2012) „Who benefits? The social distribution of subsidized childcare in Sweden and Flanders“, Förster ja Verbist (2012) „Money or Kindergarten? Distributive Effects of Cash Versus In-Kind Family Transfers for Young Children“ ning Verbist ja Matsaganis (2009) „Distributional Effects of Publicly Funded Childcare“. Tuginedes nimetatud kirjandusele hinnatakse subsideeritud lapsehoiuteenuste arvutuslikku jaotuslikku mõju ka Eesti kohta. Eesti analüüsi läbiviimisel kasutatakse Eesti Sotsiaaluuringu 2011. aasta küsitlusandmeid nagu eelpool.

2. Subsideeritud lapsehoiuteenuse jaotusliku mõju metoodika ja varasemad tulemused

Riigi poolt subsideeritud lapsehoiuteenusest tulenevat kasu vaesuse vähendamiseks ning sissetulekute ümberjaotamiseks mõõdetakse üldjuhul kui lisasissetulekut leibkonnale ehk kasutatakse n.ö laiendatud sissetuleku meetodit. Antud meetodi puhul on avalikust teenusest saadav kasu selle rahalises vääringus lisatud teenust kasutava leibkonna sissetulekule. Samas ei saa teenusest tulenevat kasu käsitleda sissetulekuna selle klassikalises mõttes, mis teeb ka antud näitaja kvantitatiivse mõõtmise raskendatuks. Varasemate uurimuste puhul on üldiselt kasutatud lähenemist, kus eeldatakse, et avalikust teenusest saadav kasu leibkonna jaoks on võrdne riigi poolt vastava teenuse osutamiseks tehtud kuludega. Hinnang saadavale kasule antakse seega sisendi ja mitte väljundi põhjal.

Avalike teenuste jaotusliku efekti leidmisel tuleb arvestada ka asjaoluga, et teenuste pakkumine on tihedalt seotud selle järgi oleva nõudlusega. Seega, kui jaotada riigi poolt tehtud kulutused avaliku teenuse osutamiseks vastavalt teenuse kasutamisele sissetulekukvintiilide lõikes, tuleb silmas pidada, et kui ühte sissetulekukvintiili läheb võrreldes teiste sissetulekukvintiilidega ebaproportsionaalselt suurem subsiidiumi summa, siis see ilmingimata ei tähenda, et selles sissetulekukvintiilis on olukord soodsam kui teistes. Selle taga võib peituda nii institutsionaalne kui ka nõudlusest tulenev tegur. Võttes antud juhul aluseks lapsehoiuteenuse, võib sissetulekukvintiilide lõikes subsiidiumi summa suure erinevuse taga olla nii lapsehoiuteenust kasutavate laste arv, kasutamise intensiivsus (täis- või osajaga kasutamine), lastehoiu koha maksumus (näiteks tasu seotus leibkonna sissetuleku või lapse vanusega) kui ka maksusoodustuste süsteemist tulenev erinevus. Samuti ei saa riikidevahelises võrdluses seostada riigi poolt lapsehoiuteenusele tehtavaid suuremaid kulutusi osutatava teenuse kõrgema kvaliteediga.

Subsideeritud lapsehoiuteenuse jaotusliku efekti hindamiseks on enam levinud kaks võimalust. Esimese puhul leitakse riigi poolt lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kogukulude jaotus sissetulekukvintiilide lõikes vastavalt teenust kasutavate laste arvule. Sellisel juhul saab anda hinnangu, kas kvintiili läinud subsiidiumi summa on ebaproportsionaalselt suur või väike, kui arvestata

kvintiili kuuluvate inimeste osakaalu kogu populatsioonist (ehk võrrelduna 20%-ga). Teise meetodi puhul vaadatakse ühte kvintiili läinud subsiidiumi summa osakaalu leibkondade sissetulekust. Üldjuhul kasutatakse selle meetodi puhul lähenemist, mis võtab arvesse tegelikku teenuse tarbimist ehk subsiidiumi osakaalu leidmisel kvintiilide lõikes lähtutakse ainult nende leibkondade sissetulekutest, kes ka tegelikult kasutavad lapsehoiuteenust. Samas võib leida ka lähenemist, kus sissetulekukvintiilide lõikes on leitud subsiidiumi osakaal kõikide sissetulekukvintiili kuuluvate leibkondade sissetulekutest.

Kõigi avalike teenuste puhul tuleks ka analüüsida, kuidas selle teenuse kasutamine muutub erinevate karakteristikutega inimeste seas ning milline on peamine sihtrühm, kes seda teenust kasutab (lapsehoiuteenuse puhul nt lapsed vanuses 0-6). Selleks et arvestada teenusega seotud nõudluses esinevaid erinevusi, tuleb analüüsi läbiviimisel kasutada ekvaliseeritud skaalat. Kuna majapidamiste vajadused muutuvad ebaoproportsionaalselt iga uue liikme lisandumisel, siis mastaabisäästu arvestamiseks ja jaotusliku efekti uurimiseks kasutatakse majapidamiste netosissetuleku kohandamiseks kõige sagedamini modifitseeritud OECD skaalat (1:0,5:0,3). Kuid antud skaala on eelkõige mõeldud rahalise sissetuleku ekvaliseerimiseks, kuna osad mitterahalised sissetulekud võivad olla seotud vajadustega, mis ei ole mõõdetavad antud ekvaliseerimiskaala puhul.

Juhul kui leibkonna rahalise sissetuleku hulka on arvatud ka mitterahalise sissetuleku komponendid (ehk kasutatakse laiendatud sissetuleku meetodit) ning seejuures kasutatakse rahalise sissetuleku jaoks mõeldud ekvaliseerimiskaalat, võib saadud tulemustes tekkida kooskõllisuse/loogilisuse probleem. Kuid hoolimata ohust kooskõllisuse probleemi tekkimiseks, kasutatakse enamikes empiirilistes analüüsidest siiski rahalise sissetuleku jaoks mõeldud ekvaliseerimiskaalat.

Antud lähenemise kaitseks on kirjanduses välja toodud järgmised argumendid: mitterahaliste hüvitiste puhul ei kaasne majapidamises mastaabisäästu, mis tähendab, et antud kulutuste summa võib jagada kõigi leibkonna liikmete arvuga. Kuid seejuures tuleb silmas pidada, et teenusest saadav kasu ei ole jaotunud kõikide pereliikmete vahel võrdselt, mistõttu tuleb see lisada ekvaliseeritud sissetulekule indiviidi baasil. Sellest tulenevalt peetakse sama ekvaliseerimiskaala kasutamist nii sularahaliste kui ka laiendatud sissetulekute puhul kuldseks keskteeks kõikidest võimalustest. Samas tuleb arvestada, et antud lähenemine eirab fakti, et tervise- ja haridusteenusega seotud vajaduste suurus ei sõltu leibkonnas mastaabisäästust, mida aga eeldatakse standardse rahalise sissetuleku jaoks mõeldud ekvaliseerimiskaala puhul. (Leppik (2014) vaatab erinevate ekvaliseerimiskaalade mõju vaesuse määrale.)

Seega ka lapsehoiuteenuse puhul tuleb analüüsida, kas selle kasutamise rohkus väljendab antud teenuse järele olevat nõudlust või pigem peegeldab selle kasutamise rohkus inimeste eelistusi. Esimesel juhul tuleks analüüsi läbiviimiseks leida uus ekvaliseerimiskaala, mis arvestaks ka nõudlusega, ning teisel juhul ei ole vaja eraldi uut ekvaliseerimiskaalat leida.

Tuginedes eelpool väljatoodule, ilmneb, et riigi poolt subsideeritud lapsehoiuteenuse jaotusliku efekti leidmiseks on vaja andmeid eelkõige lapsehoiuteenuse kasutajate ning kasutatava teenuse karakteristikute kohta. Selleks et välja arvutada leibkonnaspetsiifiline subsiidiumi tase, on vaja teada teenust kasutavate laste arvu leibkonnas, teenuse kasutamisintensiivsust (täiskohaga või osaajaga, näiteks tundide arv kuus) ning informatsiooni ka kasutatava lapsehoiuasutuse tüübi kohta. Samuti tuleb subsiidiumi taseme leidmisel arvestada ka võimalike soodustustega lapsehoiuteenuse tasus, mis võib leibkonnale osaks saada näiteks teenust kasutavate laste arvust, laste vanusest, leibkonna sissetulekust või üldisest maksusoodustuste süsteemist tingituna.

Selleks et leida riigi poolt tehtud kulutused lapsehoiuteenuse tarvis ühe teenust kasutava lapse kohta, tuleks arvesse võtta lapsehoiuasutuse tüüpi, kuna tihti esineb nende riigipoolses finantseerimises

iseärasusi, samuti tuleks arvestada ka leibkonna elukohast tingitud erinevusi subsiidiumi suuruses. Riigipoolsetest andmetest on seega vaja teada kulutuste suurust lapsehoiuteenusele nii riigi erinevate haldusüksuste kui ka erinevate lapsehoiuasutuse tüüpide lõikes ning leidmaks kulutuste taset ühe teenust kasutava lapse kohta, on vaja teada ka lapsehoiuteenust kasutavate laste arvu.

Selleks et uurida subsiidiumite jaotust ühiskonnas, võetakse uuringutes enamasti aluseks jaotus ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes, mistõttu on vaja teada ka leibkonna netosissetulekut ekvaliseeritud kujul ning tulukvintiili, kuhu leibkond kuulub. Ekvaliseerimiseks kasutatakse üldiselt modifitseeritud OECD skaalat: 1:0,5:0,3.

Alljärgnevalt on toodud ülevaade mõnedest varasematest uuringutest. Verbist ja Matsaganis (2009) võtavad vaatluse alla viis riiki: Belgia, Soome, Saksamaa, Kreeka ja Rootsi. Kasutatud on peamiselt EU-SILC küsitlusuuringu andmeid aastate 2004 ja 2005 kohta. Subsideeritud lapsehoiuteenuse jaotusliku efekti leidmisel on lähtutud põhimõttest, et kasu teenusest on võrdväärne kasuga rahalistest toetustest ehk riigi poolt tehtud subsiidiumeid vaadatakse vastavalt leibkonnaspetsiifilisele subsiidiumitasemele sissetuleku lisana. Analüüsi läbiviimiseks on kõigepealt leitud lapsehoiuteenust kasutavate laste jaotus leibkondade sissetulekukvintiilide lõikes (vaadatakse lapsi vanuses 0-6) ning vastavalt riigi poolt tehtud kuludele ühe lapse kohta on leitud, kuidas riigi poolt lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kogukulude summa jaotub sissetulekukvintiilide vahel. Selle tulemusena on ka näha, kui suure osa sissetulekukvintiilide lõikes moodustab saadud subsiidium kõikide sissetulekukvintiili kuuluvate leibkondade netosissetulekust. Kuna autorite poolt läbi viidud analüüsi eesmärgiks on välja selgitada, kas lapsehoiuteenuse subsideerimine vähendab ühiskonnas ebavõrdsust ning vaesust, on leibkonnaspetsiifiliste subsiidiumitasemete põhjal leitud uus sissetulekujaotus. Selleks on nende leibkondade netosissetulekule, kes kasutavad lapsehoiuteenust, lisatud leibkonnaspetsiifiline subsiidiumitase ning vastavalt uuele sissetuleku jaotusele leitud uuesti ka ebavõrdsust ja vaesust mõõtvad indikaatorid (Gini koefitsient, Atkinsoni indeks, suhteline vaesusepiir, suhtelise vaesuse määr ning vaesuse lõhe).

Lancker ja Ghysels (2012) võtsid vaatluse alla kaks riiki: Rootsi ja Flandria (Belgia regioon). Kasutatud on riigispetsiifilisi andmeid, Flandria puhul vastavalt *Flemish Families and Care Survey (FFCS) 2004-2005*. aasta andmeid, ning Rootsi puhul *Swedish Level of Living Survey (LNU) 2000*. aasta andmeid. Vaatluse alla on võetud samuti subsideeritud lapsehoiuteenuse jaotuslik efekt, kuid ebavõrdsust ja suhtelist vaesust antud artiklis ei uurita. Artikkel keskendub rohkem lapsehoiuteenuse kui tööturgu aktiveeriva instrumendi uurimisele, millest tulenevalt on uuringus põhjalikuma tähelepanu alla võetud ka töötatud töötunnid, töötute leibkondade osakaal ning naiste tööhõivemäär sissetulekukvintiilide lõikes. Leibkondade sissetulekuid ja sellest tulenevaid kvintiile kasutatakse antud juhul leibkondade sotsiaalse positsiooni määramiseks (mida kõrgem sissetulek, seda suurema tõenäosusega osalevad leibkonnast mitmed liikmed tööturul ning vastupidi). Analüüsi tulemusel tahetakse jõuda järelduseni, kas subsideeritud lapsehoiuteenus jaotub rohkem neile, kes juba osalevad tööturul ning seega omavad ka suuremat sissetulekut, või siiski mõjub lapsehoiuteenus tööturgu aktiveerivana ka nende leibkondade hulgas, kus ollakse veel lastega kodus ning omatakse seega madalamat sissetulekut. Analüüsi valim hõlmab ainult neid leibkondi, kus noorim laps oleks alla 3 aasta vana. Sedasi tahetakse tagada, et analüüs keskendub peamiselt lapsehoiuteenuse ja mitte hariduslike aspektide uurimisele. Riigipoolsete kulutuste leidmisel lapsehoiuteenusele on Flandria puhul arvestatud ka maksusoodustusi, kuna lapsehoiuteenusega seotud kulud on seelsetel tingimustel võimalik lastevanematel oma maksustatavast tulust maha arvata. Maksusoodustuste kogusumma arvutamiseks kasutati mikrosimulatsiooni mudelit MISIM ning leitud summa lisati riigi poolt lapsehoiuteenusele tehtavate kulude kogusummale. Järgnevalt jaotati riigi poolt lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kulude kogusumma sissetulekukvintiilide lõikes ära, eristades seejuures nii otseseid kui

kaudseid subsidiume. Kaudsete subsidiumite all on antud juhul mõeldud maksusoodustusi. Riigi poolt tehtavate kogukulude jaotamisel lapsehoiuteenusele sissetulekuvintiilide lõikes lähtuti eelnevalt leitud lapsehoiuteenust kasutavate laste osakaaludest. Lanckeri ja J.Ghyselsi uuringu puhul on tulemustest näha, et Flandrias jaotuvad riigi poolt lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kulutused (ilma maksusoodustusi arvestamata) kõige suuremas osas vaesematele ehk esimesele ja teisele sissetulekuvintiilile, ning kõige väiksem osa läheb neljandale sissetulekuvintiilile. Kui arvestada subsidiumite jaotusesse ka maksusoodustustest tulenevat jaotuslikku efekti, on tulemused vastupidised ehk kõige suurem osa jaotub kõige rikkamale ehk viiendale sissetulekuvintiilile ning kõige väiksem osa jaotub esimesele sissetulekuvintiilile. Rootsi puhul ei ole maksusoodustustest tulenevat jaotuslikku efekti uuritud ning tulemused lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kulude jaotumisest sissetulekuvintiilide lõikes on järgmine: esimese nelja sissetulekuvintiili puhul on subsidiumi jaotumine enamjaolt samas suurusjärgus, kuid kõige rohkem läheb teise sissetulekuvintiili. Kõige väiksem osa riigi poolt tehtud kulutustest läheb kõige rikkamasse ehk viiendasse sissetulekuvintiili.

Lapsehoiuteenuse jaotusliku mõju analüüsi on 2012. aastal läbi viinud ka OECD (M.Förster, G.Verbist). Uuringu eesmärgiks oli omavahel võrrelda rahalistest hüvitistest ning mitterahalistest hüvitistest, antud juhul siis avalikult subsideeritud lapsehoiuteenusest, tekkinud jaotuslikku efekti. Samuti analüüsiti, kuidas kummagi instrumendi jaotusliku efekti tulemusel muutub ühiskonnas vaesus ning sissetulekute ebavõrdsus. Ka antud uuringu läbiviimisel kasutati lapsehoiuteenuse puhul „laiendatud sissetuleku“ meetodit, kus riigi poolt lapsehoiuteenuse subsideerimise tarvis tehtud kulutused lisati lapsehoiuteenust kasutavate leibkondade netosissetulekule. Arvesse võeti seejuures laste arvu leibkonnas ning lapsehoiuteenuse kasutamise intensiivsust (tundide arv). Uute sissetulekute põhjal leiti uued vaesuse ja ebavõrdsuse näitajad. Analüüsi läbiviimiseks kasutati 27 OECD riigi andmeid (EU-SILC 2007, HILDA 2007, LIS 2004) ning analüüsitavaks näitajaks oli ECEC (*early childhood education and childcare services*) ehk varajase lapsepõlve haridust ning lapsehoiuteenust kirjeldav näitaja. Antud näitaja sisaldab endas andmeid nii koolieelse hariduse kui ka eraldi lapsehoiuteenuse kohta, mida andmete kättesaadavuse korral prooviti riikide lõikes ka eraldi analüüsida. Analüüsi valim hõlmab ainult neid leibkondi, kus on koolieelses eas olevaid lapsi, antud uuringu puhul siis vähemalt üks kuni 6-aastane laps. Nende leibkondade ekvaliseeritud netosissetulekute põhjal moodustati ka sissetulekuvintiilid, mille lõikes vaadatakse riigi poolt lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kulude jaotumist. Uuringu käigus on läbi viidud ka simulatsioonid, kus vaadatakse jaotusliku efekti muutumist tingimustes, kus kogu lapsehoiuteenuse tarvis tehtud kulutused oleks rahalised hüvitised ning vastupidi, ehk kulutusi rahaliste hüvitiste tarvis käsitletakse kuludena avalikult subsideeritud lapsehoiuteenuse tarvis. Selle tulemusel proovitakse anda hinnang, milline on olenevalt kasutatavast poliitilisest meetmest võimalik saadav võit või kaotus jaotuslikus efektis ning milliseid muudatusi võib see esile kutsuda lapsehoiuteenuse pakkumises ning nõudluses. Uuringu tulemustest nähtub, et kõige suurem osa ECEC-i (*early childhood education and childcare services*) tarvis tehtud kulutustest läheb esimesse sissetulekuvintiili Ungari, USA, Tšehhi, Kanada, Hollandi, Luksemburgi, Austria, Itaalia, Mehhiko, Islandi ja Prantsusmaa puhul, jäädes kõigi korral üle 20%. Kui vaadata kõige rikkamasse ehk viiendasse sissetulekuvintiili jaotuvate summade osakaale, on näha, et kõige rohkem jaotub sinna Hispaania, Slovakkia, Suurbritannia, Poola, Portugali ja Iirimaa puhul, jäädes kõigi puhul üle 20%. Kõige rohkem üle 20% jaotub viiendasse sissetulekuvintiili Poola ja Iirimaa puhul. Kui vaadata ECEC näitaja puhul eraldi ainult lapsehoiuteenusele tehtavaid kulutusi (12 OECD riigi põhjal), on näha, et üle 20% läheb esimesele sissetulekuvintiilile ainult Itaalia ja Ungari puhul, jäädes Itaalia puhul 30% piirimaile. Kõige vähem ehk alla 10% lapsehoiuteenusele tehtavatest kuludest jaotub esimesse sissetulekuvintiili Prantsusmaa ja Belgia puhul. Kui vaadata kõige rikkamasse ehk viiendasse sissetulekuvintiili jaotuvate summade osakaale, on näha, et üle 20% lapsehoiuteenusele tehtavatest

kuludest jaotub Luksemburgi, Suurbritannia, Hollandi, Poola, Prantsusmaa ja Belgia puhul. Kõige selgemini eristub teistest Poola, kus vastav näitaja jääb 40% piirimaile.

Matsaganis ja Verbist (2012) vaatavad sotsiaalsete teenuste jaotuslikku mõju üldiselt: kas teenuste jaotusliku efekti tulemusel väheneb ühiskonnas vaesus ja ebavõrdsus või soosib teenuste jaotuslik efekt rohkem rikkaid kui vaeseid; kuidas võrrelda omavahel teenuste ja rahaliste hüvitiste jaotuslikust efektist tulenevat kasu; kas suurem orientatsioon avalike teenuste pakkumisele on ajapikku mõjutanud tulude ümberjaotamise efektiivsust? Analüüsis on vaatluse alla võetud kolm suuremat teenusekategoriat: tervishoid, haridus ja lapsehoid ning analüüsi läbiviimiseks on kasutatud EU-SILC 2007. aasta andmeid, mille põhjal on tulemused esitatud 21 Euroopa Liidu riigi jaoks. Iga teenusekategorია jaoks on leitud erinevad ekvaliseeritud skaalad, tuginedes seejuures nõudluse erinevusele, mis võib olla tingitud iseärasustest teenuse kasutajate karakteristikutes (nt vanus). Eelnevalt nimetatud teenustekategoriate puhul on leitud, kuidas on riigi poolt tehtud kulud jaotunud sisetulekukvintilide lõikes ning seejärel, hindamaks, kui tõhusad on avalikult pakutavad teenused vähendamaks vaesust ning ebavõrdsust ühiskonnas, on leitud uuesti suhtelist vaesust ning ebavõrdsust mõõtvad indikaatorid (Gini koefitsient, suhteline vaesusepiir/vaesuse määr). Analüüsi läbiviimisel tuginetakse samuti „laiendatud sisetuleku“ meetodile. Tulemustest on näha, et üle 20% ECEC-i (*early childhood education and childcare services*) tarvis tehtud kulutustest jaotub esimesse sisetulekukvintiili Ungari, Luksemburgi, Prantsusmaa, Belgia, Hollandi, Tšehhi ja Austria puhul. Kõige vähem ehk alla 10% jaotub esimesse sisetulekukvintiili ainult Iirimaa puhul. Kõige rohkem ehk üle 20% ECEC-i tarvis tehtud kulutustest jaotub viiendasse ehk kõige rikkamasse sisetulekukvintiili Hispaania, Poola, Eesti, Portugali, Kreeka, Suurbritannia, Slovakkia ja Iirimaa puhul. Nimetatud riikidest eristub märgatavalt Iirimaa, kus viiendasse sisetulekukvintiili jaotub üle 30%. Antud uuringu puhul ei ole ECEC näitajas eristatud andmeid lapsehoiuteenuse ja eelkooli (kui haridusliku aspekti) tarvis tehtud kuludes.

3. Eesti analüüs

3.1. Andmete ja metoodika tutvustus

Selleks et ka Eesti kohta läbi viia subsideeritud lasteaiakohtade jaotusliku mõju analüüsi, tuginetakse järgnevalt Eesti Sotsiaaluuringu 2011. aasta andmetele (edaspidi ESU 2011). Uuringus osales kokku 4993 leibkonda ning saadud andmetest on võimalik kasutada järgmisi näitajaid: leibkondade elukoht, aastane bruto- ja netosissetulek (k.a ekvaliseeritud kujul), leibkondade tulukvintil, leibkondades elavate laste arv ning nende vanuseline jaotus, lapsehoiuteenuse, sh lasteaia kasutamine ning leibkonna kulud lapsehoiuteenusele või lasteaia kohale ühes kuus. ESU 2011 andmete põhjal ei ole võimalik eristada lasteaeda eralapsehoiust.¹⁵ Uurimaks lasteaia kasutamist Eestis, lähtutakse koolieelikutest ehk kuni seitsmeaastastest lastest.

Selleks et uurida riigi või kohalike omavalitsuste poolt lasteaedadele tehtud kulutusi, kasutatakse Eesti sotsiaalministeeriumi poolt tellitud uuringu 2011. aasta andmeid (Ainsaar, Soo 2012), kust võetakse maakondade lõikes vaatluse alla järgmised näitajad: munitsipaallasteaias käivate laste arv ning omavalitsuse enda vahenditest tehtud kulutused munitsipaallasteaedadele. Esialselt plaaniti analüüs

---

¹⁵ Lapsehoiuteenuse kasutamise väljaselgitamiseks tugineti ESU 2011 küsimusele „Kas laps käib lasteaias, lastesõimes, erilasteaias või eelkoolis?“ (tunnuse nimetus B16).

küll läbi viia omavalitsuse kogukulude põhjal lastepäevahoiule¹⁶, mis sisaldab kulutusi kõikidele lastepäevahoiu asutustele, kus lapsed on professionaalse hoidja järelvalve all (k.a munitsipaallasteaiad). Kuid antud näitaja jäeti siiski analüüsist välja, kuna ESU 2011 andmetest selgus, et valimis oleks ainult üks laps, kes käiks mõnes muus perekeskuses või lapsehoiuasutuses¹⁷. Seega jäädi analüüsi läbiviimisel näitaja juurde, mis kirjeldab omavalitsuse enda vahenditest tehtud kulutusi ainult munitsipaallasteaedadele. Samas tuleb antud näitaja puhul silmas pidada, et kulutustest on välja arvatud riigilt laekunud sihtotstarbelised summad ning muudest finantsallikatest saadud summad, mistõttu võivad saadud tulemused alahinnata subsideeritud lasteaiateenuse koguväärtust.

Antud analüüsi puhul arvestatakse leibkonnaspetsiifilise subsidiumi leidmisel ainult maakondlikust erinevusest tulenevate iseärasustega kogukuludes ühe lapse kohta. Seega ei ole analüüsi kaasatud näiteks maksusoodustustest, leibkonna laste arvust, lasteaiateenuse kasutamise intensiivsusest või leibkonna sissetulekust sõltuva lapsehoiutasu võimalikke mõjusid jaotuslikule efektile. Samuti on antud analüüsi puhul vaatluse alla võetud ainult lühiajalised efektid ning pikemaajalisi jaotuslikke, mis võivad tingitud olla tööjõupakkumise suurenemisest, ei uurita. Analüüs on läbi viidud leibkondade tasemel, et näha, kuidas on kohalike omavalitsuste poolt lasteaedadele (antud juhul munitsipaallasteaedadele) tehtavad kulud jaotunud erinevate majapidamiste vahel.

Subsideeritud lasteaiateenuse jaotusliku efekti hindamiseks kasutatakse alljärgnevalt kahte lähenemist. Esiteks, teades leibkondade jaotust ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes ning leibkonnaspetsiifilisi subsidiumite summasid, on võimalik leida kohalike omavalitsuste poolt lasteaiateenuse tarvis tehtud kogukulude jaotus sissetulekukvintiilide lõikes. Teise meetodi puhul vaadatakse sissetulekukvintiili jaotunud subsidiumi summa osakaalu leibkondade laiendatud sissetulekust ning seejuures lähtutakse tegeliku tarbimise meetodist ehk subsidiumi osakaalu leidmisel lähtutakse ainult nende leibkondade laiendatud sissetulekust, kes ka tegelikult kasutavad lasteaiateenust.

Selleks et arvestada ka teenuse järel olevas nõudluses esinevaid iseärasusi, on analüüsi läbiviimisel kasutatud ekvaliseeritud näitajaid. Antud raportis kasutatakse modifitseeritud OECD tarbimisskaalat 1:0,5:0,3. Alternatiivne võimalus on kasutada teenusespetsiifilist skaalat.¹⁸

Analüüsietapid uurimaks subsideeritud lasteaiateenuse jaotuslikku mõju Eestis:

- Esitatakse illustreerivad andmed laste vanuselisest jaotusest ning lasteaiateenuse kasutamisest ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes, vaadates seejuures kuni seitsmeaastaseid lapsi.
- Leitakse kohalike omavalitsuste kulutuste suurus lasteaiateenuse tarvis ühe lasteaiateenust kasutava lapse kohta, võttes seejuures arvesse maakondlikku erinevust. Tulenevalt andmete piiratusest kasutatakse vastavate näitajatena kohalike omavalitsuste poolt tehtavaid kulutusi munitsipaallasteaedadele ning munitsipaallasteaias käivate laste arvu.

---

¹⁶ Omavalitsuse kogukulu lastepäevahoiule sisaldab kulutusi omavalitsuse munitsipaallasteaedadele, lasteaed-alg(põhi)kooli lasteaias osale, eralasteaedadele, omavalitsuse ja era/MTÜ mängutubadele, perekeskustele, perepäevahoiule, teistele omavalitsustele makstud summasid nende lasteaedades käivate laste eest ning muid kulutusi lapsehoiuteenustele.

¹⁷ Muu lastepäevahoiu kasutamise väljaselgitamiseks tugineti ESU 2011 küsimusele „Kas laps käib mõnes muus laste- ja perekeskuses või lastehoiuasutuses, kus last hoiab professionaalne hoidja?“ (tunnuse nimetus BL3).

¹⁸ Vt Cenely Leppik (2014) "Teenuste jaotuslikud efektid Eesti subsideeritud lasteaiateenuse näitel", magistritöö, Tartu Ülikooli majandusteaduskond, 2014.

- Leitakse lasteaiateenust kasutavate laste arv leibkondade lõikes ning sellest lähtuvalt arvutatakse kohalike omavalitsuste poolt saadava subsiidiumi summa, mis üldistatuna esitatakse ka ekvaliseeritud netosissetuleku kvintilide tasemele.
- Selleks et leida kohalike omavalitsuste poolt lasteaiateenuse tarvis tehtud kulude jaotus ekvaliseeritud netosissetuleku kvintilide lõikes, vaadatakse ühe variandina lasteaiateenuse kogukulude jaotumist sissetulekukvintilide vahel ning jaotuslikule efektile antakse hinnang vastavalt jaotunud subsiidiumite osakaaludele.
- Kasutades subsideeritud lasteaiateenuse jaotusliku efekti leidmiseks ka teist meetodit, leitakse leibkondade laiendatud sissetulekud ehk leibkondade ekvaliseeritud netosissetulekule on lisatud teenusest saadav kasu selle rahalises vääringus ning ekvaliseeritud kujule viiduna. Seejärel vaadatakse sissetulekukvintiili läinud ekvaliseeritud subsiidiumi osakaalu nende leibkondade laiendatud sissetulekust, kelle lapsed osalevad lasteaiateenuses.
- Võrdlemaks rahalistest hüvitistest tulenevat jaotuslikku efekti subsideeritud lasteaiateenusest tuleneva jaotusliku efektiga, on esitatud joonis illustreerimaks, kui palju moodustavad rahalised hüvitised ning avaliku lasteaiateenuse subsiidiumid leibkondade laiendatud sissetulekust ekvaliseeritud netosissetuleku kvintilide lõikes.

3.2. Tulemused

Järgnev analüüs põhineb Eesti sotsiaalministeeriumi (Ainsaar, Soo 2012) ja ESU 2011. aasta andmetel, kust põhjalikuma vaatluse alla on võetud kuni seitsmeaastaste laste vanuseline jaotus, nende osalemine formaalses lasteaiateenuses ning maakondade lõikes kohalike omavalitsuste poolt tehtavad kulutused munitsipaallasteaedadele. Kulutusi vaadatakse ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta.¹⁹

Alljärgnevas tabelis on esitatud kohalike omavalitsuste poolt munitsipaallasteaedadele tehtavate kulutuste kirjeldav statistika. Tulemusi on vaadatud ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta maakondade lõikes. Tabelist on näha, et varieeruvus maakondade lõikes on märgatav. Maksimaalne summa, mida ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta aastas makstakse, on 2513€ ning minimaalne 1763€. Keskmiselt makstakse lasteaiateenuse subsiidiumit Eestis ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta 2039€ aastas, maakondade keskmine on 2205€.

TABEL 19. MUNITSIPAALLASTEAEDEDELE TEHTAVAD KULUTUSED LAPSE KOHTA KOHALIKE OMAVALITSUSTE POOLT MAAKONDADE LÕIKES 2011. AASTAL

Näitaja	Subsiidium lapse koht aastas, €
Maakondade maksimum	2513
Maakondade miinimum	1763
Maakondade keskmine	2205
Maakondade keskmiste standardhälve	211
Eesti keskmine	2039

Allikas: Ainsaar, Soo (2012), autorite arvutused.

¹⁹ Tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et Eesti sotsiaalministeeriumi andmete põhjal mõeldakse lapsehoiuteenuses osalemise all munitsipaallasteaias käimist ning ESU 2011. andmete põhjal mõeldakse osalemist lapsehoiuteenuses üldiselt ehk ei eristata munitsipaallasteaedu eralapsehoiust.

Järgnevas tabelis on esitatud täpsustavad andmed munitsipaallasteaedadele tehtavatest kuludest (ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta) maakondade lõikes. Tabelist on näha, et kõige suuremad kulutused ühe lapse kohta tehakse Jõgevamaal, Ida-Virumaal ning Pärnumaal, vastavalt 2513€, 2495€ ja 2458€ aastas. Kõige väiksemad kulutused munitsipaallasteaedade tarvis ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta tehakse Harjumaal, Saaremaal ja Võrumaal, vastavalt 1763€, 1916€ ja 2038€ aastas. Kui vaadata eraldi näitajat, mis arvestab ainult Eesti suuremaid linnu, on ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta tehtavad kulud 1844€ aastas. Selleks et saada paremat ülevaadet antud summade põhjal tekkinud maakondade järjestusest, kõrvutatakse leitud subsiidiumite summad munitsipaallasteaias käivate laste arvuga maakondade lõikes. Võrreldes omavahel Jõgevamaa ja Harjumaa munitsipaallasteaias käivate laste arvu, on märgata, et erinevus on antud näitaja puhul pea 23-kordne, mistõttu ei saa munitsipaallasteaedadele tehtavate kulude põhjal ühe munitsipaallasteaias käiva lapse kohta järeldada, et Jõgevamaal oleks munitsipaallasteaias käivate laste olukord parem kui Harjumaal. Seega erinevus kulutuste tasemes on tingitud teenuse järele olevast nõudlusest ning mitte osutatava teenuse kvaliteedist. Kui võrrelda munitsipaallasteaias käivate laste arvu poolest võrdväärseid maakondi, näiteks Jõgevamaad ja Valgamaad, võib täheldada, et Jõgevamaal on munitsipaallasteaias käivaid lapsi mõnevõrra vähem, kuid subsiidium ühe lapse kohta on aastas suurem.

TABEL 20. MAAKONDADE LÕIKES 2011. AASTAL KOHALIKE OMAVALITSUSTE POOLT MUNITSIPAALLASTEAEDEDELE TEHTAVAD KULUTUSED ÜHE MUNITSIPAALLASTEAIAS KÄIVA LAPSE KOHTA NING MUNITSIPAALLASTEAIAS KÄIVATE LASTE KOGUARV.

Maakond	Subsiidium lapse kohta aastas, €	Munitsipaallasteaias käivate laste arv
Jõgevamaa	2513	1264
Ida-Virumaa	2495	6904
Pärnumaa	2458	4128
Valgamaa	2381	1279
Viljandimaa	2311	1991
Põlvamaa	2272	1086
Raplamaa	2189	1626
Läänemaa	2186	1070
Järvamaa	2178	1401
Tartumaa	2170	7399
Lääne-Virumaa	2146	2581
Hiiumaa	2063	343
Võrumaa	2038	1564
Saaremaa	1916	1452
Harjumaa	1763	30322
Suured linnad	1844	40608

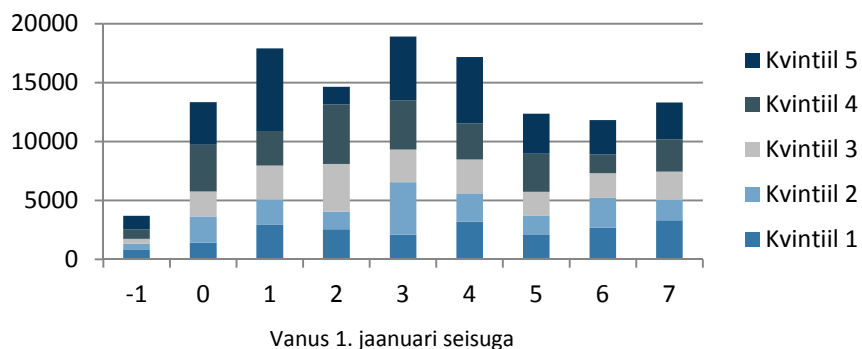
Allikas: Ainsaar, Soo (2012), autorite arvutused.

Järgnevalt on ESU 2011 andmete põhjal esitatud illustreeriv joonis kirjeldamaks kuni seitsmeaastaste laste arvu jaotust vanuse²⁰ ja kvalifitseeritud netosissetuleku kvintilide lõikes (vt. joonis 24). Jooniselt

²⁰ Vanus on ESU 2011 andmebaasis esitatud 1. jaanuari seisuga, kuid küsitlus ise toimus ajavahemikus märts kuni mai. Seega, kui laps sündis ajavahemikus veebruar kuni mai, siis on tema vanuseks andmebaasis märgitud -1.

on näha, et kõige enam on kolme-, ühe- ja neljaastaseid lapsi, ning kõigi nimetatud vanuserühmade puhul kuulub suurem osa lastest viiendasse ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiili. Kõige vähem on kuue- ja viieaastaseid lapsi ning ka neid, kes ei olnud 2011. aasta 1. jaanuari seisuga veel sündinud (vanuseks sel juhul -1).

JOONIS 24. KUNI SEITSMEEAASTASTE LASTE ARV VANUSE NING EKVALISEERITUD NETOSISSETULEKU KVINTIILIDE LÕIKES.

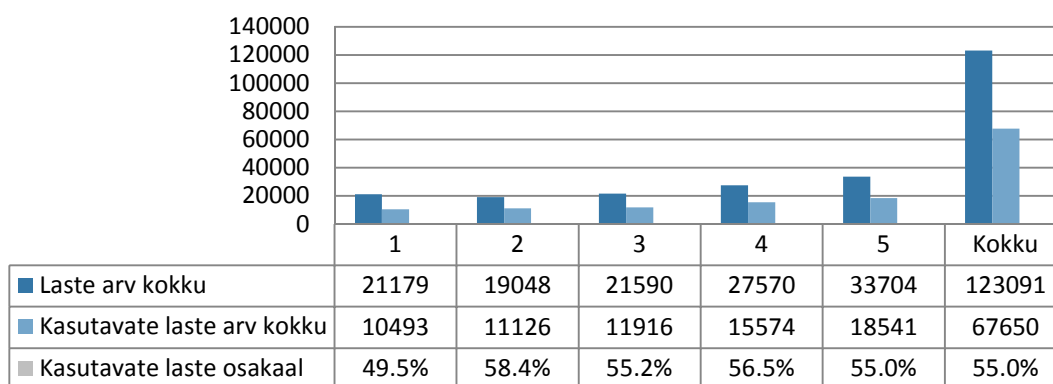

Allikas: ESU 2011 andmebaas, autorite arvutused.

Märkus: vanus -1 on võimalik seetõttu, et osad lapsed sündisid sissetulekuaasta lõpu ja küsitlushetke vahel

Järgnev joonis annab ESU 2011 andmete põhjal ülevaate lasteaiateenuses käivate laste arvust ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes, lähtutud on seejuures kuni seitsmeaastastest lastest (vt. joonis 25). Pea kõigi sissetulekukvintiilide lõikes on lasteaiateenust kasutavaid lapsi üle 50%, ainult esimese sissetulekukvintiili puhul jääb antud näitaja mõnevõrra allapoole 50%. Jooniselt on näha, et kõige rohkem lapsi osaleb lasteaiateenuses kõikidest sissetulekukvintiili kuuluvatest lastest teise ja neljanda sissetulekukvintiili puhul, ning kõige väiksem osalemismäär on esimese sissetulekukvintiili puhul.

JOONIS 25. LASTEAIATEENUST KASUTAVATE LASTE ARV JA OSAKAAL EKVALISEERITUD NETOSISSETULEKU KVINTIILIDE LÕIKES.

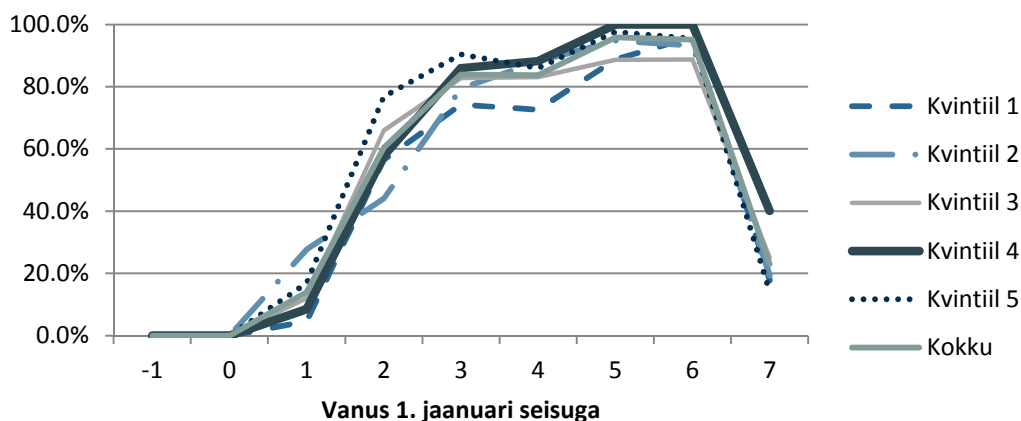

Allikas: ESU 2011 andmebaas, autorite arvutused.

Selleks et vaadata põhjalikumalt lasteaiateenuse kasutamist ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes, on lasteaiateenuses osalevate laste osakaalud esitatud eraldi ka laste vanuse lõikes. Järgmiselt

jooniselt on näha, et viie- ja kuueaastastest lastest kasutavad peaaegu kõik lapsed neljandas ja viiendas sissetulekukvintilis lasteaiateenust. Mõlema vanuserühma ning sissetulekukvintili lõikes on lasteaiateenuses osalemismäär üle 95%. Kõrged lasteaiateenuses osalemismäärad esinevad ka kolme- ja nelja-aastaste laste puhul, jäädes kõikide sissetulekukvintilide puhul üle 70%. Kõige madalamad osalemismäärad lasteaiateenuses esinevad kuni üheaastastel ja seitsmeaastastel lastel.

JONIS 26. LASTEAIATEENUST KASUTAVATE LASTE OSAKAAL VANUSE JA EKVALISEERITUD NETOSISSETULEKU KVINTIILIDE LÕIKES.

Allikas: ESU 2011 andmebaas, autorite arvutused.

Järgnevalt on ekvaliseeritud netosissetuleku kvintilide lõikes esitatud lasteaiateenusele minevate subsiidiumite summad ning osakaalud lasteaiateenusele (antud juhul munitsipaallasteaedadele) tehtavatest kogukuludest (vt. järgmine tabel). Tabelist on näha, et lasteaiateenusele tehtavatest kuludest läheb suurem osa rikkamatesse sissetulekukvintilidesse. Kui võrrelda sissetulekukvintili mineva subsiidiumi osakaalu antud sissetulekukvintili kuuluvate inimeste osakaaluga kogu populatsioonist (ehk 20%-ga), on näha, et neljanda ja viienda sissetulekukvintili puhul on subsiidiumi osakaal ebaproportsionaalselt suur. Kõige suurem osa lasteaiateenusele tehtavatest kuludest läheb viiendasse ehk kõige rikkamasse sissetulekukvintili (31,6%) ning kõige väiksemad osad (vastavalt 14,7% ja 12,1%) lähevad esimesse ja teise sissetulekukvintili ehk ühiskonna vaesematele elanikele.

TABEL 21. KOHALIKE OMAVALITSUSTE POOLT 2011. AASTAL SUBSIDEERITUD LASTEAIATEENUSE TARVIS TEHTAVATE KULUTUSTE JAOTUS EKVALISEERITUD NETOSISSETULEKU KVINTIILIDE LÕIKES.

Leibkonna sissetulekukvintiiil	Summa, kr (mln)	Osakaal kogusummast
1	162	14,7%
2	133	12,1%
3	212	19,2%
4	247	22,4%
5	349	31,6%
Kokku	1 103	100,0%

Allikas: Ainsaar, Soo (2012) ja ESU 2011. aasta andmed, autorite arvutused.

Samas tuleb silmas pidada, et antud tulemuste põhjal ei saa teha otseseid järeldusi sissetulekukvintiiilide soodsama või ebasoodsama olukorra kohta. Kui kõrvutada antud tulemusi sissetulekukvintiiilidesse kuuluvate kuni seitsmeaastaste laste arvuga ning vaadata eraldi ka lasteaiateenust kasutavate laste arvu, võib täheldada, et viiendas sissetulekukvintiiilis on tunduvalt rohkem kuni seitsmeaastaseid lapsi (33 704) ning sellest tulenevalt ka tunduvalt rohkem lasteaiateenuse kasutajaid (18 541). Võrdluseks võib välja tuua, et esimeses ja teises kvintiiilis on lapsi kokku vastavalt 21 179 ja 19 048, ning nendest kasutavad lasteaiateenust vastavalt 10 493 ja 11 126 last. Seega on viiendasse sissetulekukvintiiili ebaproportsionaalselt suure subsiidiumi summa jaotumine põhjendatud suurest nõudlusest tingitud teguriga. Antud tulemuste juures tuleb silmas pidada, et ESU 2011. aasta andmebaasi puhul ei ole võimalik lasteaiateenuse kasutamises eristada avalikku lapsehoidu (lasteaedasad) eralapsehoiust, mistõttu võivad antud tulemused olla ülehinnatud, kuna subsiidiumi leidmisel kasutatakse kohalike omavalitsuste poolt ainult munitsipaallasteaedadele tehtavaid kulutusi. Antud asjaolu võib väga tugevasti mõjutada just jõukamate sissetulekukvintiiilide tulemust, kuna eeldatavasti on rikkamatel inimestel rohkem võimalusi eralapsehoiuteenuse kasutamiseks.

Järgnevas tabelis on esitatud subsideeritud lasteaiateenuse jaotusliku efekti hindamiseks ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiiilide lõikes subsiidiumite osakaalud nende leibkondade laiendatud sissetulekust, kes kasutavad lasteaiateenust. Leibkondade laiendatud sissetulek on leitud leibkonna netosissetulekule lasteaiateenuse subsiidiumi liitmise kaudu.

TABEL 22. EKVALISEERITUD NETOSISSETULEKU KVINTIILIDE LÖIKES JAOTUNUD SUBSIIDIUMITE OSAKAALUD NENDE LEIBKONDADE LAIENDATUD SISSETULEKUST, KES KASUTAVAD LASTEAIATEENUST.

Leibkonna sissetuleku-kvintiiil	Osakaal laiendatud sissetulekust
1	34,0%
2	22,3%
3	18,6%
4	13,5%
5	8,0%
Kokku	13,2%

Allikas: Ainsaar, Soo (2012) ja ESU 2011. aasta andmed, autorite eeldused ja arvutused (osakaalude leidmisel kasutatud subsiidiumite summad ja laiendatud sissetulekud olid ekvaliseeritud kujul).

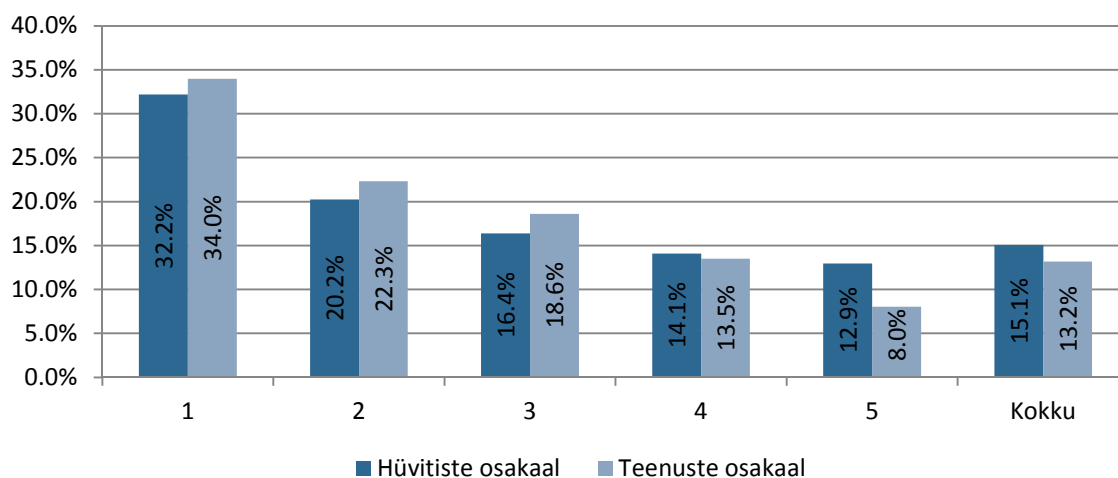
Saadud tulemustest on näha, et osakaalud on ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide jõukustaseme kasvades kahanevad, mis on ka loogiline, kuna rikkamate sissetulekukvintiilide lõikes leitakse osakaalud üha suurematest laiendatud sissetulekutest. Antud tulemuste puhul moodustab saadud subsiidium kõige suurema osakaalu lasteaiateenust kasutavate leibkondade laiendatud sissetulekust esimese sissetulekukvintiili korral – 34%, ning kõige väiksema osakaalu viienda sissetulekukvintiili korral – 8%.

Selleks et võrrelda rahalistest hüvitistest tulenevat jaotuslikku efekti subsideeritud lasteaiateenusest tuleneva jaotusliku efektiga, esitatakse järgneval joonisel ka rahaliste hüvitiste²¹ osakaalud leibkondade laiendatud sissetulekutest ekvaliseeritud netosissetuleku kvintiilide lõikes (vt joonis 27). Mõlema – nii lasteaiateenuse subsiidiumi kui rahaliste hüvitiste – puhul on osakaalu leidmiseks kasutatud laiendatud sissetulekut, lasteaiateenuse puhul on netosissetulekule lisatud teenusega seotud subsiidiumi summa, ning rahaliste hüvitiste puhul on netosissetulekule lisatud saadud hüvitiste summa (viimase puhul on ESU 2011 andmebaasis hüvitised juba netosissetulekule juurde arvatud). Kuna analüüsi on kaasatud andmed pere- ja lastega seotud hüvitiste kohta üldiselt, on lasteaiateenusega parema võrreldavuse tagamiseks hüvitiste puhul lähtutud nendest leibkondadest, kus on vähemalt üks kuni seitsmeaastane laps, ning osakaalu leidmisel leibkonna laiendatud sissetulekust on samuti kasutatud nende leibkondade netosissetulekuid, kus on vähemalt üks kuni seitsmeaastane laps. Subsideeritud lasteaiateenuse subsiidiumi osakaalu leidmisel on lähtutud nende leibkondade laiendatud sissetulekutest, kus vähemalt üks laps kasutab lasteaiateenust.

Järgmiselt joonisel 27 on näha, et vaesemate sissetulekukvintiilide puhul on mõlema meetme osakaal leibkondade laiendatud sissetulekust enamjaolt võrdne, näiteks esimese sissetulekukvintiili puhul moodustavad rahalised hüvitised 32,2% ning avalikult subsideeritud lasteaiateenus 34%. Kõige suurem erinevus antud meetme puhul ilmneb viienda ehk kõige rikkama sissetulekukvintiili puhul, kus rahalised hüvitised moodustavad 12,9% ja avalikult subsideeritud lasteaiateenus 8% leibkonna laiendatud sissetulekust. Antud joonise puhul nähtub samuti mõlema meetme osakaalude kahanemine sissetulekukvintiilide jõukustaseme kasvades.

²¹ Tuginetud on ESU 2011 andmebaasi näitajale „Pere- ja lastega seotud hüvitised aastas“ (tunnuse nimetus hy050n).

JOONIS 27. RAHALISTE HÜVITISTE NING AVALIKU SUBSIDEERITUD LASTEAIATEENUSE SUBSIIDIUMI OSAKAAL LEIBKONDADE LAIENDATUD SISSETULEKUTEST EKVALISEERITUD NETOSISSETULEKU KVINTIILIDE LÖIKES.

Allikas: Ainsaar, Soo (2012) ja ESU 2011 andmebaas, autorite eeldused ja arvutused

Võrreldes käesoleva uuringuga Eesti kohta saadud tulemusi eelnevalt välja toodud uuringute tulemustega, võib täheldada, et formaalses lasteaiateenuses osalemismäär on Eesti puhul pigem kõrge, jäädes kõikide sissetulekukvintilide puhul vahemikku 50-60%. Kõige kõrgem osalemismäär on teise ja neljanda sissetulekukvintili puhul, vastavalt 58,4% ja 56,5%, ning kõige madalam osalemismäär on esimese sissetulekukvintili puhul, vastavalt 49,5%. Eesti puhul on märgata, et sissetulekukvintilide lõikes ei esine osalemismäärades suuri erinevusi.

Lisa 4. 2014. aasta koalitsioonilepingu perepoliitika muudatuste mõju

Käesolevas lisas kirjeldatakse 2014. aasta kevadel sõlmitud uue koalitsioonilepingu raames plaanitud lastega perede toetuste tõstmise mõju lastega perede vaesusele ja sissetulekutele. Meetmed on kirjeldatud järgmises tabelis.

TABEL 23. UUE KOALITSIOONILEPINGU STSENAARIUMID

Lühisisu	Tähis
Baasstsenaarium – enne koalitsioonilepingut	
1. jaanuaril 2015 kehtivad toetuste maksude reeglid, nii nagu need kehtisid 1. jaanuar 2014 olnud seadustega, sh vajaduspõhise lapsetoetuse suurus (ühe lapsega perele 19,18 eurot ja kahe ja enama lapsega perele 38,36 eurot kuus), universaalsete peretoetuse suurus (esimesele ja teisele lapsele 19,18 eurot; kolmandale ja järgnevale 95,9 eurot), toimetulekupiir 90 eurot, tulumaksumäär 20%, tulumaksuvaba miinimum 144 eurot, tööturustruktuur arvestab muutusi aastatel 2010-2012, tulude ja hindade muutus arvestab rahandusministeeriumi prognoose aastateks 2013-2015 2013. aasta kevadprognoosi järgi, soovanuskoosseis on sama, mis Eesti Sotsiaaluuringus 2011. Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.	Base
Toimetulekutoetuse kaalu muutus	
Toimetulekupiiri arvutamisel suureneb alla 18-aastase lapse kaal 0,8-lt 1,0-le	TTkaal
Vajaduspõhine toetus	
1 lapsega perele 45 eurot; 2 ja enama lapsega perele 90 eurot.	Vaj.põh. tõus
Universaalse peretoetuse tõus	
1. lapsele 45 eurot; 2. lapsele 45 eurot; 3. ja igale järgnevale lapsele 100 eurot. Viimasest 45 eurot ei lähe arvesse toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse	Univ. tõus
Koondmõju	
Kõik kolm ülaltoodud muudatust	Koondmõju
Toimetulekupiiri arvutamisel suureneb alla 18-aastase lapse kaal 0,8-lt 1,0-le	
1 lapsega perele 45 eurot; 2 ja enama lapsega perele 90 eurot.	
1. lapsele 45 eurot; 2. lapsele 45 eurot; 3. ja igale järgnevale lapsele 100 eurot. Viimasest 45 eurot ei lähe arvesse toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse	

Mõju leibkondade tuludele ja saajate arvule

Mikrosimulatsioonimudeli EUROMOD baasstsenaariumi järgi, st kehtiksid 2014. aasta alguses kehtivad seadused, saavad 2015. aastal pered lapsetoetust 80,1 miljonit eurot, lapsehooldustasu 16,4 miljonit eurot, üksikvanematoetust 4,6 miljonit eurot, sünnitoetust 4,5 miljonit eurot. Vajaduspõhist peretoetust – eeldades maksimaalselt toetuste taotlemist – saavad pered 6,3 miljonit eurot. Toimetulekutoetust saavad pered 28,3 miljonit eurot, sealjuures modelleeritakse toimetulekutoetuse

puhul ka toetuste mittetaotlemist, eeldades, et väga väikest summat (alla 15 euro) ei hakka leibkonnad taotlema.

Toimetulekupiiri arvutamisel lapse kaalu suurendamine 1,0 peale suurendab arvutuslikult toetuste kulusid 2,7 miljoni euro võrra ehk 9 protsenti. Vajaduspõhise peretoetuse tõstmine suurendab kulusid 8,5 miljoni euro võrra ehk 57%, eeldades et toetuste taotlejate arv püsib maksimaalne. Universaalsete peretoetuste tõus suurendab kulusid ca 72 miljoni euro võrra. Kõike korraga tehes suurenevad leibkondade tulud (ehk kasvavad riigieelarve kulud) ca 79 miljonit eurot.

TABEL 24. MÕJU TULUDELE JA MUUTUS

						Muutus võrreldes baas- stsenaariumiga			
	Baas	Koondmõju	TTkaal	Univ tõus	Vaj põh tõus	Koondmõju	TTkaal	Univ tõus	Vaj põh tõus
Leibkondade kasutatav tulu	8019.5	8098.1	8022.3	8088.4	8028.0	78.6	2.7	68.8	8.5
Lapsetoetus	80.1	151.8	80.1	151.8	80.1	71.7	0.0	71.7	0.0
Vajaduspõhine toetus	6.3	13.5	6.3	5.7	14.8	7.2	0.0	-0.6	8.5
Toimetulekutoetus	28.3	28.0	31.1	26.0	28.3	-0.3	2.7	-2.3	0.0

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Toimetulekutoetuse arvutamisel laste kaalu tõstmine toob kaasa simulatsioonimudeli järgi taotluse saajate arvu kasvu mitte ainult saajate ringi laienemise vaid ka taotlejate arvu kasvu tõttu. Kokku kasvab toimetulekutoetust saavate perede arv 6,3% ehk tuhat peret. Vajaduspõhise peretoetuste suuremad summad ei too kaasa saajate ringi kasvu, sest hetkel ei ole simuleeritud toetuste taotluse sõltuvust toetuse summast. Taotlejate arvu kasv sõltub vaid leibkondade sissetulekust. Universaalsete peretoetuste kasv vähendab ca 4% võrra toimetulekutoetust saavate perede arvu ja ca 8% võrra vajaduspõhise peretoetuse saavate laste arvu. Kõike toetusi koos rakendades väheneb nii toimetulekutoetust saavate perede (ca 2%) kui ka vajaduspõhise peretoetust saavate laste arv (ca 8%).

TABEL 25. SAAJATE ARV ERI STSENAARIUMIDE KORRAL

	Baas	Koondmõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
Lapsetoetus	258766	258766	258766	258766	258766
Vajaduspõhine toetus (lapsed)	31941	29502	31941	29502	31941
Toimetulekutoetus (pered)	15207	14922	16166	14551	15207

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Mõju vaesusele ja meetmete kuluefektiivsus

Toetuste tõstmise tulemusel väheneb laste süvavaesus ca 1,8 protsendipunkti. Suurim mõju on vajaduspõhise peretoetuste tõusul, eraldi ca 1,3 protsendipunkti. Toimetulekutoetus tõus eraldi vähendaks süvavaesust lastega peredes ca 0,9 protsendi võrra. Vanuse järgi on suurim efekt 13-17 aastaste lastega peredes, ca 2,4 protsendipunkti. Peretüüpide lõikes on suurim efekt kolme või enama lapsega peredes (2,9 protsendipunkti) või üksikvanemaga peres (3,6 protsendipunkti).

TABEL 26. SÜVAVAESUS JA SELLE MUUTUS (80% VAESUSPIIRIST)

Süvavaesuse muutus	Muutus võrreldes baas- stsenaariumiga								
	Baas	Koond- mõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus	Koond- mõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
Kõik	2.52	1.81	2.20	2.23	1.99	-0.71	-0.33	-0.29	-0.54
0-2	1.23	0.26	0.70	0.91	0.30	-0.98	-0.54	-0.33	-0.93
3-6	1.82	0.41	1.08	1.36	0.64	-1.41	-0.74	-0.46	-1.18
7-12	2.82	0.81	1.57	2.00	1.28	-2.01	-1.25	-0.82	-1.54
13-17	3.97	1.61	3.03	2.90	2.45	-2.36	-0.94	-1.06	-1.52
0-6	1.57	0.34	0.91	1.17	0.49	-1.23	-0.66	-0.40	-1.08
0-17	2.57	0.81	1.66	1.87	1.24	-1.76	-0.91	-0.70	-1.33
Üksikvanemaga pere	4.64	1.06	2.91	3.69	1.93	-3.57	-1.73	-0.94	-2.71
Paar ühe lapsega	3.32	2.01	2.94	2.56	1.88	-1.31	-0.37	-0.75	-1.44
Paar kahe lapsega	1.29	0.66	1.07	0.93	0.80	-0.63	-0.22	-0.36	-0.49
Paar kolm või enama lapsega	3.67	0.73	1.70	2.63	2.09	-2.93	-1.96	-1.03	-1.58
Vaesussüvik (<i>poverty gap index</i>)	15.82	16.44	15.72	16.87	16.59	0.62	-0.10	1.05	0.77
Vaesussüvik lastega peredes (0-17)	12.54	10.90	11.29	13.99	12.59	-1.65	-1.26	1.44	0.05
Vaesussüvik ruudus (<i>poverty gap index squared</i>)	5.67	6.69	5.99	6.26	6.43	1.02	0.32	0.58	0.75
Vaesussüvik ruudus lastega peredes	2.44	1.70	2.08	2.81	2.22	-0.74	-0.37	0.36	-0.23
Vaesussüvik (mln EUR aastas)	9.47	7.33	8.35	8.99	8.01	-2.13	-1.12	-0.48	-1.46
Vaesussüvik lastega peredes (mln EUR aastas)	3.09	1.13	2.02	2.64	1.73	-1.96	-1.06	-0.45	-1.36
Vaesussüvik võrreldes kasutatava tuluga (%)	0.12	0.09	0.10	0.11	0.10	-0.03	-0.01	-0.01	-0.02

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Laste absoluutse vaesuse vähenemine on ca 2,6 protsendipunkti. Vanuse järgi on suurim efekt 3-6 aastaste lastega peredes, ca 3,3 protsendipunkti. Peretüüpide lõikes on samuti suurim efekt kolme või enama lapsega peredes (3,5 protsendipunkti) või üksikvanemaga peres (5,5 protsendipunkti).

TABEL 27. ABSOLUUTNE VAESUSRISK JA SELLE MUUTUS (KUNI 100% VAESUSPIIRIST)

Absoluutse vaesuse muutus	Baas	Koond-mõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus	Koond-mõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
Kõik	5.87	4.89	5.71	5.47	5.40	-0.98	-0.16	-0.40	-0.47
0-2	4.68	2.46	4.49	3.60	3.41	-2.22	-0.19	-1.08	-1.27
3-6	6.01	2.72	5.18	4.70	4.58	-3.28	-0.83	-1.30	-1.42
7-12	7.94	5.11	7.02	7.03	6.83	-2.83	-0.91	-0.91	-1.11
13-17	7.98	6.18	7.96	7.31	7.14	-1.80	-0.02	-0.67	-0.84
0-6	5.44	2.61	4.88	4.23	4.08	-2.83	-0.55	-1.21	-1.36
0-17	6.85	4.29	6.32	5.87	5.70	-2.56	-0.52	-0.98	-1.15
Üksikvanemaga pere	15.45	9.94	14.03	13.46	12.59	-5.51	-1.43	-2.00	-2.86
Paar ühe lapsega	5.68	4.84	5.68	5.33	5.33	-0.84	0.00	-0.35	-0.35
Paar kahe lapsega	3.27	1.70	2.96	2.44	2.44	-1.58	-0.31	-0.83	-0.83
Paar kolm või enam lapsega	9.04	5.53	7.74	8.40	8.34	-3.51	-1.30	-0.64	-0.70
Vaesussüvik (poverty gap index)	19.95	18.04	18.82	19.89	18.60	-1.91	-1.14	-0.07	-1.35
Vaesussüvik lastega peredes (0-17)	18.62	13.55	16.26	18.23	15.49	-5.08	-2.36	-0.40	-3.14
Vaesussüvik ruudus (poverty gap squared)	6.26	5.73	5.80	6.31	5.79	-0.53	-0.46	0.05	-0.47
Vaesussüvik ruudus lastega peredes	4.76	2.85	3.77	4.62	3.50	-1.91	-0.99	-0.14	-1.26
Vaesussüvik (mln EUR aastas)	33.56	26.13	31.12	31.41	29.26	-7.43	-2.44	-2.15	-4.30
Vaesussüvik lastega peredes (mln EUR aastas)	14.06	6.98	11.68	12.03	9.96	-7.08	-2.38	-2.03	-4.10
Vaesussüvik võrreldes kasutatava tuluga (%)	0.42	0.32	0.39	0.39	0.36	-0.10	-0.03	-0.03	-0.05

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Allpool vaesusriski piiri (125% absoluutsest vaesuspiirist) väheneb laste osakaal 3 protsendipunkti. Kõige suurem on efekt 13-17 aastaste laste seas. Kõige suurem mõju on universaalsetel toetustel (ca 1,6 protsendipunkti). Lapse kaalu tõstmine toimetulekutoetuse piiri arvutamisel ei tõsta leibkondi ülespoole abs. vaesuse riski langemise piirist (125% abs. vaesuse piirist), kuid toimetulekutoetus mõjutab koondtulemust.

TABEL 28. ABSOLUUTNE VAESUS VÕI VAESUSRISK JA SELLE MUUTUS (KUNI 125% ABSOLUUTSE VAESUSPIIRINI)

Vaesusriski muutus	Baas	Koond- mõju	TTkaal	Univ tõus	Vaj.põh. tõus	Koond- mõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
Kõik	10.6	9.3	10.6	9.9	10.3	-1.24	0.00	-0.72	-0.31
0-2	8.7	7.2	8.7	7.9	8.1	-1.52	0.00	-0.83	-0.61
3-6	9.5	7.0	9.5	8.0	8.9	-2.51	0.00	-1.59	-0.64
7-12	15.1	11.8	15.1	13.2	14.7	-3.29	0.00	-1.98	-0.47
13-17	17.1	12.6	17.1	15.2	15.6	-4.44	0.00	-1.90	-1.44
0-6	9.2	7.1	9.2	7.9	8.6	-2.09	0.00	-1.26	-0.63
0-17	13.0	10.0	13.0	11.4	12.2	-3.06	0.00	-1.64	-0.80
Üksikvanemaga pere	30.0	20.8	30.0	27.2	25.8	-9.15	0.00	-2.75	-4.22
Paar ühe lapsega	8.3	7.7	8.3	8.0	7.7	-0.66	0.00	-0.35	-0.64
Paar kahe lapsega	7.3	4.9	7.3	5.6	6.9	-2.32	0.00	-1.62	-0.32
Paar kolm või enama lapsega	14.7	11.6	14.7	13.4	14.7	-3.15	0.00	-1.32	0.00
Vaesussüvik (<i>poverty gap index</i>)	24.0	22.3	23.2	23.9	22.3	-1.69	-0.83	-0.05	-1.68
Vaesussüvik lastega peredes (0-17)	22.2	18.6	20.7	22.0	19.1	-3.59	-1.50	-0.20	-3.14
Vaesussüvik ruudus (<i>poverty gap index squared</i>)	8.5	7.6	8.0	8.5	7.7	-0.92	-0.54	0.01	-0.83
Vaesussüvik ruudus lastega peredes	7.2	5.1	6.2	7.1	5.6	-2.08	-0.97	-0.12	-1.56
Vaesussüvik (mln EUR aastas)	89.9	75.2	87.1	84.1	82.0	-14.61	-2.75	-5.74	-7.89
Vaesussüvik lastega peredes (mln EUR aastas)	40.9	27.0	38.2	35.5	33.4	-13.88	-2.68	-5.42	-7.52
Vaesussüvik võrreldes kasutatava tuluga (%)	1.1	0.9	1.1	1.0	1.0	-0.19	-0.03	-0.08	-0.10

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotlevad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Laste suhtelist vaesusriski mõjutab enim universaalsete toetuste tõus. Toimetulekutoetuse tõus eraldi mõju ei avalda, sest kõik sissetulekumuutused toimuvad allpool suhtelist vaesuspääri. Vajaduspõhine peretoetuse samuti mõjutab suhtelist vaesust marginaalselt. Koondmõju on suhtelise vaesusriski vähenemine laste seas ca 1 protsendipunkt.

TABEL 29. SUHTELINE VAESUSRISK

	Baas	Koondmõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
Kõik	18.2	18.2	18.2	18.2	18.2
0-2	10.0	9.6	10.0	9.6	10.0
3-6	13.4	10.7	13.4	10.8	13.3
7-12	18.8	18.0	18.8	18.3	18.8
13-17	21.9	21.4	21.9	21.6	21.9
0-6	11.9	10.2	11.9	10.3	11.9
0-17	16.6	15.5	16.6	15.6	16.5
Üksikvanemaga pere	37.8	35.1	37.8	35.1	37.3
Paar ühe lapsega	11.2	11.3	11.2	11.3	11.2
Paar kahe lapsega	10.8	9.5	10.8	9.5	10.8
Paar kolm või enama lapsega	17.6	16.4	17.6	17.2	17.6

Märkus: Suhtelise vaesuse piir muutub koos sissetulekute muutusega. Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotleavad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Absoluutse vaesuse vähendamisel on kõige kuluefektiivsem loomulikult toimetulekutoetusega seotud meede. Ühe protsendipunkti võrra absoluutse vaesuse määra vähendamine maksaks ca 5,3 mln eurot, vajaduspõhise peretoetuse tõstmise puhul 7,4 mln eurot ja lastetoetuste tõusu puhul 70,4 mln eurot. Allpool absoluutse vaesusriski piiri olevatele lastega peredele läheb ca 18% kogu plaanitud toetuste kasvust, sealjuures 98% toimetulekutoetuse suurenemisest ja 89% vajaduspõhise peretoetuse tõusust.

TABEL 30. LASTE VAESUSE VÄHENDAMISE KULUEFEKTIIVSUS

	Koondmõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
1 protsendi vaesuse vähendamise kulu, mln eurot				
Süvavaesus (-80% abs. vaesuse piirist)	44.8	3.0	98.4	6.4
Abs. Vaesus (-100% abs. vaesuse piirist)	30.7	5.3	70.4	7.4
Vaesusrisk (-125% abs. vaesuse piirist)	25.7	Ei vähenda	41.9	10.6
Osakaal toetustest, mis läks vaesustõhe vähendamiseks lastega peredes				
Süvavaesus (-80% abs. vaesuse piirist)	2%	39%	1%	16%
Abs. Vaesus (-100% abs. vaesuse piirist)	9%	87%	3%	48%
Vaesusrisk (-125% abs. vaesuse piirist)	18%	98%	8%	89%

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotleavad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Mõju töötamise stiimulitele

Vajaduspõhise toetuse ja toimetulekutoetuse suurendamine tõstab inimeste arvu, kes kaotavad enam kui 40% enda brutopalgast tööle minnes. Kõige negatiivsem on vajaduspõhise peretoetuse tõusu mõju, suurendades ca 2000 inimese võrra (28%) neid mitteaktiivseid, kellel tööle minnes on suurem maksumäär kui 40%. Toimetulekutoetuse kasv tõstab eraldi vaadates ca 1000 inimese võrra nende inimeste arvu. Universaalsete toetuse tõus vähendab vajaduspõhise ja toimetulekutoetuse negatiivset mõju, sest tõstab osad leibkonnad eemale piirkonnast, kust sissetulekukõverates on sees mittelineaarsused. Koondtulemusena kasvab ca 2100 inimese võrra nende inimeste arv, kellel tööle minekul on suurem maksumäär kui 40%.

TABEL 31. ÜLE 40% MARGINAALE MAKSUMÄÄRAGA INIMESTE ARV 2013, LASTEGA PEREDES

	Baas	Koondmõju	TTkaal	Univ. tõus	Vaj.põh. tõus
Üle 40% marginaalse maksumääraga töötajad lastega peredes kaaludest suurendada enda töötunde 3%	15966	15987	16914	15392	16067
Üle 40% marginaalse maksumääraga mitte-aktiivsed tööealised lastega peredes kaaludes tööle minekut alampalgaga.	6930	9083	7938	6613	8881
Kokku	22896	25070	24852	22005	24949

Märkus: Vajaduspõhise peretoetuse puhul on eeldatud, et seda taotleavad kõik leibkonnad, kellel on õigus toetust saada.

Poliitikauringute Keskus Praxis

Tornimäe 5, III korrus

10145 Tallinn

tel 640 8000

www.praxis.ee

praxis@praxis.ee